

katedra

katedra

YU ISSN 0022/9295

18. JUNIJ 1982

LETNIK XXII

CENA 8 DIN

24 6/82

KINO PROGRAM BREZ KON- CEPTA

Na začetku junija je bila seja SZDL za kulturo, pod predsedstvom Marjana Pungartnika, na kateri so obravnavali tudi delo Kino podjetja Maribor. Direktor KPM, tov. Niko Pisansky, je v uvodu povedal to, kar smo lahko razbrali že iz gradiva, ki smo ga dobili po pošti. Predstavnik SZDL so povedali, da so z delom KPM nezadovoljni, predvsem pa s programom, ki ga vrtili v Mariborskih kinematografih. Očitni so KPM, da delo brez koncepta ni program-

ska politika, da še niso zaposlili pedagoga, ki bi pomagal pri izbiri boljšega programa, da programski svet ne deluje in da je KPM prepuščeno takorekoč samo sebi. Ker problem ni nov, kakor je povedal tov. Znidarič, izvršni sekretar za kulturo, se je treba problema

sanacije kino programa takoj lotiti.

Tov. direktorji KMP so naročili, da mora sklice programski svet in v najkrajšem času obnovi njihovo delo. Dogovorili so se tudi, da bodo KPM pomagali s tem, da bodo v programskem svetu ljudje, ki jim je resnično mar, kaj v Mariboru gledamo na filmskih platnih, in ki jim je mar za filmsko kulturo ljudi. Glede na pomisleke tov. Pisanskega, da mariborska publika ne obiskuje dobrih filmov, so se na sestanku dogovorili, da je treba dobre filme bolj popularizirati in jih kljub manjšemu obisku vrteti dalj časa, saj se bo le na ta način publika navadila na kvalitetne filme. Publika je treba vzgajati ne pa jo prepustiti stihiji in neorganiziranemu programu — takšen kot je sedaj, so ugotovili predstavniki SZDL.

FOTO: ARHIV
V. L.

P I S M O

V uredništvo smo prejeli zelo zanimivo pismo naše bralke, ki nam je poleg napisanih spodbudnih besed poslala tudi 100 dinarjev za naročnino. Ker si želimo še več tako vestnih naročnikov, objavljamo to pismo v celoti.

Uredništvu KATEDRE,

Zahvaljujem se vam za poslane številke Katedre. Priloženi znesek sem priložila za naročnino, ker ne vem, če sem še kaj dolžna. Če ne, naj bo za vnaprej.

Kot stara žena, več ali manj izkušena v življenjskih borbah, vam stojim ob strani, vsem vam in vaši mladostni iskrenosti.

Vaša Milena Godinova
Maribor, 256. 5. 1982

RAZPIS ZA POGUMNE...

Za pametne, vztrajne, prebrisane, hitre in samoupravno izgrajene fante in dekleta ki jih neza-
držno vznemirja novinarsko delo.

KATEDRA, ta najbolj predzrni in revolucionarni časopis, ki ga z veliko pozornostjo čitajo tudi cenzorji, razpisuje prosta delovna mesta za UREDNIKE

- kulture
- informacije
- visoko šolstvo
- likovnost
- teorijo

Vsi zainteresirani naj pošljejo življenjepis (brez superlativov) in koncept, kako si zamišljajo svoje delo na uredništvu KATEDRE, Ob parku 5, 62000 Maribor, telef. 22004.

Pohitite! — mezde so visoke, inflacija pa tudi.

RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ

IZ SKLADA BORISA KRAIGHERJA ŠTUDENTOM
VSEH VISOKOŠOLSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ V
SR SLOVENIJI

Upravni odbor sklada Borisa Kraigherja za štipendije študentom visokošolskih delovnih organizacij v SR Sloveniji razpisuje

50 ŠTIPENDIJ ZA ŠTUDIJSKO LETO 1982/83

V skladu z določili pravilnika sklada Borisa Kraigherja, družbenega dogovora o štipendijski politiki v SR Sloveniji in samoupravnega sporazuma o štipendiranju, lahko dobijo štipendijo študenti organizacij visokega izobraževanja v SR Sloveniji, ki so iz delavskih in kmečkih družin in se izobražujejo za splošne potrebe raziskovalne dejavnosti v SR Sloveniji, za potrebe raziskovanja v organizacijah združenega dela in vzgojnoizobraževalne dejavnosti v visokem izobraževanju.

Štipendije sklada lahko dobijo študenti prvih letnikov, ki so končali srednje usmerjeno izobraževanje z odličnim ali prav dobrim uspehom in študenti višjih letnikov z vsaj prav dobro povprečno oceno opravljenih izpitov in ki jih predlagajo izobraževalne, raziskovalne ali druge organizacije združenega dela.

Kandidati za štipendiranje morajo predložiti upravnemu odboru sklada:

— prošnjo in življenjepis (prošnja obrazec DZS 8,40)

— mnenje izobraževalne, raziskovalne ali druge organizacije združenega dela, ki ga predlaga za štipendiranje. Za študente iz dela pa enako mnenje organizacije združenega dela, v kateri so zaposleni. Iz mnenja mora biti razvidna sposobnost za študij in raziskovalno delo.

— fotokopijo spričevala zadnjega letnika srednjega usmerjenega izobraževanja ali potrdilo visokošolske delovne organizacije o opravljenih izpiti

— potrdilo o vpisu na visokošolsko delovno organizacijo

— dokazilo o poklicu in premoženjskem stanju staršev (obrazec DZS 0,12)

Prošnje z navedenimi prilogi naj kandidati oddajo do 30. septembra 1982 na naslov:

Sklad za štipendije Borisa Kraigherja, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Ljubljana, Trg osvoboditve 11.

O rezultatih razpisa bodo kandidati obveščeni do 30. oktobra 1982. UPRAVNI ODBOR SKLADA

UNIVERZA V MARIBORU
Maribor, Krekova ul. 2
Številka: 012/A-805/82-KB
Datum: 9. 4. 1982

Komisija sklada Kidričevih nagrad za študente visokošolskih delovnih organizacij, združenih v Univerzo v Mariboru, je na 2. seji, 19. marca 1982 sprejela RAZPIS KIDRIČEVIH NAGRAD ZA LETO 1983

Razpisane so naslednje teme:

VISOKA EKONOMSKO KOMERCIJALNA ŠOLA MARIBOR

1. Temeljni pomen samofinanciranja organizacij združenega dela in njegova krepitev.
2. Akumulativna sposobnost regije (ali določene organizacije združenega dela).
3. Delež kreditno monetarne politike v stabilizacijski politiki Jugoslavije.
4. Organizacijske oblike računalniških centrov v odvisnosti od stopnje razvoja AOP.
5. Analize primernosti posameznih načinov povezovanja datotek na miniračunalnikih.
6. Računalniški programi za upravljanje proizvodnje s pomočjo miniračunalnikov.
7. Modeli računalniško podprtih poslovnih informacijskih sistemov ali nekaterih njihovih podsistemov.
8. Ekološki, energetski in ekonomski vidiki uporabe povratne in nepovratne embalaže.
9. Sekundarne surovine — pomemben dejavnik družbenogospodarskega razvoja.
10. Oglikove mineralne surovine v luči substitucijskih procesov.
11. Sodobne pojave oblike militarizma, fašizma in nacizma v svetu (ali v Evropi) ter njihov vpliv na ekonomsko stanje (ekonomiko).
12. Varnost in družbena samozaščita znotraj sistema ekonomike.
13. Pomembnost razvoja nedovoljno razvitih območij (področij) za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.
14. Neizpolnjenost in osebna potrošnja ter družbena samozaščita.
15. Financiranje splošnih in skupnih potreb splošne ljudske obrambe v morebitni vojni.
16. Življenjski standard in njegov pomen v vojni.
17. Osnove (temelji) in kriteriji oblikovanja cen v vojnih pogojih.
18. Pripravljenost gospodarstva za delovanje v vojnih pogojih.
19. Stanje pripravljenosti ekonomike za vojno.
20. Ekonomska kriza in stabilizacija.

VISOKA TEHNIŠKA ŠOLA MARIBOR

VTO STROJNIŠTVO

1. Vpliv vrhunskih apretur na barvalne procese.
2. Identifikacija epiklorhidrinske smole.
3. Kemična učvrstitev vlakninskih kopren.
4. Tiskanje izdelkov iz vlaknove.
5. Medvlage v lahki konfekciji.
6. Večkoordinatni merilni sistemi. Izbor geometričnih in matematičnih veličin, kot osnova za programiranje merilnih operacij.
7. Obdelovalnost domačih jekel iz proizvodnje Železarne Ravne, pri povrtavanju.
8. Razvoj odrezovalnih orodij iz domačih hitroreznih jekel.
9. Izdelava programskega paketa za programiranje NC vrtno frezalnega ali NC brusilnega stroja z računalnikom DELTA.
10. Grafični sistem za konstruiranje z računalnikom.
11. Računski prototipnega kvaliteta ravninskega risalnika AO.
12. Elastični model širjenja razpoke po MKE.
13. Primerjava iterativnega in eliminacijskega numeričnega modela o programih po MKE.
14. Programska oprema za uporabo mikroprocesorja.
15. Analiza napetostnega stanja v zobu frezalnega orodja.
16. Analiza napetostnega stanja v obremenjeni steni ekscentrične stiskalnice.
17. Robni elementi za kondukcijo toplote s sevanjem.
18. Robni elementi za termoelektroenergetiko.
19. Izračun in konstrukcija gonila CYCLO.
20. Fizikalno-matematični model karakteristike sproščanja toplote v motorju z notranjim zgorevanjem.
21. Modeliranje nestacionarnega home-entropskega pretoka stisljivega fluida v ravni cevi (sesalni ali izpušni) cikličnega stroja.
22. Model proračuna motorja po metodi »Poinjenje-praznjenje« za večvaljni sesalni in tlačno polnjeni motor.
23. Računalniški program za korekcijo rezultatov merjenja višin temperatur s termo-elementom.
24. Modularni računalniški program parametrov vzbujanja goriva.
25. Možnosti zmanjšanja porabe goriva v Jugoslaviji.
26. Model zgorevanja bio-plina v odprtem plamenu.
27. Vpliv mase premikajočih se delov vzbujalne šobe na parametre vzbujanja na diselskem motorju.
28. Problematika proizvodnje in uporabe bio-plina v energetske namene.
29. Študija uporabe odpadne toplote motorja z notranjim zgorevanjem s ciljem izboljšanja učinkovitosti izkoristka motorja.
30. Proračun turbo-kompresorja.
31. Proračun turbo-kompresorja.
32. Eksperimentalna analiza strujanja v vodilniku z lopaticami reverzibilne črpalne turbine.
33. Eksperimentalna analiza strujanja v vodilniku brez lopatic pod vplivom dodajanja sekundarnega zraka na vstopu v rotor turbopihala.

VTO ELEKTROTEHNIKA

1. Računalniško projektiranje elektrotehničnih sistemov.
2. Energetska elektronika za avtomatizacijo tehnoloških procesov.
3. Mikroelektronika, gradnja sistemov in uporaba.
4. Računalniško projektiranje električnih strojev in pogonov.

5. Raziskave elektrotehniških materialov.
6. Mikroprocesorski komunikacijski sestavi.
7. Sistemsko programiranje za krmiljenje procesov v realnem času.
8. Analiza in snovanje mikroprogramiranih procesnih enot.

VTO GRADBENIŠTVO

1. Grafoanalitična tridimenzionalna stabilnostna analiza pobočij in nasipov.
2. Laboratorijske preiskave nelinearnih reoloških odnosov koherentnih zemljin.

VTO KEMIJSKA TEHNOLOGIJA

1. Organska tehnologija.
2. Anorganska tehnologija.
3. Projektiranje procesov.
4. Kemijska tehnološka ekonomika.
5. Kemijska tehnika.
6. Analizna kemija.
7. Organska kemija.
8. Korozija.
9. Anorganska in strukturna kemija.

VISOKA ŠOLA ZA ORGANIZACIJO DELA KRANJ

1. Razvid del in nalog.
2. Enotna metodologija za razvid del in nalog.
3. Ugotavljanje zahtevnosti dela s sumarnim ali z analitičnim razvrščanjem.
4. Individualna, skupinska ali kolektivna delovna uspešnost kot podlaga za delitev sredstev za osebne dohodke.
5. Osebni dohodek delavca na podlagi količine dela, kakovosti dela ali gospodarnosti dela.
6. Vzodbujanje in usmerjanje ustvarjalnosti pri delu.
7. Specifičnost pogojev samoupravnega organiziranja na področju družbenih dejavnosti.
8. Osebni dohodki delavcev na podlagi minulega dela.
9. Specifičnost pogojev samoupravnega organiziranja na področju materialne proizvodnje skupnega interesa.
10. Samoupravno organiziranje dejavnosti skupnega interesa temeljnih organizacij, združenih v delovno in sestavljeno organizacijo.
11. Analiza dosežene stopnje samoupravnega organiziranja glede na uveljavljanje ustavnih in zakonskih določil.
12. Organizacijske rešitve — modela sistema usmerjenega izobraževanja.
13. Organizacijske rešitve — modeli proizvodno-tehnične vzgoje v sistemu usmerjenega izobraževanja.
14. Programiranje izobraževanja (Curriculizacija programov).
15. Planiranje izobraževanja.
16. Operacionaliziranje vzgojno-izobraževalnih ciljev.
17. Organizacija povratne zveze v procesih poučevanja.
18. Intelktualizirano usposabljanje delavcev za delo v delovni organizaciji.
19. Organizacija in rešitve — modeli permanentnega poklicnega usmerjanja.
20. Organizacija in rešitve — modeli permanentnega izobraževanja.
21. Ugotavljanje izobraževalnih deficitov.
22. Ugotavljanje in planiranje kadrovskih potreb.
23. Razvoj kadrov in spremljanje.
24. Kadrovska-informacijski sistem.
25. Organiziranje kadrovske funkcije.
26. Izobraževanje ob delu in iz dela v samoupravnih aktih delovne organizacije.
27. Integracijski procesi na področju izobraževanja.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA MARIBOR

1. NOB v Mislinjski dolini 1941 — 1943 (študentje se lahko poljubno odločijo za temo pri obdelavi krajevne zgodovine za starejše obdobje).
2. NOB v Mislinjski dolini 1944 — 1945 (študentje se lahko poljubno odločijo za temo pri obdelavi krajevne zgodovine za starejše obdobje).

Študent lahko izbere poljubno temo iz lokalne zgodovine iz kateregakoli obdobja.

VIŠJA PRAVNA ŠOLA MARIBOR

1. Notranja arbitraža kot del samoupravnega sodstva Jugoslavije, s podarkom na njenem delovanju v poljubno izbrani SOZD.
2. Pravna problematika samoupravnega preoblikovanja občine Maribor.
3. Pravni položaj izvršnih organov v OZD.
4. Družbena kontrola nad delom OZD.
5. Urejanje razmerij med TOZD in delovno skupnostjo v delovni organizaciji.
6. Zdomci s Kozjanskega.
7. Pravni problemi varstva okolja (civilno-pravno varstvo).
8. Pravne oblike gospodarskega sodelovanja OZD s tujino.
9. Uveljavljanje kmetijske zemljiške zakonodaje na območju (občine, KS7).

VIŠJA AGRONOMSKA ŠOLA MARIBOR

1. Ampelotekhnika in fiziologija vinske trte.
2. Ugotavljanje bioloških značilnosti in možnosti zatiranja bolezni in škodljivcev poljščin, sadnih rastlin in vinske trte.
3. Zoohigijenski aspekti v vzreji posameznih vrst domačih živali.
4. Eksploatacija kmetijskih strojev.
5. Mehanizacija proizvodnih procesov v vinogradništvu in sadjarstvu.
6. Razvojne tendence kmečkega turizma.
7. Tehnologija sadjarske proizvodnje in fiziologija sadnega drevesa.
8. Zamrzovanje živil rastlinskega izvora.
9. Kontaminacija tal, vode in živil s tehničnimi posegi.
10. Kvaliteta vode v živilski tehnologiji.
11. Preusmerjanje kmetij v različne smeri specializirane proizvodnje.
12. Možnosti zagotovitve zadostnih primernih površin za pridelovanje sladkorne pese za tovarno sladkorja v Ormožu.

Časopis univerzitetne sodobnosti Katedra. Naslov uredništva: Ob parku 5, 62000 Maribor, tel. 22-004. Številka zira računa: 51800-678-81846. Izdaja univerzitetna konferenca ZSMS Maribor. Uredništvo: Mulej Matjaž (glavni urednik), Jovanović Viktor (odgovorni urednik), Pirtovšek Srečko (visoko šolstvo), Vihar Lucijan (kultura), Verčič Dejan (teorija), Fras Zlatko (v. d. informacije), Bačko Jurij (v. d. likovnost), Hani Marjan (tehnični urednik). Sodelavci: mag. Ivan Justin, Zinka Kolarič, Andrej Fištravec, Vasja Eigner, Bojan Sedmak, Mirko Postrak, Janez Kušar, Distributer: Dobovšek Miran. Izdajateljski svet: Kolarič Zinka, Pungartnik Marjan, Mirko Krizman, Miroslava Geč-Korošec, Vito Kumpersčak, Mik Rebernik, Slavko Gerič, Tomaž Kšela, Gramc Alfonz, Jani Šaler, Franc Požgan, Vili Vuk, Mirč Pestiček, Helena Cvikl, Alenka Vindiš.

Katedra izhaja ob podpori UK ZSMS Maribor, Kulturne skupnosti Ljubljana, Kulturne skupnosti Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije, Izobraževalne skupnosti Slovenije in Zveze skupnosti za zaposlovanje.

Tisk: CGP Večer, Tržaška 14, Maribor.

Cena izvoda: 8 din. Nenaročenih slik in tekstov ne vračamo. Uradne ure: vsak dan od 12. do 13. ure, za kulturo vsak četrtek od 16. do 17. ure. Sestanki uredništva: vsak ponedeljek od 13. ure naprej. Oproščeno temeljnega davka na promet pe sklepu 421-1/70 z dne 22. 1. 1973.

ODLOČIL SEM SE.....

da nepreklicno naročam najbolj revolucionarni časopis v Mariboru — KATEDRO, Ob parku 5. IN KNJIGO »ZA SAMOUPRAVNO UNIVERZO« AVTORJA: IVANA SOČEJA.

MOJE SPOŠTOVANO IME JE
ZA REZERVO VAM POŠILJAM ŠE PRIIMEK
STANUJOČ V, NA, OB,

NAROČAM: KNJIGO, KATEDRO, OBOJE (PODČRTAJ)!

Ceno, ki je stabilizacijsko nizka in znaša 80 din za KATEDRO in 30 din za knjigo bom poravnal takoj, ko mi poštar prinese položnico.

SPET POLICIJSKA URA?

V zadnjem DELEGATU beremo v odloku »Javnem redu«, katerega gradivo je pripravil Sekretariat za notranje zadeve, predlagal pa izvršni svet občine Maribor, tudi člena 11 in 12 četrtega odstavka tega odloka »O varstvu otrok in mladostnikov«.

11. člen

Starši, skrbniki in druge osebe, ki jim je zaupano varstvo, vzgoja ter oskrba za otroke in mladostnike, morajo skrbeti, da se otroci in mladostniki do 16 leta starosti v nočnih urah brez opravičljivega ali utemeljenega razloga ne zadržujejo na cestah, ulicah ali drugih javnih prostorih. Za nočne ure se šteje čas od 22.00 ure do 0.5. ure naslednjega dne.

12. člen

Otroci in mladostniki do 16 leta starosti se ne smejo sami ali v spremstvu skrbnikov ali drugih oseb, ki jim je zaupano varstvo, vzgoja ter oskrba za otroke in mladostnike zadrževali na zabavah, prireditvah, veselicah, v nočnih in podobnih lokalih, ki so zaradi sporeda kako drugače neprimerni za vzgojo otrok in mladine. Otroci in mladostniki ne smejo organizirati prireditev, na katerih se točijo alkoholne pijače.

Ni treba dvomiti, da lahko dosledno in rigorozno izvajanje takih

členov pripelje do vsesplošnega legitimiranja in lova na mladostne »obraz« sekundo po 22. uri. In koncerti, tudi resne glasbe, gledališčne in kino predstave se velikokrat končajo šele ob pol enajstih. Ali pa so koncerti, kino in gledališče »opravičljiv vzrok« za postopanje (beri: čakanje na avtobus). Toda kdo bo uspel dokazati, da je bil res na koncertu, v kinu ali gledališču (bodo te ustanove uvedle potrdilo o prisotnosti z žigom in podpisom direktorja?) in kateri miličnik bo tem »otrokom« verjel, da so bili res v teh ustanovah? Se lepši je »člen 12«. Kdo bo tisti in po kakšnem kriteriju bo pravično odločal o »PRIMERNIH IN NEPRIMERNIH« predstavah, če pa se še v kinodvoranah nihče ne drži predpisa: »otrokom ogleda ne dovolimo«?

Kaj pa, če miličniki ne bodo tako striktno in dosledno izvajali členov kot to piše na papirju? Denimo, da se ne bodo sekundo po desetih spustili v lov za mladostniki, vzemimo, da ne bodo patrolirali na vsaki prireditvi, ki »ni primerna« za mladostnike. Kaj potem? Potem takih členov sploh ne potrebujemo! V naši deželi je že dovolj in še preveč zakonodajnih predpisov, določil, odlokov in zakonov, ki jih ljudje na izvajajo dosledno, zato ni prav nobene potrebe po uvajanju novih. Posebej pa ne v našem mestu!

Če so zakonodajci v našem mestu z navedenima členoma hoteli pripomoči k vzgoji otrok, kar je bil »najbrž« namen, potem jim je treba povedati, da odloki in predpisi niso način, kako naj demokratična družba vzgaja svojo mladino. Zato je pač potreben kontinuiran proces vse družbe in ne samo staršev, kot to predvideva odlok. Otroke je treba vzgajati tako, da bodo sami vedeli, da ni prav, če se potepajo pozno ponoči po mestu, ne pa da jim ponujamo nekakšen avstroogrskega sisem prisilne vzgoje. Otroke in mlade ljudi je treba naučiti predvsem pravilnega mišljenja in samostojnega odločanja, zato sta nedopustna sistem vzgoje z odloki in prisila v družbi, ki sama sebe imenuje samoupravno in socialistično.

Iz navedenega je mogoče zaključiti, da ni bil namen lokalnih zakonodajalcev iskrena želja vzgojno vplivati na mladino staro do 16 let, ampak prikrit napad na mladinske prireditve, koncerte in predstave, ki jih mladi bodisi obiskujejo, bodisi organizirajo. Torej to, kar mladim že tako primanjkuje. Namesto, da bi se družba celoviteje lotila problema vzgoje mladih, reducira vzgojo na dekrete in odloke.

Foto: Brassai
LUCIAN VIHAR

ZGODOVINA PARTIZANSKE BOLNIŠNICE „JESEN“ NA POHORJU

Začetek partizanske sanitete na Pohorju je opaziti že v prvih mesecih okupacije, ko so se posamezne borbene skupine v letih 1941—42 že uprle sovražnikom v samem Mariboru in okolici. Nato so se vračale v okrilje pohorskih gozdov kjer so ranjence in bolnike prepuščali v oskrbo pohorskim kmetom. Ti ljudje so že na začetku narodno osvobodilne vojne sprejemali bolnike in ranjence, jih negovali in zdravili. Prvo partizansko saniteto na Pohorju je na vzhodnem delu organiziral in vodil narodni heroj doktor Dušan Mravljak, ki je z ranjenci vred padel v borbi v Phorskega bataljona na Osankanci. S prihodom XIV. divizije se je položaj znatno spremenil. Borbe so se znova razplamtele. Zahtevale so veliko ranjenih, bolnic pa ni bilo. Zato so se partizanski zdravniki IV. operativne cone sestali na Graški gori v borbenem zatišju 1944. Pohorje so razdelili na zahodni in vzhodni del. Zahodni del pod šifro P1 je bil pod vodstvom Kopača Pavčka, vzhodni del pod šifro P2 pa je vodil doktor Herman Slokan-Zmago. Na zahodnem delu Pohorja so kmalu zrasle bolnice Kozje, št. Primož, Trška gora, Dobše in Svoboda. Vzhodni del Pohorja je bil sila neugoden za gradnjo bolnišnic. Tukaj so se stalno gibale sovražnikove enote, saj so bile v Lovrencu, Ribnici, Oplotnici, Slovenski Bistrici in Konjicah močne sovražnikove postojanke. Veliko podpora je doktor Slokan našel pri pohorskih kmetih, ki so za partizane ogromno žrtvovali. Neugoden teren za postavitev bolnice pa je bil po drugi strani zelo primeren za oskrbo s hrano, obleko in zdravili, saj so bili v neposredni bližini partizanskih oskrbovalnih centrov. Na tem delu Pohorja v Mislinjski grapi-Tihi dol, sledile so Leto, Zaklon, Zima, Pomlad je zrasla sprejemna bolnišnica Košuta ter terenska аптека Granit in ekonomat Košuta. Te so bile postavljene med Jurčevim in

Lovrencem oziroma Ribnico. Zadnjo najbližjo bolnico pa so po direktivi štaba IV. operativne cone začeli graditi v drugi polovici oktobra v Grilovi frati pod Velikim vrhom. Gradbišče so kmalu opustili, ker je celotna okolica vedela, da se gradi partizanska bolnica.

Novo bolnico so začeli graditi v Atemsovem gozdu, v smrekovem mlaju na pobočju nad potokom, kakih 400 metrov severovzhodno od kmetije Lepe — Planina pod Sumikom. Pričetek gradnje je bil jeseni, od tod tudi ime bolnišnice. Gradbena ekipa si je morala pri okoliških kmetih najprej sposoditi orodje, vse od lopat, krampov, do žice. Najprej so izkopali useke v steno pobočja in tako naredili majhne terase. Do konca novembra so nanje že postavili ogrode za barake. Tramove so v večini primerov vezali s trtami ali žico, le izjemoma so jih zabijali z lesenimi klini. Žebelj niso uporabljali, kajti s tem bi povzročali hrup in gradbišče bi bilo v tem primeru izdano. Ves les, ki so ga potrebovali so obdelali z ognjem. Da s kurjenjem ne bi izdali kraja gradnje, so to delali pol ure hoda daleč v smeri proti Kurji vasi, nato pa so ga na ramah znosili na gradbišče. Ves les, ki so ga uporabljali za gradnjo, so pripeljali od Smogavčeve (Skrinjarjeve) ter Grilove žage. Zvozil ga je kmet Franc Mušič, gospodar kmetije Lepe. Skupaj z ženo Olgo sta edina vedela za bolnico, saj sta bila tudi njena glavna obveščevalca.

Kljub hudim naporom (hajkam, mrazu in snegu) so graditelji že konec decembra zgradili naselje za bolnišnico Jesen. Sestavljalo ga je baraka za ranjence, manjši prostor za ambulantno, baraka za kuhinjo in razkuževalnico, baraka za osebje, zemljanka za živila in zemljanka za evakuacijo ranjencev. Operacijsko mizo v ambulanto so izdelali sami, pa tudi police za instrumente in zdravila. Prvi ranjenci so prišli v bolnišnico Jesen

konec decembra 1944, kar izpričuje bolniška ekipa, čeprav omenjajo partizanski dokumenti prve ranjence šele 6. januarja 1945.

To so bili borci Šerčerjeve brigade, ki so blizu Križnega vrha napadli vlak in imeli ob tem ranjene in mrtve. Ekipa, ki je nosila ranjence v bolnišnico, se je strogo držala navodil konspiracije. Šerčerjeva brigada je prinesla ranjence do javke pri Smogavčevih (po domače Skrinjarjevih). Tukaj so jih prevzele ekipe bolnišnice, jim zavezale oči in jih nesle uro daleč do bolnišnice. Zadnji del poti od kmetije Lepe do bolnice so morali prehoditi po potoku, da niso puščali sledov. Čeprav so vsi delali z veliko previdnostjo, je bila bolnica večkrat v nevarnosti. Kmalu po prihodu prvih ranjencev so januarja 1945 nemci ujeli apotekarskega kurirja Franja Skočirja. Peljali so ga na javko pri Skrinjarju in ga zaslišali. Toda vsemu navkljub so celo otroci odgovorili, da ga ne poznajo. Nemci so ga odpeljali v zapor, bolnišnica pa je bila v strogi pripravljenosti. Druga nevarnost je pretela v času tako imenovane ukrajinske hajke spomladi 1945. Tedaj so prišli Ukrajinci prav pod bolnišnico ob potoku, po katerem so prenašali ranjence. Ogledovali so si zemljevid. Celotno osebje bolnišnice je bilo na položajih pripravljeno na boj.

Ranjenci niso vedeli za nevarnost, vendar so jo slutili. Med tem jim je bolničarka brala knjigo. Po krajšem postanku so Ukrajinci nadaljevali pot ob potoku. V času te hajke je bilo v bolnišnici za več dni prepovedano kurjenje. Glavno delo bolnišnice — zdravljenje ranjencev je potekalo uspešno kljub nepopolni opremljenosti. V njej sta umrla samo dva ranjenca. V bolnišnici Jesen se je skupaj zdravilo 25 ranjencev, kar je razvidno iz seznama pacientov sektorja P2, po izjavah članov bolniške ekipe pa bi se naj v

bolnici pozdravilo še več ranjencev. Ranjenci so bolnišnico Jesen zapustili konec maja 1945, saj so bili premeščeni v mariborsko vojaško bolnišnico na Gosposvetski cesti.

Po osvoboditvi so objekti bolnice ostali nepoškodovani vse do leta 1949, ko se je pod težo snega porušila streha barake za ranjence. Vendar je bila že leta 1950 ta baraka prvič obnovljena. Po letu 1950 pa so objekti bolnišnice počasi a vztrajno propadali. Zrušili sta se obe zemljanki, podirale so se barake, tako da je bila leta 1961 potrebna adaptacija v celoti. Zaradi trajnosti obnove so barake postavili na betonske temelje, ki jih med vojno seveda ni bilo. Tudi streha med vojno ni bila pokrita s pločvino in okna na barakah so bila večja, kot so danes. Operacijska miza bolnice Jesen je v muzeju narodne osvoboditve v Mariboru. V obnovljeni bolnišnici je le kopija operacijske mize, ki je bila narejena po vojni.

3. julija 1975 je bila podpisana listina, s katero je združenje visokošolskih zavodov Maribor prevzelo pokroviteljstvo nad obnovo partizanske bolnice Jesen na Pohorju. Že pred svečano dodelitvijo pokroviteljstva so študenti in delavci univerze prostovoljno opravili 575 ur prostovoljnega dela pri ureditvi bolnice. Ob dodelitvi varuštva nad bolnico Jesen je bilo rečeno, da naj študirajoča mladina na ta način izpričuje svojo neomajno pripadnost tradiciji NOB in da mora s svojo odločno pripravljenostjo gojiti in nadalje razvijati svetle in humane tradicije ter pridobitve narodnoosvobodilnega boja vseh naših narodov in narodnosti. Vsakoletne delovne akcije so najboljša potrditev teh besed. Maja 1977 so odkrili tudi spominsko obeležje partizanski saniteti in pohorskim kmetom pri partizanski bolnici Jesen.

SREČKO PIRTOVŠEK

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE SMERNIC ZA OBLIKOVANJE VZGOJNOIZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV V USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU SO SPREJETE

Nastanek predloga

Ko je strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje na svoji prvi seji julija 1980 sprejel Smernice za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, je že bilo jasno, da bo potrebno sorazmerno hitro smernice dopolniti in to iz dveh razlogov:

— Obstoječe smernice so bile izrazito usmerjene v oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov v srednjem usmerjenem izobraževanju;

— koncept uvajanja usmerjenega izobraževanja v visoko šolstvo ob sprejemanju smernic še ni bil razdelan do te mere, da bi ga bilo mogoče že zajeti pri izdelavi.

V naslednjem letu je bilo na eni strani tudi v realizaciji koncepta usmerjenega izobraževanja v visokem šolstvu marsikaj doseženega, na drugi strani pa je terminski plan uvajanja usmerjenega izobraževanja v visoko šolstvo, zajet v akcijskem načrtu RK SZDL, zahteval, da je kot predpogoj za nadaljevanje dela potrebno dopolniti smernice tako, da bodo lahko služile kot obvezno navodilo tudi za oblikovanje visokošolskih vzgojnoizobraževalnih programov.

Zato je bila pri strokovnem svetu SRS za vzgojo in izobraževanje oblikovana delovna skupina, v kateri so bili člani strokovnega sveta, predstavniki obeh univerz ter delavci zavodov SR Slovenije za šolstvo. Delovna skupina je dobila nalogo, da pripravi Spremembe in dopolnitve smernic za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov.

Tudi pri obeh slovenskih univerzah sta bili oblikovani dve širši delovni skupini, ki sta zajemali na

vsaki univerzi vse vanjo vključene visokošolske delovne in temeljne organizacije. Naloga te širše skupine je bila usklajevanje stališč znotraj delovnih organizacij in univerze.

Pri obeh univerzitetnih svetih sta bili ustanovljeni ožji delovni skupini z osnovno nalogo usklajevanja stališč med obema univerzama.

Delovna skupina pri strokovnem svetu je najprej pripravila Osnutek Sprememb in dopolnitev smernic, ki ga je strokovni svet v decembru 1981 sprejel in dal v javno razpravo. Javna razprava je bila med visokošolskimi delavci razgibana in plodna in je po oceni RK SZDL (z oceno se tudi sam strinjam) razgibala visokošolstvo bolj kot razprava o zakonu o usmerjenem izobraževanju. Priporočila so bila obilo. Delovna skupina je velik del priporočil upoštevala in zajela v predlogu sprememb in dopolnitev smernic. Predlog je bil glede na stare smernice spremenjen do te mere, da je delovna skupina predlog oblikovala kot novo besedilo.

Tudi na predlog sprememb in dopolnitev je prišlo s strani visokošolskih organizacij in drugih zainteresiranih institucij in posameznikov precej amandmajev. Nekaj amandmajev ni bilo sprejemljivih, ker so bili bodisi v nasprotju z družbenimi načeli, ali pa so zadevali stvar, ki niso bile predmet smernic. Večina priporočil je predstavljala obogatitev smernic, le pri dveh amandmajih se stališči obeh univerz nista ujemala. Od enega amandmaja je po obširni razpravi predlagateljica (Univerza Edvarda Kardelja) odstopila, drugega pa smo po usklajevanju vsebinsko zajeli drugje.

Izhodišča za izdelavo vzgojnoizobraževalnih programov

Delovna skupina pri strokovnem svetu je imela nekatera

izhodišča že določena z akcijskim programom RK SZDL, ki je zahteval, da je v SR Sloveniji za en poklic mogoče oblikovati največ en vzgojnoizobraževalni program. Poleg tega je izhajala iz stališča, da dodiplomski študij usposablja udeležence za poklic in ne za delovno mesto. Usposabljanje za delovno mesto je potrebno prenesti v programe za usposabljanje in specializacijo.

Doslej se je visokošolski študij v SR Sloveniji odvijal na enega od naslednjih dveh načinov:

a) kot enovit študij z ločenim višješolskim in visokošolskim izobraževanjem in

b) kot stopnjevani študij z zaporedno višješolsko in visokošolsko stopnjo.

Akcijski načrt RK SZDL pa je kot posledico načela en poklic — en program zahteval, da se za določeno strokovno področje za vso Slovenijo oblikuje le en sam program. To pa je pomenilo, da na nekem področju ne moreta več vzporedno obstajati oba dosedanja načina.

Da bi olajšali prehod na skupen program povsod tam, kjer sta dosedaj bila v uporabi oba načina, je delovna skupina ponudila še tretjo varianto, ki predstavlja vmesno obliko obeh skrajnosti. To je visokošolski študij, ki ima začetek študija skupen za višješolski in visokošolski študij, po določenem času (npr. enem letu) pa se cepi v višješolsko in visokošolsko smer.

V novih smernicah so vsi trije možni načini realizacije visokošolskih programov obravnavani kot enakovredne variante. Uporabniki in izvajalci se bodo za vsako strokovno področje znotraj posebnih izobraževalnih skupnosti morali dogovoriti, katerega od treh možnih načinov visokošolskega študija smatrajo kot najbolj ustreznega za svoje strokovno področje.

Vmesna (ali hibridna) varianta je seveda sprožila nekaj novih dilem, za katere je delovna skupi-

na morala predlagati ustrezne rešitve. Ena od teh dilem je bila, pod kakšnimi kadrovskimi in materialnimi pogoji (habilitacija in delovna obveznost) se naj odvija študij v vmesni varianti, ki obsega višješolsko in visokošolsko smer. Delovna skupina je menila, da se smeri, ki omogočata v okviru enega programa pridobiti višjo ali visoko izobrazbo, izvajata pod enakimi pogoji, kot če bi bila samostojna programa. V skupnem delu pa je učna obveznost odvisna od naziva učitelja.

Druga dilema je bila v zvezi s pogoji, pod katerimi se študenti v vmesni varianti odločajo za višješolsko in visokošolsko smer. Tu je Univerza v Ljubljani pripravila amandman, ki je kot pogoj za vključitev v visokošolsko smer predvideval tudi določeno minimalno oceno iz nekaterih predmetov. Delovna skupina tega amandmaja ni mogla upoštevati, ker bi to onemogočilo vmesno varianto, saj bi pomenilo, da izbira variante postavlja udeležence pred drugačne obveznosti. Zato je bila mnenja, da je možno višino ocene upoštevati predvsem pri svetovanju, kot pogoj za vpis v obe smeri pa se lahko zahteva različno število opravljenih izpitov.

En program — en poklic

Stališče, da je možno za en poklic oblikovati v SR Sloveniji le en sam program, ne glede na to, koliko je izvajalcev programov, je v osnutku sprememb in dopolnitev smernic pripeljalo do tako togih zahtev po enakosti, da je to na obeh univerzah pripeljalo do vsesplošnega nasprotovanja takemu tolmačenju zgornjega načela.

Predstavniki obeh univerz smo si bili enotni v tem, da visokošolskega študija ni mogoče brez resne škode unificirati, saj vsaka visokošolska delovna organizacija daje glede na svojo kadrovsko zasedbo in usmerjenost raziskovalnega dela svojim diplomantom poseben pečat. Na drugi strani pa obstajajo med dvema visokošolskima organizacijama lahko dostikrat povsem nepotrebne razlike (dostikrat so različni le nazivi predmetov), ki po nepotrebnem otežujejo prehodnost študentov in onemogočajo skupne učbenike.

Zato je bila v predlogu sprememb ta togost unificiranosti nadomeščena z zahtevo, da se dva programa smatrata kot en program, če je v isti smeri skupnih vsaj 75 % učnih vsebin. To pomeni, da je v sklop do 25 % predmetov možno zajeti vse upravičene razlike, ki izvirajo iz kadrovske zasedbe, opremljenosti ali raziskovalne usmerjenosti dveh istovrstnih izobraževalnih organizacij.

Univerza Edvarda Kardelja se tudi s tako spremenjeno razlago načela en program — en poklic ni povsem strinjala in je zato predlagala amandman, ki je zahteval, da je mogoče za en poklic oblikovati več »enakovrednih« programov. Žal je bil (verjetno zaradi naglice) ta amandman tako nedorečeno formuliran, da si ga je bilo možno razlagati na več načinov, zato tako formuliranega amandmaja nismo podprli.

V usklajevalnem postopku smo se potem dogovorili za stališče, da je enakost vsaj 75 % učnih vsebin pogoj za enakost programa, da pa je mogoče s predmetnikom iste vsebine znotraj letnikov tudi drugače porazdeliti. Pri tem se enakost letnikov ne menja in študenti ob morebitnem prestopanju niso prav nič prizadeti.

Smeri in izbirni predmeti

Osnutek sprememb je bil glede pogojev, kdaj program lahko vsebuje smeri in kdaj smer lahko vsebuje izbirne predmete, izrazilo kaznovalen. Določal je, da je možno v programih za pridobitev višje ali visoke izobrazbe razlike v vsebini znanj uvesti:

a) s posameznimi izbirnimi predmeti do 25 % vsebin znanj po programu,

b) ali z delitvijo na smeri izobraževanja, če so razlike v vsebini znanj večje od 25 % vsebin po programu.

Dejstvo, da program z dvema ali več smermi ne bi smel imeti izbirnih predmetov, se je negativno odrazilo že v dosedanjih razpravah o programskih zasnovah. Negativen odraz se je pokazal znotraj strok v velikih zahtevi po več programih (zoževanje pome-

na poklic) in znotraj programov po več smereh, pa čeprav bi namesto več programov zadostovalo več smeri, če bi v njih lahko smeri zamenjale skupine izbirnih predmetov. Ta »kaznovalna« usmerjenost osnutka smernic je direktno navajala na ekstenzivnost in že vnaprej »kaznovala« vsak poskus racionalizacije.

V predlogu sprememb smernic je mogoče imeti izbirne predmete (ali skupine izbirnih predmetov) znotraj smeri. Sedaj, ko so stvari v predlogu sprememb smernic bile resnično postavljene na pravo mesto, se pa postavlja vprašanje ali so vsi programi in smeri (ki so zaradi kaznovalnega učinka osnutka smernic prišli v programske zasnove) res potrebni. Po mojem prepričanju niso.

Nekatere novosti v smernicah

Smernice glede programov za pridobitev magisterija ne predvidevajo, da bi se ti programi delili na smeri. Z izbiro v sklopu temeljno teoretičnih in metodoloških predmetov in izbiro v sklopu strokovnih predmetov je omogočeno uresničevanje specifičnih oblik individualnega študija v večji meri kot bi to omogočale fiksne smeri.

Glede interdisciplinarnih programov je bil sprejet naš predlog, da interdisciplinarni program ne more biti zgolj lepljenka obstoječih programov, temveč da lahko vključit tak program tudi vsebine za povezovanje.

Uresničena je tudi naša želja, da je tuj strokovni jezik obvezna sestavina vsakega vzgojnoizobraževalnega programa, telesna vzgoja pa obvezna sestavina izven obsega 900 ur letno.

V poglavju o stalnem posodabljanju

ljanju vzgojnoizobraževalnih programov sta bili v smernice vključeni dve pomembni novosti:

a) Strokovni svet PIS morajo vsaj enkrat v petih letih kritično analizirati sprejete programe v posebnih izobraževalnih skupnostih ter vse morebitne spremembe v vzgojnoizobraževalnih organizacijah.

b) Sveti vzgojnoizobraževalnih organizacij lahko sami posodablajo vsebino učnih načrtov, če te spremembe ne vplivajo na pravice in obveznosti udeležencev, ne spreminjajo predmetnika ali smotrov predmeta oz. ciljev izobraževanja ter ne vplivajo na materialne obveznosti glede izvajanja.

Spremembe smernic je bilo seveda še dosti več, saj gre za popolnoma novo besedilo. Navedel sem predvsem tiste, ki so za nas življenjske važnosti in seveda tiste, za katere smo se posebej zavzemali.

Skoraj enoletno delo v delovni skupini za pripravo sprememb in dopolnitev smernic me je obogatilo za nekaj spoznanj:

a) Preobrazbo visokega šolstva bo mogoče uspešno izpeljati le ob zavzetem in strpnem sodelovanju obeh univerz in vanju vključenih visokošolskih ustanov ne pa izven ali mimo teh.

b) Uspešno sodelovanje obeh univerz ob sprejetju zakona o usmerjenem izobraževanju in sedaj ob sprejemanju smernic je dokazalo, da to sodelovanje postaja stvarnost, s katero bo v naši družbi potrebno računati. Sedaj se moramo zavzemati prvenstveno zato, da bodo to nujnost sodelovanja dojeli tudi vsi v obe univerzi vključeni visokošolski zavodi.

dr. Tine ZORIČ

FOTO: UROŠ SMASEK

Zadnje čase v svetu precej govorijo o naši ekonomski situaciji in o naši sposobnosti, da redno vračamo dolgove tujini. Pojavljajo se celo vprašanja, ali lahko postane Jugoslavija glede plačevanja in vračanja kreditov tujini druga Poljska.

Po poročilih Narodne banke Jugoslavije je naša država trenutno dolžna svetu 18,6 milijarde dolarjev, istočasno pa je svet dolžen nam 1,6 milijarde dolarjev. Je to malo, dosti ali preveč? Zadnje čase tudi večkrat slišimo, da je Jugoslavija ena od 10 najbolj zadolženih držav sveta in da ima med drugim večji dolg na prebivalca kot Poljska. Na srečo se dolgi ne odplačujejo po glavi prebivalca, temveč iz deviznega priliva. Saj bi bila takšna statistika zelo neugodna celo za državo kot je recimo Švedska. Od leta 1975

odplačala še tako visoke obresti. In medtem ko smo leta 1979 na račun obresti izplačali tujim upnikom 1,2 milijarde dolarjev, smo plačali lani 2,1 milijarde dolarjev, letos pa bo ta znesek približno 2,165 milijarde dolarjev, kar je približno toliko, kot bi naj letos zaslužili s turizmom.

Največ dolgov bomo morali odplačati v tem in prihodnjem letu. Tako bomo morali letos odplačati glavnico v vrednosti 2,5 milijarde dolarjev, prihodnje leto pa celo 2,7 milijarde dolarjev. Torej samo za obresti in glavnice dolgovi, ter za uvoz nafte bomo v letošnjem letu plačali več kot 7 milijard dolarjev. Jasno je, da moramo imeti ob takšnih deviznih dolgovih tudi močno izvozno gospodarstvo.

Druge zanimive stvari, o kateri pa veliko manj govorimo, so

bila Jugoslavija leta 1972 zadolžena za 3,5 milijard dolarjev. Ko se je leta 1973 začel tako imenovani naftni šok, nakaterga se, kot na vzrok za takšno stanje, nekateri še vedno sklicujejo, se je začelo dodatno zadolževanje Jugoslavije večati za po pol milijarde dolarjev letno.

V letu 1978 se je zadolževanje povzpelo na dve milijardi dolarjev letno in kasneje celo na tri milijarde letno. (Ali kot je dejal eden od slovenskih delegatov na zaprti seji v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ 24. aprila letos: »Torej smo več kot polovico dolgovi naše države »pridelali« v času našega mandata. To je kratko malo dejstvo in trdim, da je to tudi naša odgovornost.»

NAŠI RAZGLEDI št. 9, 14. maj 82.

sodimo med najbolj zadolžene države, saj sta po podatkih Narodne banke Jugoslavije samo Mehika in Venezuela zadolženi za več kot 30 %, vendar to zanju ni kritično, ker imata kreditna sposobnost države. Za to govorijo tudi ocene mednarodnih monetarnih in finančnih organizacij, češ da je stopnja zadolženosti države nad 22 % znamenje, da je likvidnost na kritični točki. . . Nujno moramo dobiti odgovore, kako je prišlo do takšnega položaja in kakšna je odgovornost neposrednih nosilcev pri izvajanju politike na področju ekonomskih odnosov s tujino. In sicer zato, ker so do pred kratkim predstavniki teh organov in organizacij zagotavljali, da je stopnja zadolženosti države dosti manjša od sedanjosti in se giblje okoli 20 %. . . Negative trende na področju zunanje likvidnosti države smo opazili že pred nekaj leti. Toda malo je bilo storjenega, da bi se

pritiska v loncu, v katerem mladi niso imeli skoraj nikakršnih možnosti za zaposlovanje. Tudi tukaj lahko iščemo vzroke za študentske nemire 1968. Tudi sedanji program gospodarske stabilizacije predvideva zmanjšanje investicij, s tem pa so seveda manjše možnosti za zaposlovanje. Trenutno imamo v Jugoslaviji 800.000 nezaposlenih, po analizi Gospodarske zbornice Jugoslavije pa je že sedaj naše gospodarstvo obremenjeno z viškom od črtine zaposlenih. Neproduktivno zaposlovanje pa ne koristi nikomur, še najmanj naši konkurenčnosti na tujih trgih. Ventila iz leta 1965 — odhod na delo v tujino — ni več, nasprotno, naši delavci se vračajo.

Možnosti za delo v tujini so še edino za delavce z določeno izobrazbo, takšen odliv delavcev z višjo, visoko ali srednjo izobrazbo pa bi bil za nas vse prej kot ugoden, še posebej če upoštevamo podatek, da je povprečna izobrazba naših delavcev v tujini višja, kot pa delavcev pri nas.

Upoštevati moramo še motivacijo mladih za študij, ki bo

»Objektivne težave, pomanjkljivosti, s katerimi smo soočeni, so v prvi vrsti rezultat subjektivnih težav naših vodstvenih ljudi in komunistov na splošno.«

Na vprašanje ali to velja tudi za leto 1972, je tovariš Tito odgovoril jasno in odločno: »Velja, ker so komunisti tako rekoč na skoraj vseh ključnih pozicijah v naši državi, pomeni, da so objektivne težave v glavnem izhajale od subjektivnega faktorja. Ker so komunisti na vseh pozicijah. Kje jih ni?«

Verjetno bi na vprašanje, ali velja to tudi za leto 1982 lahko enako odgovorili.

Poglejmo še kratek odlomek iz pisma tovariša Tita vsem organizacijam in članom Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bilo objavljeno v vseh sredstvih javnega obveščanja. 19. 10. 1972: »Stabilizacija našega gospodarstva se srečuje s številnimi zaprekami. Še vedno nismo odpravili vzrokov nestabilnosti. Nismo izvršili teme-

KAKO (PRE)ŽIVETI Z DOLGOVI

do 1980 so se naši dolgi do sveta povečali trikratno.

To sicer ne bi bilo tako kritično, če bi šel ta denar, za uspele investicije, ki bi bile sposobne dolge kasneje odplačati. Zgodilo pa se je nasprotno, izgube so se povečale, roki gradnje večine projektov so se močno povečali, zmanjšani so deleži jugoslovanskega izvoza v svetovni trgovini, zmanjšani so deleži izvoza v našem letnem družbenem proizvodu s 15 % na 12 %. Ko se je leta 1965 pričela gospodarska reforma, je bil delež našega izvoza v svetovnem izvozu 0,53 %, lani pa je znašalo to razmerje še samo 0,40 %. Prišel pa je čas, ko je treba dolge vrniti.

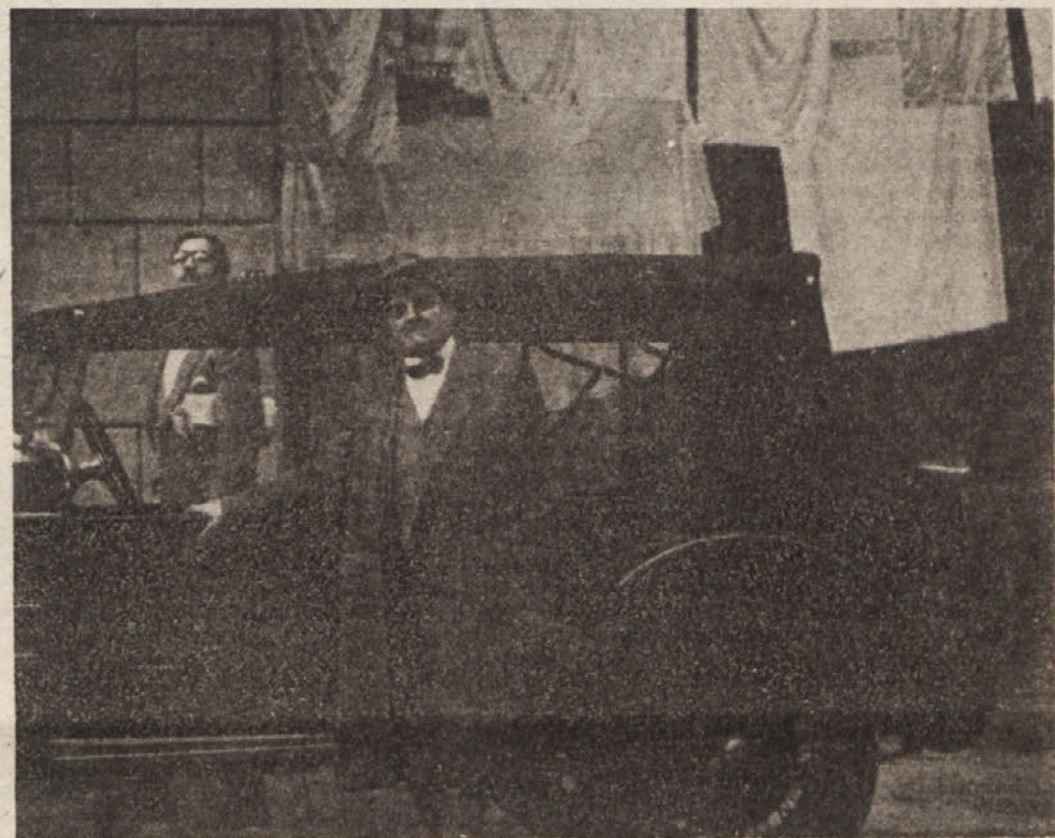
Vsporedno s takšnimi gospodarskimi gibanji je rasel tudi naš plačilni deficit s tujino, ki je dosegel leta 1979 rekordnih 3,7 milijarde dolarjev, da bi se kasneje z ostrimi restrikcijami

terjatve Jugoslavije do tujih dolžnikov. Leta 1970 so nam tudi kupci za naše blago dolgovali 492 milijonov dolarjev, da bi ta vsota lani narasla na 1,5 milijarde dolarjev. Konec letošnjega leta bi se naj ta vsota povzpela na 1,8 milijarde dolarjev. Jasno je, da tudi letos ne bomo mogli mimo kreditiranja tujih kupcev našega blaga, saj je to eno od močnih sredstev za povečanje jugoslovanskega izvoza in za vzpostavljanje stabilnih vez na mednarodnem tržišču. Samo letos bomo odobrili tujim kupcem 750 milijonov dolarjev kredita.

Prav tako pa bomo letos od svojih dolžnikov iz tujine dobili 500 milijonov dolarjev na račun anuitet in 120 milijonov dolarjev na račun obresti. Jasno je, da so obrestne mere za kredite, ki jih dajemo tujini, nekoliko nižje kot tiste, ki jih moramo ob najemnjaku kreditov plačati sami, saj s svojih ekonomskih pozicij

Velikokrat slišimo tudi izgovor, da je do takšnega stanja prišlo nekako na hitro, kot posledica svetovne gospodarske krize, da takšnega stanja, kot je sedaj, ni nihče predvideval. Že marca 1980, ko je bil ukinjen devizni trg, je odbor za kreditno monetarni sistem zahteval od Narodne banke Jugoslavije, naj pripravi celovito informacijo o zunanji likvidnosti države. Posebej naj bi obdelala položaj in predlog ukrepov za leto 1980, kakor tudi za prihodnji dve leti; kdo se bo zadolževal, kakšni so monetarni učinki zadolževanja in tako dalje. To je bilo ugotovljeno že leta 1980.

Takrat je odbor sestavil tudi kar obsežno gradivo in ga razposlal na pristojna mesta, zavoljo važnih in nujnih ugotovitev. Naj navedemo samo nekaj najpomembnejših ugotovitev: »Če naredimo v grobem predračun projekcije plačilne bilance v letu 1981 in če se obdrži deficit

to urejalo in položaj se je poslabšal, problemi pa so se še bolj zaostrili. Ena največjih nevarnosti je podcenjevanje položaja, v kakršnem smo!»

»Storiti je treba vse nujne ukrepe, da bi spremenili smer sedanjega trenda zadolževanja in ustvarili okoliščine, da se bo stopnja zadolženosti znižala na raven okoli 20 %. Neogibno je v okviru planirane zadolžitve za financiranje kreditov predvideti rešitve o načinu vračanja kratkoročnih kreditov.«

Že leta 1980 je bilo opozorjeno na hud problem, ki nas danes najbolj duši. Vsi ti podatki se danes berejo skoraj kot kakšen črni humor.

Podatki nam kažejo, ne le da odgovorni nosilci politike niso vedeli za takšno stanje, temveč, da niso hoteli verjeti in razumeti, kako resne so vse te številke. Odgovorjal za takšno stanje ni še nihče, vse ostaja pri tistem KRIVI SMO VSI!!

Ob vsem tem pa ostaja dejstvo, da bo veliko breme napačnih odločitev in neodgovorne ravnanja v preteklosti morala nositi (in tudi prenesti) prav mlada generacija. Poglejmo najprej, kakšne so bile posledice gospodarske reforme iz leta 1965. V treh letih (1967, 68, 69) so cene industrijskih proizvodov povečane za skupno samo 6 %, kmetijskih izdelkov pa za 2 %. Cene na drobno in življenski stroški so se kljub temu zvišali za 20 %.

Pokritje uvoza z izvozom je bilo vse do leta 1969 70 %. Investicije so bile močno zmanjšane, zaposlovanje novih delavcev praktično ni bilo, saj je šele leta 1969 doseženo in tudi malce preseženo število zaposlenih iz leta 1965. Eden od glavnih ventilov nezaposlenosti je bil odhod na delo v tujino, ta ventil pa ni mogel dovolj ublažiti

gotovo upadla, če bodo možnosti za kasnejšo zaposlitev minimalne. Ob tem pa imamo tudi težave s strukturo šolajočih.

Primanjkuje nam predvsem delavcev v proizvodnji. Na Hrvaškem so izdelali anketo, zakaj mladi nočejo delati za stroji. Rezultati, ki bi jih lahko verjetno upoštevali tudi za Slovenijo so naslednji: 57 % mladih ne želi delati za strojem zaradi slabih delovnih pogojev, 58 % zaradi nizkih osebnih dohodkov, 19 % zaradi družbenega ugleda, 19 % zaradi neinformiranosti, napačne predstavitve o poklicu itd. Teh problemov okrog proizvodnih poklicev ne bomo rešili z vpisno politiko, temveč z boljšimi pogoji dela, boljšim nagrajevanjem po delu, z drugačnim mestom proizvodnih poklicev v družbi, itd.

Seveda pa se z »gasilsko« politiko ne da veliko storiti. Brez dolgoročne politike, brez temeljenih, sprejemljivih in realnih planov, brez ugotavljanja odgovornosti, brez večje angažiranosti članov ZK bomo imeli stabilizacijo in gospodarske težave še naslednjih 100 let.

Leto 1982 je drugo leto brez Tita. Hkrati pa bo jeseni deset let od tistih burnih dni leta 1972, ko je Tito verjetno za javnost zadnjič izvršil veliko in odločno intervencijo v notranji politiki države, predvsem v vrstah Zveze komunistov Jugoslavije.

Skoraj bo poteklo deset let od objave zadnjega od dveh znamenitih pism članstvu Zveze komunistov Jugoslavije, ki ga je Tito osebno podpisal in odposlal. Jeseni leta 1972 so Tita spomnili tudi na besede, ki jih je izrekel v svojem govoru leta 1962 v Splitu, ko je dejal:

ljitega preokreta v dosežanju obnašanja. Neličnost še vedno pritiska z vso močjo. Raste število delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubami. Še vedno je precej nepokritih investicij. Družbeno politične skupnosti niso poravnale svojih obveznosti do gospodarstva, proračunski viški pa niso vrnjeni gospodarstvu. Analize družbenega knjigovodstva in inšpekcijskih služb ostanejo brez zagotovitve učinkovite zakon-ske in družbene odgovornosti. Še vedno predvsem z rastjo cen iščemo izhod iz trenutnih težav.«

Mnogi od teh pojavov veljajo tudi še 10 let kasneje, v letu 1982. Tito je pokazal, da je tudi sam vedel, da nobeno pismo, pa čeprav z vrha, nima trajnega učinka. Vendar pa je pismo vedno mobiliziralo celotno zvezo komunistov, pa tudi delovne ljudi izven zveze. Mnogi so se streznili in začeli boljše delati, osnovne organizacije pa so v svojih sredinah vodile prave bitke z negativnimi pojavi in posamezniki, ki so bili pred pismom nekako opijanjeni s svojo močjo. Enkrat je Tito takšno akcijo prevzel z znanim govorom v Splitu in pismom članom ZK maja meseca, točno pred dvajsetimi leti. Drugič je to naredil leta 1972.

Eno pismo vsakih deset let. Eden izmed delavcev je nedolgo tega vprašal nekega novinarja: »Kdo bo napisal pismo tega 1982. leta, ko je spet minilo deset let. Zakaj sedaj ni nikogar, da spet napiše pismo, ko pa je spet čas? Zares, znova bi potrebovali takšno pismo, pa čeprav sta pismi izpred desetih in tudi izpred dvajsetih let še kako aktualni.

SREČKO PIRTOVŠEK

Kenjene bralce bi radi v naprej opozorili, da "epizoda" ni iz naše Univerze, kjer so študentje lepo vzgojeni in že od malega grajeni v bodoče poštene državljane in samoupravljavce. Najbrž so bili ti študenti iz kake druge univerze, ki najbrž niti v Jugoslaviji ne obstaja. Kaj se je torej zgodilo?

Student Franci Naj, sicer odlični nogometaš in velik talent za zapelevanje (nasprotnika v neugodni položaji) je bil od krivici izločen iz ekipe, ki je šla na Univerzijo. Nepoučenim povejmo, da je Univerzija srečanje športne, kulturne in družbenopolitične vsebine, kjer se študenti iz vseh krajev in univerz srečajo in v viteškem boju pomerijo svoje moči, znanje in vse vrste spretnosti. Univerzija je torej plemenito srečanje študentov s še plemenitejšimi nalogami in naplamentejšimi cilji. Zaradi tega razumemo nesrečnega študenta Francija, zakaj si je tako srčno želel na Univerzijo. Zgolj mimogrede naj

omenimo, da je šla v plovilni ekipo na Univerzijo tudi Metka Cukrček, vitka in zapeljiva blondinka, ki je, če naj omenimo spet mimogrede, že nekaj časa "šmirala" s Francijem Nojem. V ekipo pa je bilo še nekaj Francijevih prijateljev, s katerimi je znal Franci prebiti prijetne urice in noči.

Franci Naj se nikakor ni mogel sprizniti z dejstvom, da njega ne bo na Univerzijo. Tisto noč, ko je njegova ekipa odhajala, Franci ni mogel zaspati. Premetaval se je po postelji kakor morska vila v mineralni vodi in razmišljal, kako bi ugnil pravo. Nekje okrog polnoči, ko je bila luna visoko in so netopirji letali nizko, je v njegovi glavi posvetila luč.

Udaril se je z roko po glavi (da bi ugasnil luč) in rekel: "Zdaj sem pa ugnil pravo". Toda spoštovani bralci bodo prav hitro ugotovili, da ni ugnil prave, zato se tudi z roko po glavi ne bi rabil udariti.

Ekipa v kateri bi moral biti tudi Franci Noj, je že prvi dan navezala prijateljske stike z drugimi univerzitetnimi moštvimi in skupaj so jedro ugotovili, da ima prikupno obmorsko mesto kjer se je Univerzija vršila, eno samo napako — predaleč je od Trsta. Kakorkoli že, dan je hitro minil in ekipe so obvezni program hitro absolvirale. Vsi so veliko pričakovali od zabavnega dela večera — plesa. Metka Cukrček prepričana, da je njen Franci daleč, daleč proč (ravnila se je namreč po principu "daleč od oči, daleč od srca"), je hitro in pristno navezala stike z zapeljivim temno-lascem, ki se ji je predstavil z imenom Badžot. Metka se najprej Badžotu "ni dala" in mu je dala pravo forma tri kajlice, vse z obetavnim nasmeškom, potem pa se je le pustila povabiti na ples. Vsesplošno veselje je kaj hitro osvojilo srca mladih športnikov študentov in v trenutku so pozabili na šolske težave, fino učne težave (te so bile planirane kot tema zadnjega dne, da bi ne pokvarile veselega vzdušja) in tudi na stabilizacijo. Južnjaško balkanski temperament se je že kazal v pravih kozarcih, ki so v loku zadelavali ob zid in tam končali kot razbitine. Kozarec za kozarec je letel v zid, na tla, proti lestencem.

Ko je v tem veselem razpoloženju vstopil v sobo Franci Noj, Franci si je bil omislil Univerzijo kot ilegalca, ki se bo stisnil v sobico Metke Cukrček in tako prebil z njo nekaj prijetnih dni (in noči). Metka je imela za te dni seveda čisto druge načrte. Bila se je ravno nesramežljivo "kuševala" z Badžotom, ko je pristopil Franci Noj in jo najprej šokiral s svojo prisotnostjo, pa z jeznim pogledom (kakšen pa naj bi bil pri takem prešuštvu, vas vprašam?) in pokavcu še z dvema klofutama okrog uha. Nemalo je bil šokiran tudi Franci Noj, ko ga je Badžot zašvalal čez gobec, da je videl ptičke, ki krožijo okrog njegove glave in čivkajo. Po tistem se ni ničesar več spomnil. Kar naenkrat

SUN RA, sredi samostojnega muziciranja s synthesiserjem, Perugia, avgust 1973

JACK DE JONNETTE'S SPECIAL EDITION — zasedba znanejša bobnarja, ki je pred nekaj leti gostoval pri nas v Ljubljani, vendar z mnogo manj blestecimi imeni od tistih, ki ga spremljajo letos. Jack De Jonnette nam predstavlja tokrat izvrstnega tenor saksofonista, znano ime Davida Muraya (pri nas je igral z World Saxophone Quartet, sicer je njihov standardni član), John Purcell je drugi saksofonist, basist je Peter Warren. Doživetje, ki nam ga prinaša Jack je seveda pogojeno z njegovo bogato, dolgoletno izkušnjo v igranju z Alice Coltrane, Sonnyjem Rollinsom, Stanom Getzom, Milesom Davisom...

19. junij, 19.30 SUN RA ARKESTRA — prijetno presenečenje letošnjega festivala in odločitev nameniti njegovemu ustvarjalnemu delu celotni sobotni večer. Odveč bi bilo nakladati besede o pomenu tega dogodka, o vrednosti glasbe pianista, mojstra synthesiserjev, starostojca jazza, Sun Raja in njegove-

"Razumeti je treba, da ne delamo za DENAR in ne za SLAVO. Deset let smo vadili, preden smo sploh slišali kaj v glasbi počnemo..."

Orkester dela več kot trideset let in njegov skelet ostaja enak, Sun Ra načelu, izjemna vrsta pihalcev med katerimi so John Gilmore, Marshall Allen, Danny Davis, pevka June Tyson... Sicer je bil Sun Ra velikokrat prisoten v mariborskem jazzovskem utripu, bodisi v večerih jazza, v projekcijah, v multimedialnih projektih na velikem odru SNG, Gimnazija Miloša Zidanske, Prva gimnazija, mali oder, Jazzovski center, jazzovski program Radia Maribor v zadnjih desetih letih... 20. junij, 19.30 KVARTET TONETA JANŠE — Vodilni jugoslovanski tenor saksofonist Tone Janša bo pripeljal v Križanke mednarodni kvartet ki smo ga pred nedavnimi slišali v Mariborskem Jazzovskem Centru, le pianist bo v tem primeru Andree Jeanquartier, ki ga poznamo po delu na Tonetovih ploščah.

je namreč postal Franci Noj nekam zaspan, kar pa je pravzaprav presenetljivo, če vemo, kako veselo vzdušje je bilo okrog njega.

Kozarci so kar leteli po zraku, ko se je do šefa postrežbe, ki si je mel roke in očitno užival ob pogledu na dogajanje v sali, privlekel neki nerodni natak, ki je, neroden kakor je, slučajno trčil ob leteči kozarec za pivo (veste, tisti malo težje sorte). Rotil je šefa strežbe, naj vendar pokliče policijo "sicer bodo," je rekel nerodni natak "ti vandali vse uničili". Šef strežbe je bil star maček v poklicu, zato si je brž izračunal, da bodo lahko mladim razborežem potem zaračunali ves lom za leto dni nazaj in za naprej. Po taki prepričljivi računici se seveda ni splašalo poklicati policije. Res, da je bil šef strežbe nemalo ogorčen, ko je nekdo s pepelnikom ciljaj v televizijo, kjer je ravnokar prepeval šefu strežbe tako priljubljeni pevec narodne glasbe, a tisti, ki je hotel zadeti televizijo je slabo meril, tako da je zadel le stekleno okno za televizorjem. To je šefa strežbe popolnoma zadovoljilo. Zabave so se udeležile skoraj vse ekipe, zamudila je le neka ekipa, ki je po sistemu "lego" razstavila radiatorje, stole, mize, postelje, omare, in na na koncu še vrata sob. "Po delu zabava" so potem rekli mladi razmontirji in se z velikim elanom priključili zabavi, ki je bila že v polnem teku.

Franci Noj se je drugi dan zbudil v bolnici in se nikakor ni mogel spomniti, kdaj je prišel tja in po kaj. Zraven njega je ležal nerodni natak in še kar naprej tarnal nekaj o vandalizmu, kar kaže, kako malo razumevanja imajo nekateri za šaljive norčije mladih. Franci Noj je imel kmalu mir pred njim. Ko mu je (natakarij, komu pa drugemu) povedal, da je to šele prvi dan in da Univerzija traja skupaj sedem dni, je ta (spet natakarij, seveda) padel v nezavest. Ali nimajo nekateri preveč rahlih živcev?

Luka

Zelo zelo malo je bilo doslej v naši državi priložnosti slišati toliko dobrih glasbenikov na kupu, kolikor jih ponuja letošnji program mednarodnega, 23. festivala jazza v Ljubljani, v avditoriju Križank. Zadnji takšni festivali so bili v prvi polovici 70 let v Križankah, prav tako v tem obdobju tudi naš včasih najpomembnejši: Newport jazz festival v Beogradu. Letošnji jazz v slovenski prestolnici je pred nami v ustaljenem terminu od 17. do 20. junija, nekoliko privadili smo se mu tradicionalno, čeprav smo bili priče tudi septemborskemu poskusu (pred dvema letoma), vsake štiri leta pa nekoliko (pri številu obiskovalcev) zmoti veliko popularnejši nogometni program mundiala, še posebej če nastopa tudi jugoslovanska ekipa. Z letošnjim festivalom stopamo v novo obdobje te prireditve, ki je po mnogih letih menjala prireditelja. Včasih je bil program v rokah Jazzovskega društva iz Ljubljane, tokrat je prevzel vaje Cankarjev dom, ki nas tokrat preseneča (lahko bi rekli, da je prišlo do revolucionarne spremembe programa, v njegovo dobro) s programom enakovrednim tovrstnim prireditvam na drugih koncih Evrope. Če boste razmišljali o tem, katerega od štirih festivalskih večerov bi bilo vredno obiskati se ne trudite preveč, kajti eden je boljši od drugega in vsak ima svoj čar, ponuja posebno doživetje. Sicer pa bo vse skupaj zvenelo takole:

17. junij, 19.30 SONČNA POT (Slovenija) Lado Jakša (klaviature, saksofon, klarinet), Lojze Krajčan (pozavna), Matevž Smrkol (bas) in Marko Juvan (tolkala). LEO SMITH AND NEW DELTA AHKRI — Leo je znan trobentač iz vrste tistih, ki prihajajo iz združenja za napredek kreativnih glasbenikov v Chicagu. Znan je po sodelovanju z Anthonyjem Braxtonom, The Art Ensemble of Chicago, z glasbeniki ki delajo na področju evropske improvizirane glasbe. NEW DELTA AHKRI so ob Smithu še vibrafonist Bobby Naughton, saksofonist/flavist Dwight Andrews, basist Wes Brown in bobnar Ralph Williams (vsi ZDA).

Eden vrhuncev festivala bo brez dvoma takrat, ko bodo na odru člani zasedbe, katere nastop je v svojem programu že precej časa tega najavljal mariborski Jazzovski center. Končno bomo srečali v živo saksofonista BILLYJA HARPERJA in njegov kvintet. Ta tekaški tenor saksofonist sodi med pihalce mlajše generacije, je brez dvoma eden najpomembnejših, izredno iskren je v svoji glasbi, brezkompromisen v svojem hard-bopu, ki te v nekaj minutah prevzame. Se nekaj imen glasbenikov ob katerih se je oblikoval njegov izjemno močan glasbeni izraz: Gil Evans, Thad Jones, Art Blakey, Max Roach (Billy je bil z Roachem v eni najpopolnejših

zasedb jazza 70 let). Z Billyjem Harperjem bodo v Križankah nekateri njegovi prijatelji, glasbeniki, ki delajo v njegovi zasedbi od leta 1975 (ritemska sekcija), trobentač Chris Albers, pianist Armen Donelian, basist Gregg Maker in bobnar Malcom Pinson.

18. junij, 19.30, TRIO MILOŠA PETROVIČA iz Beograda, Miloš Petrovič (klavir), Rade Bulatović (bas) in Nenad Jelić (tolkala). ANTONELLO SALIS/CADMO QUINTET, Antonella se boste verjetno spomnili kot gostujočega glasbenika na februarjem nastopu Dona Cherryja in Eda Blackwella v Cankarjevem domu. Ta pianist in odlični harmonikar vodi svoj kvartet Cadmo, v njem so Danilo Torenzi, saksofonist Sandro Satta, basist Ricardo Lai in bobnar Mario Paliano.

ga dolgoletnega orkestra, ki je včasih tudi INTERGALACTIC SOLAR ARKESTRA. Srečanje z orkestrom Sun Raja ne pomeni le preprosto rečeno jazz v živo, ampak je še mnogo več, predstava z mešanico kultur. Osnovo pomeni afriško izročilo, razsežnosti pa se razpletajo seveda najprej v domovino jazz z vsemi njegovimi tradicionalnimi oblikami in na drugem koncu trenutki avantgardnega dogajanja, v visokoenergetski skupinski improvizaciji, v vesoljnih "space solos" Sun Raja z močjo synthesiserja. Sun Ra ti s svojim nastopom, predstavo, lahko bi ji rekli vesoljni ritual (s plesalci, kostumi, lučmi, scenskim dodatki, projekcijami) predstavi energijo zvoka na svoj ustvarjalni način, ki je brez primere. Ko sva se pred desetimi leti pogovarjala, je začel Sun Ra takole:

Bobnal bo Ratko Divjak, basist je Adelhard Reudinger (ZRN).

IRENE SCHWEIZER/RÜDIGER KARL, to sta imeni dveh znanih predstavnikov evropske improvizirane glasbe. Odlična glasbenika sta to, sedita med najuspešnejše v lanskoletnem programu berlinskega festivala jazz, ko sta zaigrala v triu z bobnarjem Hannom Benninkom. Irene je pianistka, Carl je saksofonist in klarinetist. To bo dogodek posebne vrste.

LESTER BOWIE ENSEMBLE — Spet eden vrhuncev festivala, ena najpomembnejših zasedb, kar jih prihaja v zadnjem času iz Združenih držav. Sestavljen je naš znanec iz zasedbe The Art Ensemble of Chicago, trobentač Lester Bowie. Ansambel pomeni atrakcijo mnogih evropskih festivalov jazz. Lester ga je oblikoval takole: kvintet trije vokalisti — najstarejša, mama Martha Peaston, nekoliko mlajša Fontella Bass (Lesterjeva žena, sicer je prepevala v zgodnjih oblikah The Art Ensemble Of Chicago), najmlajši je močni David Peaston (izjemni pevski talent o katerem bo še veliko slišati). Postava kvinteta pa je takšna: James Williams (klavir), Hamiett Bluiett (bariton, saksofon, najboljši s tem instrumentom, kar jih premore današnji jazz, sicer član World Saxophone Quartet), Fred Williams (bas), Phillip Wilson. V njihovi glasbi je blues, gospel, jazz, reggae... zelo resni glasbeni trenutki na visoki umetniški ravni, globoko izpovedni in veseli na drugi strani, takšni, ki ponujajo popolno zabavo. V tem primeru naj dodam še ekskluzivno informacijo, da bo nastopil LESTER BOWIE tudi v Mariboru, v vroči poletni noči, na prostem, na trgu Rotovža, v programu poletnih kulturnih prireditev Maribora, 12. julija, ob 20.00.

Finale iz Križank torej kasneje v štajerski metropoli v posebnem celovečernem programu (v primeru dežja, v eni izmed koncertnih dvoran mesta).

Mariborska poletna gala predstava z Lesterjem Bowiejem bo veljala 150 dinarjev za vstopnico, sicer pa bodo cene vstopnic v Križankah od 80 do 150 dinarjev, za vse štiri večere od 300 do 450 dinarjev (rezervacije in informacije o festivalu (061) 222-815, blagajna Cankarjevega doma).

Se informacija o izteku mariborskih poletnih prireditev, v zadnjih dneh meseca avgusta: Abbey Lincoln Group (Archie Shepp-tenor saksofon, Don Pullen-klavir...) ali sam Rivers Orchestra.

(Besedilo in fotografija: Brane Rončel)

PANKRTI — DRŽAVNI LJUBIMCI

Od pojava in ekspanzije rocka v svetu, so se na slovenski sceni skoraj do konca 70-ih let pojavljale le posamične rock skupine, še bolj redke pa so bile tiste, ki so same ustvarjale glasbo in tekste; recimo Kameleoni (ki sicer niso ustvarjali dosti svoje glasbe, so pa pomembni kot začetniki) iz 60-ih let, po jutro, lzvir in še nekatere iz 70-ih let, če o posebnostih če o posebnostih Budožerjev ter o Sedmini (ki pa se je gibala v svojih vodah aktualiziranja glasbenega narodnega izročila in povezave let-tega z avtorskim delom Veno Dolenca) ne govorimo.

Sele s pojavom punka in nasploh novega vala ter zelo hitrim odmevom, refleksijo le-tega v slovenski prostor, se začnejo stvari spreminjati. Za nekaj skupinami, ki so "zaorale ledino" (Pankrti, Priljavo kazalište, Paraf, Termiti), se pojavi kopica mladih, ki ustvarjajo bolj ali manj uspešno v (ozkih) okvirih svojih možnosti. "Scena" je že toliko "zrela", da je skoraj samo po sebi umevno, da mlada začetniška skupina igra svoje skladbe in le tu pa tam kakšno "cover" verzijo, medtem ko so prej repertoarji skupin bili v precejšnji meri sestavljeni iz obdelav skladb drugih, bolj znanih (tujih) skupin. Seveda so sedaj tudi drugi pogoji za takšno stanje, prav tako kot so bili določeni vzroki za prejšnjo nerazvitost scene.

Tako lahko datum izida prve single plošče Pankrtov (Ljubljana je bulana/Lepi in prazni) 2. 12. 78 vzamemo kot datum pomembnega premika, preobrata na slovenski rock sceni. Ta mala plošča je, mimogrede, pomembna tudi zato, ker je (podobno kot Pengovova LP-Odpotovanja) izšla za naše razmere "neodvisno" — v izdaji SKUC-a.

Njihova prva LP plošča Dolgcajt pa je ena najpomembnejših, temeljnih plošč slovenskega punka in tudi rocka nasploh. Čeprav sta tako mala plošča kot LP glasbeno dokaj čvrsto bazirani v klasičnih angleškega punka (Sex pistols, Clash ipd), pa so Pankrti te izvore po svoje zamislili in nadgradili, čeprav ne radikalno predelali, ampak kljub temu naredili dovolj identično glasbo, kateri je zaščitni znak petje Pera Lovšina. V tekstih so še bolj "naši" in še bolj specifično samosvoji. Lotevajo se problematike človeške svobode (Kdo so ti ljudje), mesta mladih v sistemu (Lepi in prazni), konformizma in karierizma (Sedemnajst), človekovih travm in njegove determiniranosti z dejavniki, ki so izven njega in nanje nima vpliva (Totalna revolucija, Pazi, fant, ura zvoni). Na novi plošči razširjajo in poglobljajo tematiko, skozi tekste se vleče nek cinizem (mogoče tudi zažrtost), ki bi ga lahko definirali kot spoznanje o lastni nemoci in neizpolnitosti premagati licemerne sile, ki imajo tako veselje odločati v imenu nas, se sklicevati na nas in ki očitno bolje od nas vedo, kaj hočemo (enotni in trdi, Avtoriteta, Junaki druga razreda, Živ spomenik neumnosti itd.). Pesmi Zastave v prvem planu in Za železno zaveso asociirata na unitaristične in imperalistične težnje SZ, mislim pa, da to ni edini pomen, edino sporočilo teh dveh skladb. Več o tekstih pa še pozneje.

Skozi celoten opus se kaže nepretrganost ustvarjanja. Skladbe iz prvega obdobja (zastopane na prvi mali plošči in LP kompilaciji Novi punk val) se "nadaljujejo" in kulminirajo na Dolgcajtu, nekatere skladbe z Dolgcajta (recimo Ljubica) in dvojne male plošče (Namesto tebe) pa že napovedujejo material, ki je ekspliriran v Državnih ljubimcih.

Plošča je zelo enotno zgrajena, brez večjih nihanj v kvaliteti, zavkroženost poudarjata še prva in zadnja skladba. Glasba z Dolgcajta (relativno bazičen "pankrt" rock, pri njih ne moremo govoriti o nekem abstraktnem punk rocku, saj je ta izraz zanje po eni strani preozek, po drugi pa spet preširok) je bolj strukturalna, energičnost in nabojsnost na Dolgcajtu dosežena s hitrim ritomom in režežimi kitarami, je tukaj izražena na drug način, bolj posredno skozi sprehajajoče se kitare, kratke melodične vpade in ritmična poigravanja. Pankrti glasbeno torej niso nič mehkejši, nič bolj konformistični, še vedno so udarni, močni, prepričljivi.

Kar se pa tekstov s te plošče tiče, sem imel ob prvih stikih z njimi absolutno odklonilno stališče. Premišljeval sem nekako v tej smeri: — tisto, kar je na Dolgcajtu še bilo provokativno, funkcionalno in smiselno, je tukaj frazsko, ponavljajoče se, spolitizirano, predvidljivo, celo banalno. Tekste sem bral kot enodimenzionalne, z navirnimi metaforami, skratka stihokleparstvo brez večplastnih pomenskih. No, ob (večkratnem) poslušanju skladb kot celote in ob Perotovem prepričljivem podajanju ("petje" zanj ni najprimernejši izraz), pa se je ta (ambivalentni) občutek ublažil, neutraliziral. Teksti so mi postali všeč.

Tekstopisca sta, domnevam, Pero Lovšin in Grega Tomc. Oba se poskušata tudi z ljubezensko tematiko, vsak na svoj, oba pa na precej neobičajen način v skladbah Grevu drugam, Punca ne še umret, Ostan rajš pri men. Toco je malo bolj "politično kritičen" in (verjetno) avtor ironičnega, mogoče celo sarkastičnega in tudi aktualnega teksta Enotni in trdi. Po drugi strani pa je Lovšin verjetno avtor besedila Kontrolirani, nadzorovani, svobodni; kjer je v naslovu lapsus — "kontrolirani" je le tučka za "nadzorovani", ne vidim razloga (smisla) za tako potenciranje tega pojma.

Če poskušam strniti zaključke; plošča mi po prvih poslušanjih ni bila všeč, sčasoma me je čisto prevzela, navdušila. Verjetno ena najpomembnejših plošč letošnje produkcije pri nas. Pankrti imajo samosvojo glasbo, ki jo še vedno avtonomno razvijajo brez vidnejših vplivov v smislu mehaničnega prevzemanja določenih (aktualnih) stilov, tehnično so boljši in imajo tudi s tem odprtih več možnosti, tekstovno pa bi deloma veljali nekateri od prej navedenih (sicer pretiranih) očitkov (elementi stihokleparstva, navno spregledljiva metaforika, pa še kakšna malenkost), nasplošno pa po večkratnem poslušanju zavzemajo (tudi tekstovno) dovolj prepričljivo, provokativno, nekonformistično in vznemirljivo, da bi lahko komu postali trn v peti (risalni žebliček na stolkcu).

Postrak Milko

SPOMLADANSKE KULTURNE PRIREDITVE 1. GIMNAZIJE

Kakor že nekaj let nazaj so tudi letos kulturni navdušenci (MKUD Franjo Crnek) 1. gimnazije pripravili vsakoletni kulturni "teden". Trajal je od 12. do 26. maja. Sestavljali so ga najrazličnejši umetniški žanri: dramski monolog Jože Zupana, koncert akustične skupine Slovenska gruda, diaprozivi z glasbeno spremljavo, otvoritev likovne razstave v Avli, kratki filmi.

Dramski igralec SNG v Mariboru Jože Zupan se je letos že drugič predstavil gimnazijskemu občinstvu s svojim monologom Janez Svetokriški. Tokrat je zelo pozvil kulturni teden. Njegovo prepričljivo in ekspresno podajanje starih evangelijev ter komične situacije, do katerih je prišlo s spontanim sodelovanjem občinstva, so zadovoljile in predvsem nasmejale maloštevilne ljubitelje dramske igre.

Skupino Slovenska gruda sestavljajo: Darja, Vito in Bojan. Igrajo različne instrumente: kitara, frulica, tamburica. Za njih je značilno troglavno petje, ki daje različne in pesterpevske možnosti interpretacije besedila in izjemno polnost vokala. Igrajo stare slovenske balade, ljubzenske kmečke pesmi, pesmi o vojaki. Tako ohranjajo staro slovensko pesniško izročilo. Te preproste in lahke pesmi ne zahtevajo veliko instrumentalnega znanja. Med občinstvom je prevladovalo poetično ozažje. Marsikdo, bi hotel zacepetati z nogami in zraven zapeti. Med izvajanjem je med občinstvom krožil kloboč, v katerega so samostojno vlagali dinarje za glasbenike. Znani mariborski fotograf Mišo Hochstätter je predstavil del svojih diaprozitivov (razne krajine, cikel o luni, ulice New Yorka) ob spremljavi glasbe pokojnega Johna Lennona.

Odprli so skupno likovno razstavo lanskoletnih dijakinj Metke Šorga in Tamare Levčnik. To je prva obdobja predstavitev njihovih likovnih dosežkov. Slike, kipi in fotografije so odraz miselnih domslajev.

Zadnji dan prireditev nam je filmski ustvarjalec Dušan Ivanšič predstavil približno deset petminutnih amaterskih filmov. Filmi so imeli humoristično vsebino (vici v sliku) — prikazani je bil problem osamljenosti in odtujenosti. Globje avtor ni posegel. Pri vseh filmih je bil opazen ironičen pristop.

Če pogledam kulturni teden v celoti, ga odlikuje predvsem pestrost (predstavljeno so bili skoraj vsi umetniki). Nobena predstava ni izstopala, kakor tudi nobena ni bila slaba. Namen priredite, da bi dijakom gimnazije predstavili, približali ali jih morda navdušili, za umetniško ustvarjanje, je delno uspel. Tisti, ki so prisostvovali predstavam, so bili navdušeni, vendar večinoma bolj so se priredite blizale koncu, manj obiskovalcev je prihajalo. Prireditve so bile razvečene. Trajale so celih 14 dni. Ni bilo zadnja enotnosti, strnjivosti in nekega dogajanja, zato so se nekako porazgubile.

Težave so nastale zaradi neprimerne termina (prihajanja drugim dejavnostim v Mariboru in dnevni mladosti).

Zmislili so me tudi lepo oblikovani plakati, ki so dajali napačne informacije o dogajanju.

Tradicija se nadaljuje, namen izstopa Kulturna na 1. gimnaziji še vedno nekoliko izstopa in je lahko zgled ostalim srednjim šolam v Mariboru.

JANEZ KUŠAR

MRTVEC PRIDE PO LJUBICO

Ob krstni predstavitvi Tespisovega voza; besedilo Svetlane Makarovič

Zakaj mi je predstava všeč? Najprej zaradi lepega poetičnega besedila, ki me sicer postavlja tudi v nek časovni in prostorski okvir, toda bolj kot proza deluje name kot poezija. Igra teče gladko, brez sunkovitih preobratov, kostimi in oprema delujejo verodostojno in tudi igralcem sledim ves čas in s pozornostjo. Je mogoče iskrenost predstave tista, ki me pritegne ali pa takega Pandurja nisem vajen in mi je zato všeč. Kakorkoli že pred mano zaživi, brez bogov in kraljev, brez velikih besed in dejanj. Cisto preprosta balada

Ljubezni kmečketa dekleta je, ki so ji ubili ljubega. Preprosta, a iskrena balada, ki v svoji navidezni preprostosti skriva vendarle še kaj več. Dilema: ali ljubezen in zvestoba do kraja in s tem psihično samouničenje ali zatreti čustva in jih podrediti »koristnejšim« ciljem ni nova. Toda čeprav Svetlane Makarovič v tem besedilu ni najmočnejša v psihologiji osebe pred nami, z režiserjevo pomočjo zaživijo pred mano kot ljudje iz krvi in mesa.

Micika 1 (Livija Pandur) je izvenzemska, iracionalna Micika. Njena želja biti ljubljena in ljubiti je neuresničljiva in zato podvržena oviri. Toda prav zato je tudi

Micika 2 (Mirjam Korbar) izraža v osebnosti Micike sta združena dva svetova. Nerazumski svet se napije — kar ji služi kot izgovor se vda Mlinarjevemu in ne samo njemu) pa maščevanju. Mlinarjev je z umorom njenega ljubega ubil tudi lično lepoto v njej. Zato ga sovraži in muči z grožnjo, da bo žažgala mlin. Kadarkoli je hudobna in maščevalna, odmišlja Miciko 1 in je končno tudi popolnoma zatre v sebi.

V osebnosti Micike sta združena dva svetova. Nerazumski svet Micike 1, ki ga razumem kot nekakšno domišljisko projekcijo njenih blojenj in sanj, njenih želja

in pričakovanj in popolnoma razumski, stvarni svet Micike 2.

Zaplet balade se začne z umorom Anžeta, njenega ljubega. Tu pa se začnejo tudi blodnje in razdvojenost Micike. Postelja v prvem delu predstavlja ta neresnični nestvarni svet, v katerega Micika 1 beži (stvarni svet se začne šele, ko Micika 2 s kovčkom polnim oblek potlači s simbolično kretjo Micika 1) Micika 1 2 se je torej osvobodila Micike 1 in racionalni razumski svet zmaga nad nerazumskim čustvenim svetom. Sporočilo je torej jasno. »Živeti« je človekova prvobitna potreba in vzvišena nad sanjami, sreči in iskrenostjo. Vsi liki so podrejeni razvoju Micikine duševnosti, in le bolj ali manj vplivajo nanjo. Le Sveti Tadej, predstavnik ljudske modrosti je nekakšen povezovalac med resničnim in neresničnim svetom Micike.

Njegova vloga je torej jasna. Med doumljivim in nedoumljivim, med resničnim in neresničnim je ljudska modrost-preprosta, a trdna.

Oder grajskega dvorišča, sicer zelo globok in ozek, je režiser spretno izkoristil za »dvočasovnost«. Tisto, kar se dogaja pred nami, ni v istem času, kot tisto, kar se dogaja zadaj v osvetljenem zadnjem delu grajskega dvorišča, pač pa pojasnjuje slike, ki se odvijajo pred nami. Režiserju se kar v največji meri in kljub umirjenemu besedilu posreči šokirati publiko. Konj, ki zaradi žarometov nervozno poplesuje, daje publiki občutek, da je ogrožena, razbitine ogledala grozijo, da se bo Micika porezala na njih, blato po katerem se Micika valja, deluje kar nekako presenetljivo resnično in neprijetno, voda, ki jo pluskne Micika 2 na Anžeta in Miciko 1, poškrapi občinstvo. Elementi, ki dajo nedvoumno vedeti publiki, da je v teatru, ne pa v kinu ali pred TV. Teater torej, v katerem se slišijo zvonovi bližnje cerkve, šum motorjev in pogovor ljudi z ulice. Teater, ki ga v gledališki hiši ne moremo doživeti.

Režiser z železno posteljo, ki

NOVI KONCERT ZA „GLASBENI KLUB“ V SEPTEMBRU

Ker je koncert za »Glasbeni klub« konec maja na rotovškem trgu popolnoma uspel, so se organizatorji: ZSMS, Harmonija in študentski list Katedra odločili, da podoben koncert ponovijo v septembru. Koncert bo v Lentu na ... trgu pod glavno tržnico. Natančen datum bo znan pravočasno. Že sedaj pa je jasno, da bo koncert v dveh delih. Prvi dan bodo nastopale akustične skupine, drugi dan pa rock bendi.

Ker smo pri organizaciji prejšnjega koncerta imeli težave z zbiranjem prijav nastopajočih, jih prosimo, da svoje vloge oz. prošnje za nastop oddajo na uredništvo Katedre, Ob parku 5, telefon 22004 do začetka septembra (do 5. septembra), ker poznejših prošelj ne bomo mogli več upoštevati.

Koncert bo spet tak kot prvi — dobrodelen, zato se bo denar zbran od vstopnine namensko zbiral za obnovo stare hiše v Lentu, kjer bo po vzoru zagrebškega Lapidarja deloval »Glasbeni klub«.

Uredništvo za kulturo

ne sodi v sicer avtentičen in scensko zelo lepo zasnovan ambijent, kakor tudi polka, ki je v tistem času še niso poznali (še najmanj pa Avsenikovo) groteskno posmehljivo pove, kaj misli o svetu Micike 2. Svetu brez lirike, poezije in duhovnih vrednot. Svetu, ki je lahko sicer tudi zanimiv, a gotovo brez toplote in lepote, ki jo premore Micika 1.

Ljudska balada »Mrtvec pride po ljubico« tako s preprostimi ljudmi govori o elementarnih človekovih nagibih, željah in hrepenenju, čustvih in mislih o ljubezni in sovraštvu, pohlepu in premoženju, o modrosti in neumnosti, o pričakovanju in razočaranju, o človeku takem, kakršen je. Pri glasbi je imel Pandur srečno roko. Glasba Skarabejev celoti vklaplja v igro in njihova pevka podaja balade in songe tako, da niti trenutek ni pomislil, da je to le scenska glasba, ampak del predstave. Zelo dober del predstave so igralci. Ti so igri dali

življenje. Predvsem sta mi ugajali obe Miciki: Livija Pandur in Mirjam Korbar. Predstavo sem zapuščal s pozitivnim vtisom, pa pozneje kljub razmišljanju nisem mogel najti tistih elementov, ki so bili odločilni za tako mnenje. Mogoče sem se preveč ujel v mreže institucionaliziranega teatra, pa mi prejšnje Pandurjeve predstave zato niso delovale tako homogeno in tekoče kot ta.

Mogoče so name delovali profesionalnost, utečenost in rutina pri domala vseh elementih igre Tespisovega voza. Dejstvo je, da v Mariboru ni eksperimentalnega gledališča in se zato vse preveč rado naslaja na klasično gledališko institucijo. Morda zato na tak način to predstavo tudi ocenjujem. Kakorkoli že na koncu predstave sem rekel, da je to najboljša kar je Pandur do sedaj naredil in tako mislim še sedaj.

LUBO HARMAK
Foto: Arhiv Tespisov voz

ANDREJ LORBER

IN SEDAJ HARMONIKA

Res je — Andrej Lorber je moj prijatelj, toda glavni vzrok za objavo tega pogovora je predvsem dejstvo, da je Andrej odlični interpret resne glasbe na harmoniki. Koncertom v Trossingenu, kjer je študiral, Stuttgartu, Zürichu, Benetkah, Rimu in Ljubljani je pred kratkim pridružil še nastop v rodnem mestu Mariboru. Torej, če še niste slišali nikogar igrati klasične glasbe na harmoniko, preletite vsaj ta zapis, v katerem, enkrat za spremembo, ni govora o Pogorelicu.

KATEDRA: Glasba je ritem, kontrapunkt, harmonija, melodija, izvedba, slog, itd ... Njena govorica ni miselna logika. Kako je mogoče govoriti o njej?

LORBER: En način je pač: tako kot zdaj midva, ob kozarkici in magnetofonu. To, kar si omenil ti, omogoča analitični, šolski pristop. Potem so še načini kritikov, ljubiteljev, laikov ... Načelno o glasbi ni mogoče govoriti. Izmišlja se vsakršnim opredelitvam in estetikam, pa naj gre za pojme kot so programska glasba ali absolutna glasba. Skratka — treba je igrati ...

KATEDRA: Ljudje radi razlikujemo. In resna glasba je nekaj drugega kot jazz ...

LORBER: Obe zvrsti imata svoje klišee brez katerih pač ne gre. Tako jazzisti kot tudi resni glasbeniki jih morajo poznati in obvladati kot osnovo iz katere lahko potem izhajajo. Kar zadeva razlike pa bi rekel tako: jazzisti izvajajo največkrat lastno glasbo in mnogo več improvizirajo. Sam menim, proti ustaljenemu prepričanju, da so klišee znotraj katerih se ustvarja resna glasba širši in imajo večji razpon kot pa tisti, s katerimi se ukvarja jazz, vključno s svojimi free podzvrsti.

KATEDRA: Resna glasba se je skozi stoletja razvijala pod okriljem dvora, cerkve, institucij. Tisto, kar razumemo kot glasbeno folkloro nekega naroda pa je bilo v glavnem domena revnih. Ali ni tudi danes mogoče pod zvrstnimi razlikovanji najti analogijo s socialnimi sloji?

LORBER: Se strinjam, čeprav s pomislekom. Poglej, če prideš na kakšen koncert popularne glasbe si naenkrat sestavni del določenega rituala. In če prideš na koncert resne glasbe je isto. Nisem prepričan, da sta si ta dva rituala različna glede na socialno

pripadnost občinstva. Po moje gre bolj za dva različna tipa komunikacije med izvajalci in sprejemniki. Pri prvem ritualu je komunikacija ekstrovertirana. Pri drugem ponotranjena. Mislim, da je krivda medijev, da sprejemamo danes glasbo v glavnem površinsko. V tem vidim določeno krizo poslušanja. Mnogi danes nimajo niti volje, niti potrpljenja za poglobljeno prisluškovanje skrivnostim in sporočilom, ki jih vsebuje dobra glasba. Alternativna, povrnjena oblika glasbene komunikacije, kot je recimo punk, je tako odraz določene krize tega sveta, ki ga obvladujeta tehnologija in nasilje. Resnični glasbeni ustvarjalec potrebuje danes mnogo poguma in ljubezni do svojega predmeta, včasih je težko ...

KATEDRA: Ti si končal akademijo za akordeon v Trossingenu ...

LORBER: Ja, zaenkrat pri nas še ni možnosti za ta študij na akademski stopnji. V Jugoslaviji imamo samo šest razredov nižje in štiri razrede srednje glasbene šole za harmoniko. Pravzaprav je mogoče tudi akademije po svetu prešteti na prste ene roke; tri so v Nemčiji, ena v Kanadi in ena v Sovjetski zvezi.

KATEDRA: Harmonika je v resni glasbi redek instrument. Kje je njeno mesto med ostalimi instrumenti v klasičnem orkestru?

LORBER: Zgrešene so predstave tistih, ki mislijo, da je bila harmonika ljudski instrument skozi stoletja. Sistem prehajajočega jezika, ki je zvočilo v akordeonu, so sicer poznali že stari Kitajci pred 2500 leti in to pod imenom »čing«. Z enega svojih potovanj ga je potem v Evropo prinesel Marko Polo, kjer so ga začeli vgrajevati v prenosne orgle in ga uporabljali za uglaševanje klavirja. Toda prvi instrument je izdelal

še leta 1822 avstrijski konstruktor Buschmann. Šele potem se je harmonika razširila med ljudstvom in se počasi razvijala.

Instrument, kakršnega poznamo danes in s katerim lahko akordeonisti dosegamo umetniško raven, ki ustreza ostalim glasbilom, je star 30 let. Kar pomeni, da smo akordeonisti nekakšni pionirji, ko si prizadevamo uveljaviti harmoniko med ostalimi instrumenti z bogatejšo glasbeno tradicijo. Da se nas sicer spet prešteti na prste obeh rok, a se vsi zelo dobro zavedamo, da bi zapiranje v zgolj akordeonistični svet pomenilo za nas nazadovanje in smrt. Zato smo se v tem kratkem času enakovredno postavili ob bok ostalim glasbenikom in se uspešno vključujemo tako v komorne

zasedbe kot tudi v simfonične orkestre. Akordeon je torej nekakšna popestritev za klasični instrumentarij, tu je še mnogo neraziskanega, harmonika ima prihodnost ...

KATEDRA: Omenil si, da je originalna literatura za harmoniko še zelo mlada. Kako to?

LORBER: Res je, prve originalne skladbe so nastale šele v tem stoletju, natančneje l. 1927. Pred tem je bila harmonika proletarski instrument; ljudje, v glavnem amaterji, so jo pridno raztegovali v cirkusih in po veselnicah. Kompozitisti resne glasbe se zanj niso ogrevali in to predvsem zaradi njene takratne tehnične nezmožljivosti. Šele z dograditvijo t. i. melodijskega manuala je dobila harmonika nove razsežnosti in ogromne možnosti za nadaljnji razvoj. Naenkrat je bilo namreč na njej mogoče izvajati polifone skladbe iz časov renesanse, baroka, itn ... Ko pa je uspešno opravila ta izpit, so se začele vse bolj pogosto pojavljati tudi originalne kompozicije ...

Dodal bi, da sta pri izbiri raznih

priradb interpretu edino vodilo okus in poznavanje instrumenta. In še, vse več je literature za akordeon v komornih zasedbah. Rekel sem že, da se tu uspešno postavljamo ob bok godalcem, pihalcem, trobilcem ... tako, da so resnično izvedljive vse mogoče kombinacije.

KATEDRA: In katera je najbolj nemogoča?

LORBER: Harmonikarski orkester.

KATEDRA: V čem je posebnost interpretacije na harmoniki?

LORBER: Instrument ima sedem oktav, vendar izenačenost tonske skale ni idealna, kot na primer pri klavirju. To je tudi en izmed razlogov, zakaj mora biti akordeonist pri izbiri priradb prefinjen. Harmonika je skupek tipk in zračnih tokov, ki se ustvarjajo s premikanjem meha; le to zahteva določen napor, kateremu je človek kos le s pomočjo stalnih vaj. Akordeonist mora obvladati oba manuala v smislu, levica naj ne ve, kaj počne desnica — slab interpret ne zna igrati manualov neodvisno enega od drugega. Poleg uigranosti in razpoloženja so to glavni nosilci interpretacije na akordeonu. Poudaril bi rad, da ne obstaja ničesar takšnega kot je absolutna interpretacija.

KATEDRA: Kdo sta — brata Avsenik?

LORBER: Industrijalca. Alpske poskočnice in marše sta spretno vnovčila v ponaređeno slovensko folkloro. Polka, valček, polka, valček, polka, valček — to je v bistvu dolgočasen in zakrnel evropski klasicistični koncept, ki je segel navzdol, žalibog, pač do Kolpe. Naši južni bratje so se ga ubranili, zato je v njihovi narodni glasbi več prvinskosti, več ritma ... Avseniki so nedvomno popularizirali harmoniko, ampak to v smeri, ki nima z našo nič skupnega.

KATEDRA: Si sam že komponiral?

LORBER: Tri leta sem poučeval na glasbeni šoli in sem bil ravno zaradi pomanjkanja mladinske literature prisiljen napisati tudi kakšno skladbo za mlade harmonikarje. Seveda so to zgolj pokusi, ki služijo v glavnem pedagoškim namenom. Z zahtevnejšimi deli se še nisem ukvarjal, kajti zaenkrat se za to ne počutim niti poklicanega, niti sposobnega.

KATEDRA: Do zdaj si koncertiral več v tujini kot pa doma. Bi primerjal institucije?

LORBER: Naš glasbeni šolski sistem je v svetu upravičeno zelo priznan. Prvič zaradi sistematične vzgoje, ki omogoča neprekinjeno

šolanje od začetkov do najvišjih stopenj. Drugič pa zato, ker je nosilec šolanja družbena institucija in ne privatniki, kot na zahodu.

Morda so posamezni glasbeni krogi pri nas premalo organizirani in povezani, a to je problem, katerega jedro je predvsem financiranje teh kulturnih dejavnosti. Prav tako mladih ne bomo navduševali za študij glasbe samo z visokim pedagoškim nivojem, temveč tudi s primernim nagrajevanjem. Tu pri nas stvari še nekoliko sepejajo.

Moj odnos do glasbenih institucij je pa tak, da bi igral tudi zunaj njih in sem pripravljen sprejeti povabila na koncerte tako od študentskih organizacij kot tudi od raznih koncertnih poslovalnic. Poleg tega bom seveda še naprej koncertiral na glasbenih šolah, saj bom le tako lahko približal harmoniko ostalim glasbenikom in poznavalcem posredoval, kar je v določenem času na instrumentu najbolj aktualno in izvedljivo.

KATEDRA: Kaj pa slovenska tradicija resne glasbe nasploh — ima svojo vlogo v svetu?

LORBER: Čeprav Slovenci nismo imeli izrazitih glasbenih inovatorjev, recimo Schönbergovega tipa, smo evropsko raven že zdavnaj dosegli. Če pomisliš, da nas je v bistvu za eno manjše velemesto, je to lep uspeh.

KATEDRA: Za konec reciva še kakšno o skrivnostih in sporočilih dobre glasbe. Kakšen je njen vpliv, recimo, na kastracijsko tesnobo?

LORBER: Določeno zaporedje tonov, ritma, glasnosti ustvarja pač takšno ali drugačno atmosfero. Toda užitek se začneja v drobju, v boju človeka s samim seboj in s svetom. Glasba je v tem primeru samo stimulans, nikakor pa ne izpolnitev, nasprotno, hlastanje vodi samo v plastično resignacijo. Tako je v življenju mogoče srečati mnogo ljudi, ki se odzivajo na zvočne dražljaje z mraljnici v hrbtenjači. A to ni to. Glasbeni trg je danes prenasičen s komercialnimi polizdelki, ki jih ustvarjajo trume slušnih daltonistov. Tudi to ni to. V bistvu je glasba povsod okoli nas, vendar se nam zmeraj znova izmišlja ... In to je to.

KATEDRA: V bližini prihodnosti te čaka služenje vojaščine. Se boš izmaknil?

LORBER: Ne. Nekoliko bom pač spremenil ritem in upam, da bom lahko igral vsaj kola ...

Toiko zaenkrat Andrej Lorber, naš prvi med akordeonisti.

BOJAN SEDMAK

... meni ne gre za »sproščenost«, gre mi za resnično, notranjo svobodo, svobodo zavesti, svobodo duševnega bitja: torej sem iskalec (ali najditelj) »bisera«, resničnega, nezmišljenega smisla (čutenje le-tega je pogoj za spoznavanje, vrednotenje, »golega« človeka, ki je človek, torej zmožen za razmišljanje, za razumevanje, za razločevanje, za razločevanje z njim resnično v svetliko dvoiplamenko, v življenje »-gorjuje«. Seveda se je ta združitev zgodbila šele po bojih, po »Gallievem« (konstruktivnem) dvomu ...

Moj motto: Živeti z budnimi očmi!

Me zavezuje bojevnikiemu stanu, kajti »-kri še vedno traja«. In končno, kako naj počastim svojega »očeta«, torej bojevalca, katerega sinovini je Tito? Gotovo ne tako, da ponavljam njegovo delo, njegovo vnanje, vrednotenje, »golega« človeka, ki je človek, torej zmožen za razmišljanje, za razumevanje, za razločevanje, za razločevanje z njim resnično v svetliko dvoiplamenko, v življenje »-gorjuje«. Seveda se je ta združitev zgodbila šele po bojih, po »Gallievem« (konstruktivnem) dvomu ...

Moj motto: Živeti z budnimi očmi!

me zavezuje bojevnikiemu stanu, kajti »-kri še vedno traja«. In končno, kako naj počastim svojega »očeta«, torej bojevalca, katerega sinovini je Tito? Gotovo ne tako, da ponavljam njegovo delo, njegovo vnanje, vrednotenje, »golega« človeka, ki je človek, torej zmožen za razmišljanje, za razumevanje, za razločevanje, za razločevanje z njim resnično v svetliko dvoiplamenko, v življenje »-gorjuje«. Seveda se je ta združitev zgodbila šele po bojih, po »Gallievem« (konstruktivnem) dvomu ...

Moj motto: Živeti z budnimi očmi!

OD DALEČ PRIHAJAM

Od daleč prihajam k tebi, o svet, Od daleč iz Nikogaršnjega kraja, Iz besnečih valov zamrznjčjega čega, Iz piša vzharniških kletev, Iz stovov tropске kvi.

Od daleč prihajam k tebi, o svet, Za vidim vzravnane stolpove tvoje mrzle palače, In se med njimi paljače, In sredi mri pleše, s prazničnim pajčolanom ovito, ker to bo najina poroka za večno.

Od daleč prihajam k tebi, o svet, In v koraku mi, Zverkeče zlatu, Zgledu umirjenega čušta, In se odpirajo kakor pozdrav, In moj spomin, blagosla, je sleherni prašek Nikogaršnjega kraja:

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

ker kdor ni bil nekot zuna, tebe, svet; kdor ni stal pred tvojnjo vrati — nikoli ne more vate!

MOST

Pod nežnopolno brezjo na levem rečnem bregu močni baldrijen je ženska, ki tisoč, že jo sončnih vzhodov, je našlo sklonjeno nad ilo, kako neomahljiva spretno oblikuje otroka za otrokom. Ali niti v enem ni zapleše žla, Ali niti v enem dli se ne razvzate.

Na desnem rečnem bregu pod zgornjim borem se k igri sklanja neutrudni mož, A vsi otroci so v najbližjem rodu s kipi in so si vodu s kamni na obrežju. Brez vetra krošnje, brez sokov korena.

Jaz grem in bom gradila most ...

NA ENEM PLANETU

Na enem planetu — dvoje poti: Dremaja, počasna ramniska steza dsi' ravnodušno in se smerilja z voljo in dušo z ledene stran.

Zagrisano svinja se je nakrebrat, tu vrtoglavj karmni svet, buta za gamsi, pleza nad debel — pot, ki za čelom gori i komet.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

Na enem planetu — dvoje poti: ledovo bistvo — norost repatic. In čisto na koncu — dvoje resnic: makova roža — in kri.

VOJNA

Bila je noč, noč iz strdi, in iz njega je zaim rož, A tja je čutila, da je žila, ko letal je na njej kot mož in ga je ona esa skrila. Ni mislila, da jo zla!

z valovi svojega hotenja, kakor brezmadežna z oltarja, bom vstala iz noči. Srca prepolna. Svetla zarja za nove dni.

Vsa iz življenja, Ni mislila, ko je vanjo žgal, da boža, boža i obraz, In vzkril ni, ni vztrepetal med zublje njenih dolgih las, da v krater vidi. Ni stal. In čutil ni, do dna sva spojne! Ni rekla: Mene si mi dal!

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

In rodila se je vojna.

KADILO

Dobrnjil se je mojih psi s svojč bolečno. Koža se je zvila kakor list, ožgan od apna, meso je začorčalo, začetlelo. Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

KADILO

Dobrnjil se je mojih psi s svojč bolečno. Koža se je zvila kakor list, ožgan od apna, meso je začorčalo, začetlelo. Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

Postala sem kadiło.

KADILO

Dobrnjil se je mojih psi s svojč bolečno. Koža se je zvila kakor list, ožgan od apna, meso je začorčalo, začetlelo. Postala sem kadiło.

Postala sem k

Skakovci: "Gori, gori"

Koncert "za glasbeni klub" je bil zamišljen kot doberdelni prispevek mariborskih rock, country in akustičnih skupin in publike za izgradnjo oziroma adaptacijo stare hiše v Lentu, kjer naj bi se po vzoru Lapidarja v Zagrebu organiziral Glasbeni klub. Vsem, ki se na kakršenkoli način ukvarjajo z rock glasbo je znano, da v Mariboru ni prostora, kjer bi se mladi glasbeniki lahko uveljavili, publika pa imela priložnost doslednega spremljanja razvoja rock glasbe v našem mestu. Zato "Glasbeni klub".

Na žalost skupina Carski rez tega ni razumela tako. Koncert so izkoristili kot priložnost za lastno afirmacijo, ne glede na druge skupine in ne glede na časovno omejenost organizatorja. Arogantno so podaljšali svoj nastop, čeprav jim zaradi časovne stiske to ni bilo dovoljeno, hoteli so vreči uradnega napovedovalca z odra, ko je napovedal naslednjo skupino in ne nazadnje je njihov kitarist obračunal z vodjem druge skupine preko mikrofona. Skupina Carski rez ni dojela, da je prihodnost mariborskega rocka v složnosti rock skupin, njihovi enotnosti in razumevanju. Vsak tak izgred samo škoduje ugledu rock glasbe, zato naj s tega mesta zapišemo, da organizatorji v bodoče skupin, kot je Carski rez na take koncerte ne bodo vabili.

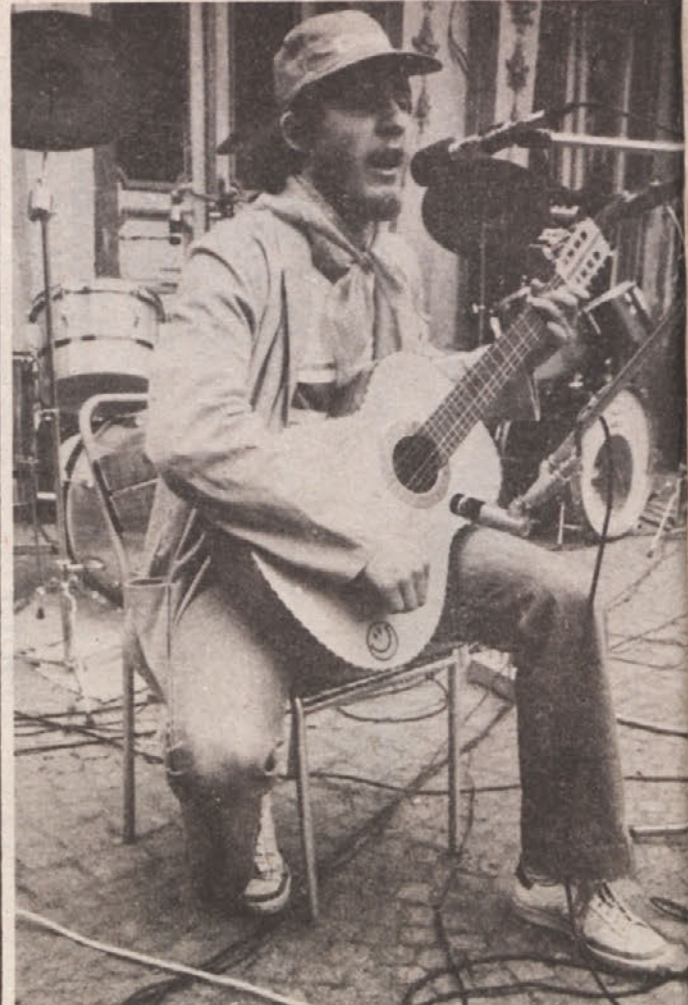
Organizatorji, ki so svoje delo sicer korektno opravili, pa bodo iz tega koncerta zagotovo pobrali kak koristen poduk. Predvsem redarska služba, organizirana v zadnjem hipu, je bila premalo učinkovita. Res je sicer, da do kakšnega večjega izgreda ni prišlo, toda lahko bi, kajti na majhnem trgu za Rotovžem se je zbralo kakih 1200 ljudi, to pa je množica, ki zahteva dosledno organizacijo in kontrolo v vseh pogledih.

Glasbeni tkusi so, razumljivo, tudi v Mariboru deljeni, toda to ne sme biti povod za izgrede pristašev enih skupin, ko se na odru pojavijo druge skupine, ki nimajo vseč. Žvižgi ali ploskanje so normalna in pričakovana reakcija navdušenja ali nezadovoljstva nad izvajalci, ni pa normalna reakcija, če nekdo od občinstva pljuva na oder, niti na da nastopajoči potem nervozno in celo brutalno reagirajo. Vse to škoduje mariborski rock sceni in daje tistim, ki rocka ne marajo in ga že vnaprej obsojajo kot divjo, nekultivirano, agresivno in z zahoda privlečeno glabsbo, argumente v roke. Da bi dokazali, da rock glasba ni to, kar skušajo nekateri zakrknjeni konzervativni krogi prikazati, da bi dokazali, da je lahko rock tudi glasbena kultura, se morajo boriti tako glasbeniki kot publika predvsem z dostojnim obnašanjem na takih množičnih manifestacijah mladih.

Koncert "za glasbeni klub" je dokazal, da mariborska rock publika take koncerte pogreša in jih potrebuje, če hočemo, da se ji glasbeni okus izostri tako, da bo znala pravilno to je samostojno odločati o kvaliteti posameznih skupin, ne glede na njihovo prejšnjo popularnost.

Vzdušje na koncertu je rastlo iz ure v uro. Žal je bila publika zaradi omenjene prevelike privrženosti posameznim bendom razcepljena. Višek koncerta tudi s stališča homogenosti publike pa je bil gotovo Zoranov "Praslovan". To je bil pravi in dostojni zaključek koncerta istočasno pa potrdilo, da so v Mariboru elementi, ki povezujejo mariborsko rock sceno in da ima zato Glasbeni klub še obetavno prihodnost.

Uredništvo za kulturo

Vasja Eigner: "Vsi so venci bejli, samo moj zeleni..."

KONCERT ZA GLASBENI KLUB

Začelo se je zelo točno, malo po šestnajsti, prvi so nastopili D'Drava Country dečki. Skupina obstaja že doli časa, bilo je nekaj zamenjav v zasedbi, jedro skupine pa ostaja bolj ali manj isto. Dečki igrajo dosleden country, brez iskanj in razbijanj forme, gibljejo se znotraj "zakonitosti" ustvarjanja country glasbe. Program je sestavljen iz klasik ter nekaj lastnih skladb, ki so se tako vsebinsko (opisi podeželskega življenja, dobrohotno optimistična navezanost na Maribor, klub njegovim pomamljivostim, ki jih ne poudarjajo) kot glasbeno poskušale bimbolj približati osnovnim pravim country pisanim. Med drugim smo slišali (izmenično) klasične (Tom Dooley, Mary Lou ipd.) ter njihove lastne skladbe (Bil sem sam, Maribor naj živi). Prijetno ogrevanje in seveda ne samo to.

Naslednji je nastopil izredno zanimiv (pa ne samo zaradi francoskih Shizofonikov) avtor — Bojan Sedmak. Bil je vidno nerazpoložen, zadržan in nesproščen, čemur je botroval tudi (zanj) in verjetno za kantavtorje nasploh) neprimeren ambient — gotovo bi se v manjši dvorani (klubu), v intimnejšem vzdušju, bolj razživel. Tako je pa kakih deset minut brenkal po kitari in dal samo slutiti ves svoj potencialno močno, kritično osmišljeno liriko, dober glas in zavzeto izvajanje. Vsekakor bi ga rad slišal na (zanj) primernejšem kraju. Bojan ima tudi precej privrženo skupino poslušalcev, saj so le-ti na koncertu sedeli skupaj in prepevali z njim.

Po nekaj pozitivnih napovedovalca je na oder prišla skupina Slovenska gruda. Že po imenu bi lahko sklepali, da igrajo slovenske narodne v svoji priredbi. Takšne vrste izvajanje dveh kitaristov in pevke porodi asociacije na Sedmino in skupino Kladivo, konj, voda. Vendar so to le navidezne podobnosti, saj so te tri skupine že po pristopih h glasbi, ki jo igrajo, pa v glasbi in izvedbi sami, zelo različne. Tudi petje kitarista in pevke ni

kaj dosti (razen adociativnosti) podobno Sedmini in Celjanom. Odigrali in odpeli so nekaj slovenskih narodnih (Obliki so rdeči, Lahko živčevje sanje, Sv. Jurij in zmaj itd.), dobro izvedbo pa je (še bolj kot prej pri Country dečkih) motila mikrofonijska. Star običaj, ne? Prvi nastopajoči služijo za to, da mixman končno „vsteka“, kako mora naravnati zvok in da po odru pravilno razporedijo mikrofone.

Po Slovenski grudi sta zaigrala Suzana Mihelič in Milko Šarman. Suzana menda sama piše skladbe, dve pa je za nastop prispeval še Milko. Iskrene, prizadeto izpovedne pesmi — o realnih problemih, ki težijo mladega, iščočega človeka pa tokrat niso prišle do izraza. Velja podobno kot za Sedmaka — bolje v majhnem prostoru. To se je videlo tudi po reakcijah obiskovalcev, ki so se sprehajali sem in tja, se pogovarjali in le mlačno zaploskali po (četrtturnem) nastupu.

Napovedovalec je povedal, da zaradi zares objektivnih vzrokov skupina Spray ne bo nastopila, zato pa bomo lahko slišali njihove posnetke. Kar se mene tiče, me to sploh ni motilo, saj mi Spray niso pretirano všeč, so dokaj nedodelani in igrajo nekaj neizrazit rock, ki ga poskuša obarvati saksofon, vendar je vse skupaj nesimpatično.

S predvajanjem posnetkov Spraya se je končal, nekaj več kot uro in pol trajajoč, akustično nastrojen del, pripravljali so se „rockerji“. Tudi trg se je polnil z obiskovalci, scena je zaživela.

Začela je grupa Laser s priredbami oz. izvedbami starih klasik Creamov (Sleepy Time Time) in podobnih. So tipičen rock trio s konca šestdesetih let in se trudijo igrati tako glasbo. Vendar so njihove tehnično izvedbene zmožnosti majhne (posebej pri bobnariji) in so se zaradi tega vrstili „kiksi“, posebej pri prehodih in soliranjih. Tako niso pokazali, oz. zaigrali niti koliko toliko solidnih „cover“ verzij, ampak so pol ure izvajali trušč, iz katerega

P. S. V ponedeljek 31. 05. 82 je bila na MK ZSMS konferenca, kjer so občinski predstavniki OO ZSMS podprli zamisel o ustanovitvi Glasbenega kluba. Hkrati so se strinjali, da je treba ustanoviti organizacijski komite, v katerem bodo predstavniki MK ZSMS, Harmonije, Katedre, Večera, radija in mariborskih rock glasbenikov. Organizacijski komite naj bi nadaljeval akcijo, jo vodil in pomagal pri organizaciji naslednjih dobrodelnih koncertov ter namensko zbiral sredstva za Glasbeni klub.

se ni dosti (glasbeno relevantnega) slišalo.

Za njimi pa presenečenje — nekdanji Pje smo klapa, tokrat (malo manj originalno ime) Skakovci so me prav navdušili. Nadaljujejo tradicijo Mask (prvi poskusi skaja v Mariboru), vendar na dosti bolj originalen in kreativen način. Na odru „ludnica“ pozitivno zabebantni nastop kopice glasbenikov — trobent, saksofonov, (celo) bobnov, klaviatur in kittar. Glasba pa zmes skaja in nekaterih drugih sodobnejših („t, plesnih“) zvrsti glasbe. Nekaj ponkovsko opremljenih (ne vem še namreč, koliko so „nedeljski“, koliko pa res punki — mnogi so namreč pozneje zavzeto noreli na nakladanje Dogme in podobnih — nedoslednost?) je začelo poplesavati pred odrom.

Vsekakor nekaj novega na mariborski in slovenski rock sceni nasploh, na žalost pa sem jih tokrat slišal prvič in še to v specifičnih okoliščinah (po slabem nastupu Laserja), tako da sem mogoče malo pretirano navdušen. Vendar pa nestrno pričakujem še kakšen drug njihov nastop, da se prepričam.

TNT po Skakovcih (zame) niso imeli šans, so me pa kljub temu pritegnili s svojo energično, punkoidno glasbo. V glasbi se prepletajo novo-in starovalovski elementi — po eni strani punkovsko energičen ritem, po drugi pa kirara z zvokom iz začetka sedemdesetih. Zafkrantski tekst skladbe TNT, pa Motorji in Moni, kjer sem se spomnil na zagrebško sceno (pa ne zaradi srbohrvatskih tekstov), kamor bi se TNT lahko lepo vključili (mimogrede so me spomnili še na Film). Zadnja skladba Sosee — zopet stara kitara, tokrat, še malo bolj izra-

ženo. Skupina se mi je zdela še stilsko precej nedefinirana, saj so imeli skupaj nametanih kar precej različnih elementov. Vendar pa zanimivo.

Potem je V. Eigner zaigral Vsi so venci bejli, nato pa so se mu pridružili še bobnar, kitarist in „pionirski“ zbor, vsi z imenom Otroci iz nočne omarice. Začeli so z Maljčki, zaradi česar sem še v drugi, daljši skladbi, iskal elemente Idolov, konkretno Malene (na kar me je spominjala melodija kitare v uvodu in zaključku). Imeli so nekaj manjših problemov (recimo — v začetku se ni dovolj slišalo zborček), kar pa ni pretirano motilo. Vasja je animiral sceno in prepeval, občinstvo pa se je kar odzvalo.

Prima vista so, če se ne motim, vsi člani glasbene šole (torej neke vrste Oddelek 8). Kolikor sem slišal z druge strani trga, so igrali tehnično neoporečen jazz rock (s poudarkom na rock). Zanimivo, v redu, vendar mi niso kaj dosti dali, razen male lekcije iz izvedbe neke forme. Mogoče pa je krivo to, da meni tak jazz rock ni všeč.

Dogma — pravo ime za pravi band-so dogmatiki hardrockovsko bazirane glasbe. Odigrali so med drugim Pravo pot in daljšo kompozicijo Skozi noč. Meni je bilo dolgčas, saj sem vse rife, akorde in sola že slišal drugje, melodije so bile bolj ali manj brez smisla, glasba pa je bila nakladanje. Del občinstva pa se je lex razživel.

Potem so zaigrali brezimni „session“ band, ki so se zbrali za to priložnost — Oto in Damjan (iz Franzov) ter Mladen (kitara) in Mirko (bas). Preigrali so variacije na blues (v prvi temi) in rock and roll (v drugi), izvedbeno so bili na visokem nivoju,

ostali pa so v okvirjih forme, ki je niso poskušali razbiti in preseči. Menda je prav Oto vztrajal na takšnem načinu igranja, čeprav bi ravno od njega pričakoval več eksperimenta. Pozneje sem izvedel, da so imeli težave z monitorji, glasbeniki se niso slišali med seboj, tako tudi ni „prišlo“ do kitarskega dueta, oba kitarista sta se držala le vsak svojega sola (improvizacije). Tako smo bili prikrajšani še za malo spontanega in poletnega „session“ preigravanja.

Nato so zaigrali Carski rez, ki niso mogli skriti svojega razočaranja, da niso zvezde „večera“ — tudi del publike je delil njihovo mnenje. Jaz osebno ne vidim nobenega razloga, ki bi opravičeval to ugodnost, da nastopijo zadnji, saj so neinventiven hard (heavy metal) band. Pred skladbo Saj nismo le številke so raznevali narod z uvodom Smoke on the Water ter Woman From Tokyo (če se prav spominim), s tem so pa tudi povedali vse. Nato so preigrali svoj repertoar, ki so ga arogantno podaljšali za en komad, ko so napovedovalca preprosto vrgli z odra, ko je hotel napovedati naslednjo skupino. To je tudi sprovciralo Krežja, da jim je odklopil kitara.

Če so prepovedovali kdajkoli zavestno ali nehoti igrali punk (na kar asociirajo predvsem besedila), se sedaj vračajo h rocku, skoraj rock and rollu. Zelo nesprejeta skupina, saj so jo hoteli na vsak način izžgati (in zopet poslušati Carski rez), kar si pa glede na zavzetost in glasbo ter tekste ne zaslužijo. „Stari rockerji“, ki so ostali v letuhard rocka tipa Deep Purple, jih ne sprejemajo zaradi drugačnosti („pretirane naprednosti“), punki pa so jim vzklkali, da so se prodali — kar je letelo posebej na sodelovanje z Neco in na „novovalovski“ (bolj kvazinovovalovski, bi rekli) elemente v glasbi. Tako so se Preporodi znašli v praznem prostoru nesprejetosti, kar je na nek način krivica, za kar pa nikakor niso krivi samo poslušalci sami po se-

bi, ampak tudi okolje, torej Maribor s svojim vzdušjem, kakršno pač je (o tem kdaj drugič): Po drugi strani pa je vprašanje, če je artizem. Nece Falk in njena nezmožnost osmiselitve novega (saj ni dovolj nekaj glasovnih akrobacij tipa Lene Lovitch ali Nine Hagen ter nekaj bolj ali manj brezveznih tekstov od Baran do Formule 1) dovolj kvalitetno, da bi lahko vzbudilo pozornost pri zavzetem delu publike. Razen tega Preporodci vci že dolgo nimajo nobene nove skladbe (ali pa je nisem opazil) in je tudi to en od indikatorjev za delno stagnacijo, ki vlada v ustvarjanju skupine. Tokom nastopa Preporodovcev se je zvrstilo nekaj neljubih dogodkov, o katerih pa bo govora na drugem mestu.

Kot zadnji je Predin (ki mu je uspelo priti iz Ljubljane) s pomočjo občinstva zaigral in zapel Praslovan.

Na celotnem koncertu so prevladovala klasične starorockerske skupine različne kvalitete (Laser, Dogma, Carski rez ipd), kljub temu pa so Skakovci in Bojan Sedmak, pa še kdo, dali čuti, da je v Mariboru in okolici nekaj kreativnih avtorjev (razen Lačnih Franzov, seveda) in nekaj izvajalcev, ki ne ostajajo v klisejih, ampak sprejemajo novo ter to poskušajo tudi po svoje osmisлити. Preporod bodo v svojih vrstah morali nekaj stvari razčistiti, vsekakor se bodo morali odločiti, kako naj to, kar hočejo (in očitno vedo, kaj hočejo), podajo, izvedejo.

Več kot peturna prireditelj je bila dovolj razgibana, da se nisem prevečkrat dolgočasil, za organizatorje pa tudi ni bila majhen zalagaj. Vendar so bili kolikor toliko kos nalogi (razen nekaj napak, med njimi tudi izbira nekaterih redarjev), program pa je potekal tekoče in brez zastojev, kar pri takih prireditvah ni preveč pogosto.

FOTO SACHA PECHARICH
POŠTRAK MILKO

Bojan Sedmak: "Delo rešuje revne sloje, plot rešuje srednje sloje — Maribor pa spi."

Zoran Predin: "Kdo pravi, da smo 10 let za Ljubljano?" Mi smo 10 let pred njo!

D'Drava country dečki: "Hello Mary lou..."

„Zgradili bomo močnejše in trdnjše zgradbe“

Če razmišljamo o sedanjí vojni v Libanonu, o nenadni izraelski invaziji prav gotovo ne moremo izključiti mnogih zgodovinskih dejstev, ki so posredno ali neposredno vplivala na sedanjí položaj. Zelo zanimivo bi bilo pogledati celo nekaj stoletij nazaj.

V času turškega imperija, v 16. stoletju je bil današnji Libanon samo „Mont Liban“ — Libanonska gora. Ozemlje se je raztezalo nekako 30–50 km severno in južno od centra, Beiruta. Kasneje, v času francoske okupacije se je ozemlje razširilo do Tripolija na severu in do Tira na jugu, to je bil „Grand Liban“ — Veliki Libanon.

Že od nekdaj je bil Libanon pomemben predvsem kot prometno in trgovinsko križišče, zaradi svojega planinskega značaja pa je bil že od davnih časov primeren za odbijanje vsakršnih tujih vdorov.

V Libanonu obstaja veliko verskih sekt, kot so: Maroniti, Druzi, Šiiti, Saniti Maroniti so verska sekta, ki jo je ustanovil „duhovnik“ Ivan Maron. Nekateri viri govorijo, da je prišel v 7. stoletju kot „bizantinski imperator“ s severa.

„Najbolj trpijo naši otroci“

Druzi so priseljenci iz Kurdistana. Po nekaterih virih so prišli iz Indije preko Kurdistana v Libanon, kjer so se naselili v trikotniku med Sirijo, Palestino in Libanom, na planini Hermon. Šiiti in Saniti sta muslimanski sekta.

V 16. stoletju so v Libanonu vladali Druzi, prvi emir je bil Faher Eldin, ki je upravljal skoraj celotno ozemlje Libanona, del Sirije in Palestine, ker pa je bil proti Turkom, so ga ti izgnali. Druzi so ustanovili svojo avtonomijo znova v 18. stoletju, ko je vladal emir Šehab. Nekako v tem času so se začeli na Bližnjem Vzhodu pojavljati francoski in britanski interesi, v katerih se je pojavljala tudi želja po Libanonu. Tako je že takrat prišlo do pravega pokola med pripadniki dveh najmočnejših sekt, saj so Francozi podpirali Marogijte, Britanci pa Druze. V 18. stoletju so se morali Egipčani umakniti iz Sirije in Libanona, ki so ju pod vodstvom Mehmed Ali Paše zasedli v 17. stoletju. Dokončno so jih „nagnali“ Turki leta 1840, ki so v tem času vzpostavili svojo oblast nad Libanonskimi gorami.

Med letoma 1840 in 1914 je trajal libanonska buržoazno-demokratska revolucija. Liba-

nonci, posebno krščanski elementi so v tej revoluciji dosegali hiter napredek, koncentrirali so se predvsem v mestih, odkoder so vodili in izvajali boje proti fevdalnim silam, odnosom in lahko rečemo, da je to obdobje predstavljalo za Libanon pravo renesanso arabske nacionalne kulture. V tem času so začeli v Libanonu ustanavljati nove legalne in ilegalne narodnoosvobodilne organizacije, ki so delovale tudi v Siriji.

Leta 1918, ki ga lahko štejejo

IZRAELNI PRESENETIL

za ustanovno leto Libanonske države so Francozi in Britanci okupirali libanonsko obalo, na kateri je bilo nekaj zelo pomembnih pristanišč, kot so Tir, Saida, Beirut in Tripoli. Leta 1920 je Francija ustanovila že omenjeni „Grand Liban“. V tem času so si imperialisti tako gosodarsko, kot tudi strateško razdelili Bližnji Vzhod (Francija je zasedla Sirijo in Libanon, Anglija pa Palestino, iraško kraljevino in Jordanski

vojaške baze na njegovem ozemlju).

V letih 1945/46 je konec francoske okupacije. Francoske enote so Libanon predale v roke libanonskim oficirjem. Ustanovili so specifične brigade, ki so bile sestavljene iz domačih in francoskih enot, njihova naloga pa je bila varovati notranji red v državi.

Leta 1948, proglasitev nove izraelske države pa pomeni velik problem za cel arabski svet. Začne se izraelsko arabska voj-

na, zakompoicira se položaj v Libanonu. Palestinsko vprašanje dobi najdramatičnejšo vsebino. Število arabskih beguncev iz Palestine v Libanonu vsak dan narašča. Njihov brezdomovski status vpliva na položaj na celotnem področju Bližnjega vzhoda.

Ker libanonska vlada leta 1956 na zahtevo arabske lige noče prekiniti ekonomskih odnosov z agresorjem na Egipt, ker tedanji predsednik Kamil Samun pristopi

„Vsakdanja slika v naših mestih“

armade zbežijo na jug Libanona, kjer dobijo močno podporo progresističnih sil. V oktobrski vojni leta 1973, v katero se Libanon ne vmeša se na jugu Palestinci borijo proti Izraelu. Takratni Kissingerjev načrt je bil čimprej uničiti PLO.

13. april 1975 pa lahko štejejo za še bolj krvavi začetek nove libanonske narodne drame. Falangisti so na najbolj nečloveški način ubili 27 Palestincev, ki so se z avtobusom vračali s proslave. Palestinci zahtevajo

žencev (libanonskih progresistov) uspele z zunanjimi vplivi avmatično „prisiliti“ Sirijo k podpisu sporazuma. To je tudi cilj sedanje izraelske invazije na Libanon.

Na tvojem nedavnem predavanju na mariborski VTS je bilo mogoče slišati tudi zanimive besede, da je vprašanje le, ali bodo Izraelci napadli junija ali julija. To je bilo v četrtek, 3. junija, le nekaj dni pred izraelskim napa-

dom. Odkod takšne informacije, videti je, da napad ni presenetil?

Libanoncev sedanjí napad ni presenetil, saj imamo velike notranje probleme, ki jih desničarji brez pomoči Izraela ne morejo rešiti, ker nočejo sodelovati z drugimi strankami, saj hočejo imeti svoj Libanon (drugi Izrael). V kratkem bodo tudi predsedniške volitve in desničarji hočejo „svojega“ predsednika. Zato jim Izrael pomaga pri „uničevanju“ PLO-ja in libanonskih progresistov, saj bi s tem lahko uresničili svoje želje.

Njihov načrt je popolnoma jasen: Izraelci pridejo do Bejruta, desničarske enote se pomikajo proti severu, nato odprejo fronto z dveh strani, iz česar sledi, da Beirut pade. Tako bo Libanon avtomatično v njihovih rokah. Če pa je vlada fašistična, pa ljudstvo tako in tako ne more odločiti o ničemer. Njihov cilj bi lahko stnil nekako v štiri točke:

1. potisniti iz Libanona, oziroma likvidirati Palestince
2. prisiliti sirske enote, da zapustijo Libanon

Mir? Nikakor ne. Kot, da je Libanon obsojen na večno streljanje in vojno stanje. Tudi toirar. Junija 1982. Kje so tisti, katerih zavest, da v tej umazani igri trpijo ljudje in samo ljudje, ni dovolj močna, ki si pred pravo sliko zakrivajo oči in gledajo na svojo bogato deželo, ali pa „brezskrbno“ sedijo v velikih naslanjačih, ki prav gotovo ničesar ne čutijo. Občutek, da lahko brezskrbno obvlada položaj v vsakem trenutku je prav gotovo zelo prijeten. Toda z ljudmi ne bo šlo tako lahko. Želijo si miru. In vedo: boriti se je treba. Kakorkoli. Obstajata dva načina. Z besedami ali z orožjem.

O sedanjí situaciji, novi izraelski invaziji sem se pogovarjal z libanonskim študentom iz Maribora, Berro Halimom. Neposredno, dobro informiran, mi je odgovoril na nekaj najbolj vročih in aktualnih vprašanj in skozi odgovore je podal dokaj tehtno analizo sedanjih dogodkov v Libanonu.

KAJ POMENI SEDANJE DOGAJANJE V LIBANONU?

Sedanjenja dogajanja nikakor ne moremo ločiti, oziroma razlikovati od tega, kar se nasploh dogaja na Bližnjem Vzhodu. Vsi dobro vemo, da so zašli pogovori v Camp Davidu, oziroma dogovori v zvezi s Camp Davidskim sporazumom v slepo ulico, saj so bili edina ovira Palestinci in Sirci, ki so mu nasprotovali. Ne moremo tudi pozabiti lani izrečenih besed ameriškega zunanjega ministra Alexandra Haiga, ki je dejal, da se reševanje Bližnjevzhodnega problema začne pri Libanonu. Združene države Amerike mislijo, da bodo z uničenjem PLO in njenih privr-

3. za nadzor libanonskega ozemlja postaviti antipalestinsko, desničarsko libanonsko armado.

4. podpisati sporazum, koalicijskega režima z Izraelom. Jasno je, da potem Izrael ne bo več nadaljeval z bojem, na vrsti bo politična dejavnost, saj bodo njihove položaje avtomatično zasedli libanonski desničarji.

Toda vseeno verjetno ne bo šlo vse tako gladko. V Siriji čaka že približno 12.000 študentov iz vseh držav sveta, da bi šli pomagat v boj proti agresorju, zelo zanimivo pa je tudi stanje v Beogradu, kjer se je že zbralo približno 600 libanonskih in palestinskih študentov iz Jugoslavije, ki prav tako želijo v Libanon.

Odkod pa dobivaš tako natančne informacije?

Predvsem iz dnevnih časopisov, ki jih redno dobivam in iz analiz v časopisu KP Libanona.

Kaj pa pomeni sedanje stanje za samo ljudstvo v Libanonu?

Sedanjí napad je za Libanonce zelo tragičen, saj že dolgo trpijo zaradi čisto notranjih sporov, sedaj pa so še znova prišli Izraelci. Ljudje namreč že dobro poznajo njihove nečloveške načine, zakaj njihovo vodilo je: pobiti, kar se ti premika pred očmi.

Tako Halim Berro. Brez dlake na jeziku in globoko zaskrbljen. Libanonci so kar nekako preveč navajeni vsakodnevnih nemirov.

Ali res nimajo pravice do mirnega življenja? In kdo je kriv za vse to, kar se že leta dogaja na njegovem ozemlju. Absurdno, a za nekatere tako „globoko“ resnično. Ljudstvo samo. Ali se imajo sploh možnost upirati? In, je potrebno sploh še kaj reči?

Samo poslušamo lahko dnevnoročila, beremo časopise in imamo svoje mnenje. Komu to zadostuje?

ZLATKO FRAS

IZRAELCI UNIČUJEJO PALESTINCE

Tako vsaj govorijo naši novinarji. Kaj pomeni uničevati ljudi, ne vem, vem pa, da Izraelci vojaki Palestince UBIJAJO.

Če je na svetu človek, ki se iz zgodovine ne zna ničesar naučiti, je to vsekakor Begin. Rad bi bil David, zato si je našel svoje Filistejce. Ni pa pomislil na to, da Izrael ni od vekomaj.

Več kot dva tisoč let so Židje taval po svetu, bili bogati in zasramovani in končno tudi predmet največjega genocida, ki si ga je kot svoje veliko poslanstvo izbral Führer Adolf Hitler. In kolbo zgodovine se je zasukalo tako, da je najbolj preganjan narod postal največji preganjalec. In mesto enega glavnega morilca je prevzel drugi. Begin, katerega usta so polna „zgodovinske krivde Nemcev“ do Izraela, kot države Židov, je postal drugi slavni Führer. Na čelu svojih armad, kot nekdanj Hitler, zdaj ON koraka po arabskih deželah in pobija vse, kar imenuje palestinsko. Zemljani smo zgodovinski dolžniki Židov, ker je Hitler pobijal prav Žide. Zato, misli izraelski Führer, ne sme nobena zemeljska država kritizirati Izraela, ki izpolnjuje samo svoje zgodovinsko poslanstvo, dela si varne meje. (O kako zelo to smrdi po zadnji Veliki vojni!)

Palestinci so teroristi, ki pobijajo boge Žide, ki niso ničesar na tej Zemlji krivi, kajti oni so mučenci tega sveta. To, da so Palestinci narod, ki potrebuje svoj življenjski prostor za svoje bivanje in razvoj. . . . O, ne. Tega Begin ne ve. Dal jim bo avtonomijo v Izraelu, če bodo pridni in če se bodo učili hebrejsko. Hvala mu, Führerju.

Kako lep je ta svet. Kdor ubije človeka je morilec. Morilca čaka plinska celica. Če pa kdo umori tisoče in tisoče ljudi, je narodni junak. In cel svet mu ne more do živenga. Ronald Reagan (to je tisti, ki je prisegel življenjsko vojno proti vsem svetu škodljivim marksistom; je pač igralec in je izrek, življenje je igra, vzeli dobesedno: ŽIVLJENJE JE FILM) pa mu pri celi stvari še pomaga in mu daje denar, dolarje, dolarje. . . .

ZAHEVAM PRAVIČNO SOJENJE PO HUMANI ZAKONDAJI LJUDJE NAJ SODIJO TAKO MORILCU M. BEGINU ZA UMORE, KATERE JE UKAZAL ZAGREŠITI NAD PALESTINCI, KOT TUDI TISTI, KI JIM TO OMOGOČAJO.

Ljudje, soditel Kateri ljudje? Ljudje sedijo pred televizorji. Takojšnje sojenje zahteva Dejan Verčič

S KONGRESNIMI DOKUMENTI V ROKAH

Gotovo še nobeni kongresni (ali predkongresni) dokumenti v slovenski javnosti niso dvignili toliko prahu kot prav osnutek programskih usmeritev 11. kongresa ZSMS. Prav tako še nobeni dokumenti niso bili tako brani in prebrani.

Kritičnost, ki je prevladujoči element vseh pripravljanih dokumentov za 11. kongres ZSMS, marsikomu ne ustreza. V vseh razpravah, ki potekajo ob dokumentih, da je marsikoga presenetila odločenost mladincev, da si bolj odločno začnejo jemati svoj delež v družbenem življenju.

da se z njimi strinjamo samo delno. Tako Titovo in Kardeljevo delo kot povezanost ZSMS v jugoslovanskem prostoru sta vidni iz samega smisla in v sami moči ter resničnosti dokumentov. Tako kdor zna brati, ne bo vprašal, kje sta Tito in Kardelj, ampak: to sta.

Po drugi strani pa moramo upoštevati, da kljub temu, da so to mladinski dokumenti, nanje preži tisoče zob, ki skušajo na vsak način dokazati »napačno usmerjenost« mladim in tem tepcem navkljub morajo biti mladinski dokumenti napisani tako, da jih je mogoče brati samo od leve proti desni in da jih zna prebrati še slepec.

starim in predlogom novega statuta.

V sedaj veljavnem statutu ZSMS piše:

»Zveza socialistične mladine je družbenopolitična in vzgojna organizacija v kateri se mladi in družbene organizacije, društva in združenja, ki zbirajo mladino (podčrtal D. V.), prostovoljno združujejo in organizirajo, da bi s svojo dejavnostjo pripomogli k nadaljnjemu socialističnemu razvoju Jugoslavije in utrjevanja bratstva in enotnosti narodov in narodnosti in neuvrščenosti naše države.«

Namesto tega stoji v osnutku novega statuta:

Naš birokratek Janez Birokratek je čisto poprečen Slovenec in zaveden birokrat. Dela v majhni pisarni v majhnem mestu in živi z majhno družino v majhnem stanovanju. Lani je kupil majhen avto. Sploh je naš Janez Birokratek en majhen meščan.

Ta naš junak Janez je po službeni dolžnosti (pa tudi zaradi firbca, da vidi, kaj mu dela mularija) vzel v roke osnutek programskih usmeritev za 11. kongres ZSMS (Zveze socialistične mladine Slovenije).

»To je kontrarevolucija!« je zavpil, ko je videl, da je zvezda na naslovnicah zlepljena iz deščic.

»Pa še teh lat niso celih po farbarli!« je tulil, prijel telefonsko slušalko in poklical kolega, ki dela v sosednji

z močno črno kavo. Jožek Tehnokratek se je zadovoljno nasmehnil, Birokratek pa je tiho zaklel.

Črna gosta tekočina je prekrila naslednje črke na tretji in četrti strani:

»Na eni strani se delavec, ko v delovni organizaciji v procesu samoupravljanja razpolaga z ustvarjenim dohodkom, nahaja v položaju samoupravljalca. Toda njegovo odločanje je na drugi strani nujno omejeno in določeno z razmerami, ki vladajo v vsej družbeni produkciji. Delavci se v organizacijah združujejo, da tako objektivno nahajajo celo v položaju, ko si morajo ne le zmanjševati osebne dohodke, ampak jih celo ukinjati (štečaj) in s tem v bistvu odpravljati osnovo svojega

enakopravnem položaju (tudi materialnem) ZSMS. Pogosto se njihove zahteve ne upoštevajo, češ da se »morajo veliko tega še naučiti, da bodo sploh razumeli, za kaj dejansko gre«, odvrača se jih od odločanja, potiska v neenakopraven položaj na mnogih področjih družbenega življenja. Enako kot se obravnava mlade ljudi se odvrača tudi ZSMS. V teh razmerah postaja ZSMS transmisija drugih družbenopolitičnih organizacij, postaja odvisna in nesamostojna in tudi skozi njeno dejavnost se mlade ljudi spravlja v neenakopraven položaj.«

Janez je spet dvignil telefonsko slušalko, zavrtel številčnico in zatulil v membrano: »Mali! Si ti? Poslušaj: čez pet minut da si pri meni! Jasno?

KAKO JE JANEZ BIROKRATEK BRAL OSNUTEK PROGRAMSKIH USMERITEV ZA 11. KONGRES ZSMS

pisarni. Še preden je birokratek Janez odložil telefonsko slušalko, je v birokratekovo majhno pisarno vstopil kolega Janeza Birokrateka, ki dela v sosednji pisarni, tehnostratek Jožek Tehnokratek. Tehnokratek je prisel na birokratu in tako sta družno zalistala v osnutek programskih usmeritev za 11. kongres ZSMS, ki bo še letos v Novem mestu.

Prilistala sta do strani št. 2, kjer sta poslala oči na pašo.

Glej, kaj pišejo! »Vsem ugovorom, ki so naperjeni proti stališču, da združeni delavci ne upravljajo z materialnimi pogoji dela in še ne razpolagajo z družbenim dohodkom, postavljamo v ZSMS nasproti sprva le zgodovinsko dejstvo, da je po narodnoosvobodilni vojni in oboroženi revoluciji delavski razred skupaj s svojo avantgardo centraliziral vse produkcijske instrumente v rokah države. V pogojih revolucionarnega etatizma je državna birokracija obvladovala materialne pogoje dela in razpolagala z družbenim dohodkom preko investicijskih, akumulacijskih, amortizacijskih in drugih skladov, s centralizirano kreditno, emisijsko, devizno in bančno politiko in z drugimi ekonomskimi mehanizmi. Delavec se je v teh pogojih nahajal v meznem položaju. Ko govorimo o zakonih, s katerimi je bilo uzakonjeno delavsko samoupravljanje, o Ustavi 1963, še posebej pa o Ustavi 1974 in Zakonu o združenem delu 1976, ko torej govorimo o idejah, ki so vsebovane v teh dokumentih in ki so revolucionirale in revolucionirajo to družbo v celoti, izrekamo le dejstvo, da so se znotraj stare družbe izoblikovali elementi nove, ki nastopajo proti starim, nezadostnim ter nevdržnim družbenoekonomskim ukrepom. Da je bilo to nastopanje sprva še šibko in da pravzaprav šele v času po X. kongresu ZSMS prehaja v odločen spopad, dokazuje protislovnost ekonomske krize, ki se poraja. Prav ta šibkost se izraža s številnimi administrativnimi in etatističnimi posegi v upravljanje z družbenim dohodkom, z vsiljevanjem intervencijskih zakonov in z izrednimi ukrepi, ki smo jim v zadnjem času priča na vseh nivojih. Na ta način je v veliki meri onemogočeno ne le delavcem, ampak tudi poslovnim strukturam upravljati z materialnimi pogoji dela in odločati o družbenem dohodku, ohranjanje se delavcev meznim položajem ter krepiti ekonomske, politične in razredne pozicije birokracije in etatizma, ki se nočeta odreči v preteklosti njihovih pozicij. Ekonomska kriza v današnji socialistični samoupravni družbi je pravzaprav kriza birokracije in etatizma in v ZSMS v tem vidimo revolucionarno vsebino obstoječe krize ter zato v splošnem podpiramo politiko ekonomske stabilizacije, ki objektivno pomeni spopad s temi zgodovinskimi tendencami.«

Dva para oči sta se spogledala. Birokratek ni mogel verjeti. Tehnokratek ni mogel verjeti.

»Saj ti so za revolucijo,« je vzdihnil Janez.

»Jo! Vsaka nova revolucija me bolj utrjuje,« je stokal Jožek. Janez Birokratek je poklical tajnico in ji naročil, naj kar najhitreje skuha dve močni kavi. Medtem je Jožek že klical svojega dobrega prijatelja, ki dela v spodnjem nadstropju, Francka Etatisteka. Ko je ta privlekel svoj trebuh v Janezovo sobo, je bila kavica že skuhana. Dolgonoga tajnica je hotela položiti na Janezovo mizo, ko se je spotaknila ob loncu, v katerem je rasel fikus (brez tajnice, telefona in fikusa nisi nič) in polila programske smernice

samoupravnega položaja. V takih razmerah se delavci nahajajo sami do sebe v meznem položaju, kajti njihovega dohodka in osebnega dohodka ne določa delež dejansko opravljenega dela, ampak tista količina dela, ki jo priznava tržišče in je bodisi manjša ali večja lahko pa se zgodi, da je sploh ni.«

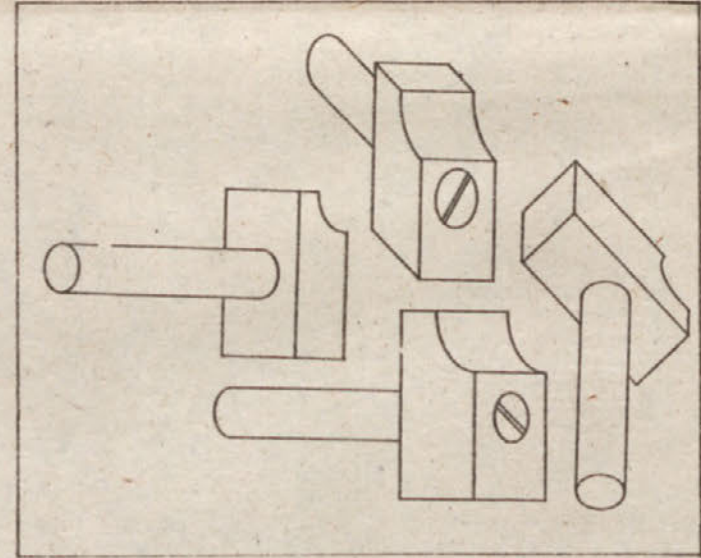
Se sreča, da naši vrli možje tega niso mogli prebrati, sicer bi njihovo zgražanje že tukaj doseglo točko, do katere so šele kasneje prišli in jaz bi že tu moral nehati pisati to majhno resnično storijo.

Tako so birokratek, tehnostratek in etatistek listali naprej, se zgražali kot takrat, ko v javnosti vidijo kako pohujšljivo sliko, ob kateri doma in ko so sami, masturbirajo. Nekako je šlo vse do 11. strani (saj veste, je pač 11. kongres). Franček Etatistek je kar izgovoril pregrešne besede:

»Hkrati z zapiranjem se je v izobraževalnem procesu na vseh ravneh v veliki meri ohranila ali pa celo še poslabšala socialna struk-

Pohiti!« Potem je svojima prijatelje-ma razložil: »Predsednik naše mladinske organizacije. Siguren sem, da še teh stvari ni videl, a ko jih bo, jih bo znal kritično oceniti. Oni bodo meni govorili o zastopavljanju mladine!«

Medtem je Franček že žvrgolel: »Priča smo samoniklemu, dostikrat spontanemu povezovanju mladih izven oz. celo nasproti klasični interesni organiziranosti. Mladina skozi take načine povezovanja izpostavlja celo vrsto vprašanj, ki v ZSMS pogostokrat ne najdejo pravega odziva. To so vprašanja ekološke ogroženosti (primer soške in nuklearne elektrarne), vprašanja ogroženosti miru in sožitja med narodi v svetu, vprašanja podrejenosti in neenakopravnosti žensk (feministična gibanja), vprašanja seksualne osvobojenosti, vprašanja, povezana z družbenim položajem delavcev iz drugih republik, razne oblike množične kulture mladih, posebje glasbe (punk in novi val), vprašanja brezposelnosti in nazadnje kritično in brezkompro-

tura šolajočih, ki se nagiba v škodo kmečkih in delavskih otrok.«

Jožek je odprl okno in pljunil dol, na cesto.

»Stranje,« je zamrmral Janez. »Svojega froca pa že lahko šolam kak mi paše, saj jaz plačam.« In dodal: »Kaj te njih briga. Vrag!«

»Berimo dalje, no,« je robantil etatistek. »Da vidimo, katere laži še imajo na voljo.«

Prišli so do 16. strani, ki se je Frančeku najbolj dopadla zato, ker ima hčerko, ki imaisto število let — šestnajst. Pa je Franček rekel, da ima svojo hčerko kar manj rad, odkar je prebral te besede na 16. strani:

»Nekatere tendence, ki se žele uveljaviti v disciplinski politiki, kažejo namreč ravno na to, da se pod zaostrovanjem delovne discipline, kar v ZSMS podpiramo, skrivajo tudi ukrepi določene (celo državne) prisile in »discipliniranja tistih, ki o tej razvojni politiki mislijo drugače in jo tudi drugače občutijo. Boj proti brezposelnosti odpravlja to nasprotje, ki pomeni le, da je boj ZSMS za zaposlovanje mladih le del boja za samoupraven položaj delavstva.«

»Napihujejo se, napihujejo,« je modro pokimal Jožek.

»Poslušaj to,« je prekinil Janez modro Jožkovo misel.

Stran 27. »Delo ZSMS se zanemarljivo in omalovažuje, kar dokazuje tudi stanje na področju informiranja, kjer se najmanj pozornosti posveča prav interesom in problemom mladih in dejavnosti ZSMS. To vse skupaj dokazuje, da mladi ljudje, najsi so organizirani v ZSMS ali ne, največkrat niso v enakopravnem položaju, kakor ni v

misno nastopanje do družbenih in političnih procesov v socialistični samoupravni družbi, kar je zgodovinsko vezano na gibanje mladih konec 60-ih in v začetku 70-ih let. To nastopanje mladih ljudi se izraža skozi različna idejna in teoretska gibanja, struje in stališča.«

Kmalu po tem, ko je Franček nehal žvrgoleti, je vstopil v sobo Pepe Tepček, predsednik tamkajšnje ZSMS.

Janez je takoj odločno nastopil: »Poslušaj, Pepček. Te programske usmeritve so dinamič pod našo družbeno ureditvijo. Skušajmo izničiti vso naše dosedanje delo. Razširjajmo nesocialistične in nesamoupravne ideje, nagovarjajmo mladino k upor. Do teh materialov mora naša mladina zavzeti skrajno resno in odgovorno stališče. Gre za resno stvar in jaz računam nate, Pepček Tepček.«

Naš mladi Pepe je nekaj časa stal in molčal, potem je stopil k telefonu, zavrtel številčnico in ko je dobil vozo z višjim odgovornim organom v svoji odgovorni organizaciji, je sporočil: »Mladi v naši sredini so resno in podrobno proučili dokumente, ki ste nam jih poslali. Povedati moram, da se naša mladina postavlja proti stališčem, zapisanim v teh dokumentih. Z njimi se ne strinjamo in bomo to tudi povedali na naslednji konferenci. Takrat bomo dali tudi podrobnejšo analizo. Adijo.«

In je odložil slušalko.

Janez Birokratek mu je modro rekel: »Vedel sem, da si resen in razumen fant. Tehnokratek in etatistek sta prikimala.

Dejan Verčič

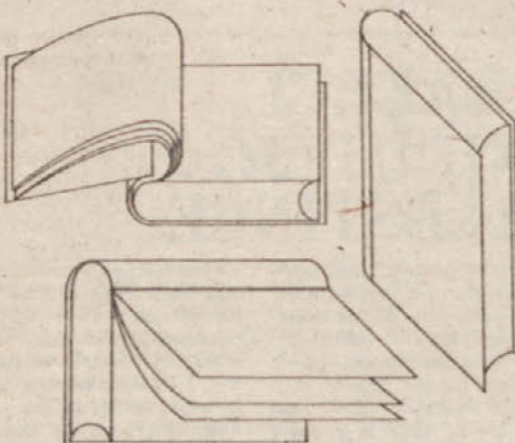
11. KONGRES ZSMS NOVO MESTO OKTOBER 1982

ZSMS bi naj kot samostojna družbenopolitična sila in kot del fronte — SZDL (dialektika, ki je še marsikdo ne razume!) postala nosilec avtentičnih mladinskih interesov, ki so kot taki splošno-družbeni in soudeleženci družbenih procesov, ki so kot taki tudi mladinski.

Napisano ni posebej težko utemeljiti. Gospodarska situacija (družbeni pojav) v kateri se nahajamo, ustvarja nezaposlenost še posebej med mladimi (pojav, ki se tiče mladih). S tem zadnjim stavkom se vsekakor ne moremo strinjati, a prav s tem, da se z njim ne strinjamo, potrjujemo osnovno vodilo mladinskih predkongresnih dokumentov. Nezaposlenost mladih ni mladinski problem in ga mladi sami tudi ne morejo rešiti. Ta problem je v neposredni povezavi z gospodarsko situacijo, ki že samo iz tega nagiba (da ne naštevam ostalih) postane tudi mladinski interes. Dialektična prepletenost specifično mladinskih in družbenih

Šakali, ki so čakali na izid mladinskih predkongresnih dokumentov, so izrabili vsako luknjico v tekstu in skozi njo tiščali svoje manifeste in proteste. Njihovo glavno orožje so iz teksta izrgnili stavki in mrtvi citati. Glavna tarča napadov je postal osnutek programskih usmeritev. Njegova kritičnost do družbenih pojavov bi naj bila odraz mladinskega protesta in ne akcijski program mladih, kar resnično je. Osnutek programskih dokumentov se ločuje od osnutka statuta, kar je vsekakor absurd, kajti ni naključje niti to, da sta oba dokumenta izšla iz tiska istočasno prav zato, da bi ju bilo mogoče študirati skupaj, kajti drug drugega dopolnjujeta; še več: enega brez drugega ni mogoče pravilno razumeti.

V nekem počitniškem objektu se srečata mlada fanta. Oba sta na seminarju. Eden na taborniškem, drugega pa je pripravila ena izmed komisij ZSMS. Fanta začneta pogovor:

interesov, ki pa si v osnovni usmeritvi ne nasprotujejo (so nadaljni razvoj socialističnega samoupravljanja v družbeni realnosti in ne v dokumentih), se mora nujno odražati tudi v predstavnikih »mladih« in »družbe«.

Ko prebiramo predkongresne papirje, pa ne moremo prezreti nekaj velikih napak, ki jih ne opravičuje niti dejstvo, da gre za osnutke in ne za »fiksne« papirje. Kot prvo nam pade v oči, da v osnutku programskih usmeritev ni prostora za bratstvo in enotnost, tako da si nepoučeni lahko ustvarijo vtis, da je ZSMS v jugoslovanskem prostoru, sebiizadostna organizacija, ki nima ničesar z ZSMJ in mladinskimi organizacijami po republikah in pokrajinah.

Prav tako bode v oči, da v dokumentih ni prostora za imena tvorcev in glavnih moči naše revolucije (Tita, Kardelja ...).

In kot tretje nas motijo večni narekovaji, ki v marsikomu vzbujajo dvom v smisel napisanega.

Izrekaajo te kritike moram reči,

»Zdravo.«

»Zdravo.«

»Kaj si? Tabornik ali mladinec?«

»Tabornik. Pa ti?«

»Mladinec.«

Absurdnost omenjene situacije ni v tem, da bi fanta rabila termina »mladinec« in »tabornik« zato, da bi se ločila kot obiskovalca različnih seminarjev, ampak v tem, da resnično ločita mladinsko organizacijo od taborniške in obratno. To klanovstvo se je v zadnjem času zelo razpaslo. Poznamo mladince, tabornike, počitničarje itd., ki med seboj nimajo nobene zveze, vsaj ne da bi oni zanje vedeli. Osnovna organizacija postaja vse bolj sinonim za politično abstraktne sestanke; tako seje začel uporabljati tudi termin mladinec za tiste mlade ljudi, ki na teh sestankih sedijo. Tisti, ki pa se potrjujejo na kulturnem oz. umetniškem športnem ipd. področju, pa so vse drugo, samo mladinci ne.

Kaj prinašajo osnutki novih kongresnih dokumentov nam lahko pokaže kratka primerjava med

»Zveza socialistične mladine Slovenije je družbenopolitična in vzgojna organizacija mladih, organiziranih v osnovnih organizacijah, družbenih organizacijah in drugih oblikah organiziranja in delovanja (podčrtal D. V.).«

Navidezno nepomembna razlika, ki prenaša temelje delovanja iz raznih organizacij, ki zbirajo mlade, na same mladince, pa postane pomembna, če vemo, da večino teh organizacij in društev ne vodijo mladinci (večina športnih društev ipd.). Zato tudi ni nič čudnega, da se je do danes le malokomu zdelo nenavadno, da športnike vodijo ekonomisti ipd. Predstavljajte si društvo pravnikov, ki bi ga vodil slikar!

Navedeno razliko pa podkrepljuje še nadaljevanje, o katerem v starem statutu ni ne duha ne sluha, ki pa postavlja temelje možnosti družbenopolitične angažiranosti ZSMS:

»V ZSMS se ne glede na narodnost, družbeni položaj, svetovnoazorske in druge razlike ter na najširši socialistični osnovi, to je pripadnosti borbi za socialistično samoupravljanje, izražajo in uveljavljajo raznovrstni (podčrtal D. V.) interesi in potrebe delavske, kmečke, študentske, srednješolske ter druge mladine.

Mladi z družbenopolitično dejavnostjo in organiziranostjo v ZSMS uveljavljajo in usklajujejo ekonomske, socialne, kulturne, družbene in politične interese ter svoje vsakodnevne potrebe (podčrtal D. V.). ZSMS s široko in raznovrstno aktivnostjo mladih, z oblikami organiziranja, z razvijanjem demokratičnih metod dela in notranjih odnosov krepi usposobljenost in odgovornost članstva, organizacij in organov pri sprejemanju in uresničevanju programov, dogovorov, usmeritev in stališč ter deluje kot sestavni del organiziranih političnih sil v SZDL.

ZSMS zagotavlja povezovanje interesnega in družbenopolitičnega organiziranja in delovanja ter deluje kot enotna socialistična fronta mlade generacije (podčrtal D. V.), ki jo v boju za razvoj socialističnega samoupravljanja oblikujejo mladi in njihove organizacije.«

Za konec pa še besedo o jeziku osnutkov predkongresnih materialov. Nekateri ga obtožujejo, da je nerazumljiv, da mladi programskih usmeritev in statuta ne bodo razumeli. Sprašujem se, ali imajo ti kritiki naš mlade res za take norce in ali mislijo, če je nekdo mlad kmet, ne zna brati. Ali pa ti kritizerji sami ne razumejo osnutkov dokumentov? Če jih ne, je to zato, ker jih nočejo razumeti, ker nočejo videti resnice v njih. In še: preberite dokumente ostalih družbenopolitičnih organizacij!

Dejan Verčič

MARŠ ŠT. 1

Izpisek iz leksikona:

Avstrija, nem. Österreich, republika v jugovzhodnem delu Srednje Evrope, 83 849 km², 7 349 000 prebivalcev; glavno mesto Dunaj (Wien); 9 zveznih dežel.

DRŽAVNA UREDITEV: zakonodajna oblast ima zvezna skupščina; poslance volijo deželne skupščine. Predsednika republike volijo za 6 let. Zakonodajna in izvršilna oblast je razdeljena med republiko in dežele.

PREBIVALSTVO: večino predstavljajo nemško govoreči Avstrijci, poleg njih žive še Slovenci (Koroška), Hrvati, Madžari, Čehi. Velikih mest je pet: Dunaj, Gradec, Linz, Salzburg, Innsbruck.

MARŠ ŠT. 2

Karantanija, najpomembnejša polit. tvorba na sl. ozemlju od 7. do 11. stol., ki je nekaj časa združevala vse Slovence. Po 626 se je osvobodila avarske nadoblasti in se pridružila Samovi plemenski zvezi (**Sam**, slov. knez, 623-58 vodil močno slov. plemensko zvezo, v kateri so bili od 626 tudi Slovenci.) (do 685). Obsegala je v glavnem kotline in doline ob zg. Dravi in Muri. Središče kneževine je bil Krnski grad, Gospa sveta pa cerkveno (8-10. stol.). Karantanija je 745 priznavala bavarsko nadoblast, vendar je obdržala notranjo samostojnost. Kot vojvodina je obsegala konec 9. stol. grofijo ob Šavi in obe Panoniji, a so jo madž. napadi spet zožili

na prejšnji obseg. 976-1002 je združevala tudi sosednje marke.

MARŠ ŠT. 3

V noči od petka na soboto so neznanci popisali s protislovenskimi parolami zgradbo zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu.

Udeleženci zbora slovenskih organizacij na Koroškem so se sestali v Radišah in ostro protestirali zaradi teh provokacij:

»Z velikim ogorčenjem obsojamo gnusno provokacijo s hujškimi protislovenskimi parolami. Ta dogodek je plod in nadaljevanje znanih izrazov sovraštva do slovenske narodnostne skupnosti,« je zapisano v protestu.

Udeleženci zbora so zahtevali, da avstrijska vlada končno ukrepa ne samo proti pisem protislovenskih gesel in vsem hujškam, temveč tudi proti vsem tistim, ki ustvarjajo protislovensko ozračje.

MARŠ ŠT. 4

SVOBODA JE SVOBODA DRUGAČE GOVOREČIH

MARŠ ŠT. 5

Koroški Slovenci, del slovenskega naroda, ki živi v avstr. Koroški. Nemška agrarna kolonizacija, ki se je začela s prihodom Karantanije pod Franke, je zajela do konca 15. stol. 5/8 sl. narodnega ozemlja in prestavila etnično mejo daleč na jug, kjer je ostala v glavnem nespremenjena do srede 19.

stol., ko se je začela krepiti načrtna germanizacija. Ta je bila kljub prizadevanjem koroških Slovencev za ohranitev narodnega obstoja vse bolj uspešna, po koroškem plebiscitu (1920) pa tudi nasilna, zlasti po letu 1938. Od 1942 so se k. S. pridružili NOB. Po 1945 je Jugoslavija zahtevala

priključitev k. S., a je dosegla le garancijo narodnostnih pravic v 7. čl. avstrijske državne pogodbe; te večji del še niso uresničene. Jeseni 1972 je avstr. vlada popustila pred koroškimi šovinističnimi silami pri uveljavljanju zakona o dvojezičnih napisih. — Danes je k. S. ok. 70.000.

MARŠ ŠT. 6

Josip Broz Tito: Mi tujega nočemo, a svojega ne damo. Iz govora 12. septembra 1944 l. dalmatinski udarni brigadi:

»Danes se bliža ura, ko bo treba govoriti o mejah naše države. Mi o tem v vsej vojni nismo govorili, toda zdaj moram vendarle spregovoriti nekaj besed. Naše ljudstvo se je borilo za svojo svobodo, za svojo neodvisnost, za boljšo in srečnejšo bodočnost, toda bori se tudi za osvoboditev tistih naših bratov, ki so desetletja vzdihovali pod tujim jarmom. S to vojno morajo biti naši bratje v Istri, na Primorskem in Koroškem osvobodjeni in tudi bojo osvobodjeni in živeli bodo svobodni v svoji domovini skupno s svojimi brati. To je želja nas vseh to pa je tudi želja vseh njih. Mi tujega nočemo — a svojega ne damo.

Moral sem se dotakniti tega, ker smo ves čas bili preskromni v teh vprašanjih. Med vso to vojno nismo o njih govorili, toda naši sosedje na drugi strani govore o tem kar preveč in spletajo različne kombinacije.

Apelirajo na našo velikodušnost, zaradi katere bi morali naše brate še dalje pustiti pod tujcem. Popravo krivic versajške, rapalske in drugih pogodb, ki jo zahtevamo mi, nekateri v sosednjih državah, in sicer v državah, ki so se še nedavno bojevale z nami, ki so našo državo napadle, katerih armade so rušile naše vasi in mesta ter ubijale tisoče in tisoče sinov naše domovine, imajo za nekaj imperializem, za nekaj, kar bi čez nekaj let zopet moglo

izzvati vojno. Zaradi tega menijo, da bi morali mi še naprej pustiti naše brate pod tujčevim jarmom. To sem rekel, ker vem, da vi mislite prav tako kot jaz.

MARŠ ŠT. 7

Star Hitlerjev senkravenoči živi še naprej v degeneriranih bednikih, kakršne pusti za seboj vsaka vojna. Počistiti Zemljo Slovanov, Židov in cigánov ostaja molitev nekaj postaranih tepcev. Žal pa ima naša soseda Avstrija tako vzorno šolstvo, še posebej pa pouk novejših zgodovine, da stari nacifašistični demagogi zapegljujejo mlade in jih vzgajajo v duh »stare dobre mladine«.

Ti postaranci, ki razvijajo neonacizem prihajajo iz vrst onacizem prihajajo iz vrst »neojunkerjev«, malih avstrijskih račun jugoslovanskega dinarja.

Vzdihujejo po veliki Nemčiji, ki bi naj združila vse »Nemce« (beri: tudi Avstrijce).

Vendar je prav žalostno opazovati, kako abotne glave sedijo na Dunaju, da ne vidijo, da »protislovenci« ne spodkopavajo družbene ureditve Jugoslavije ampak Avstrije, od katere naj bi oster odpadel, ostal pa Reich (bogve kateri že).

D. V.

AVTOMOBIL UNIČUJE ZEMLJO, OZRAČJE, VODO IN ČLOVEKA ...

Dandanes je avtomobil simbol standarda človeka industrijske družbe. Vsa druga prevozna sredstva so v primerjavi z avtomobilom v podrejenem položaju — z izjemo letal. Zaradi velike porabe goriva le-teh in drugih pomankljivosti (za vzdrževanje letal je potrebna velika tehnična organizacija, je avto suvereni vladar na planetu motoriziranega človeka. Kdo še danes ljubi pešce? Potisnili smo jih s pločnikov, počasi — in vedno bolj — jih potiskamo tudi pod

najmanj potnikov. Poglejmo si tabelo, v kateri bomo pokazali (ne)uspešnost avtomobilskega prevoza v primerjavi z drugimi prevoznimi sredstvi. Red velikosti predstavlja prepustnost traka avtoceste v eni uri:

avtomobil	3.600 potnikov
avtobus	60.000 potnikov
vlak	42.000 potnikov
kolo	10.000 potnikov
peš	6.300 potnikov

Vsi motorji z notranjim izgorovanjem, ki trošijo fosilna goriva, onesnažujejo ozračje, ker

Organske snovi in dušikov oksid kemično reagirajo s kisikom in ustvarjajo siv fotokemijski smog. Žvepleni oksid spaja joč z vodno paro v atmosferi

naženim ozračjem največ boleznih, ki napadajo dihalne organe. Prav tako je že dognano, da je pogostost obolenosti za rakom v mestih nekajkrat višja kot na

Neka raziskava je pokazala, da je smog v nacionalnem parku San Bernardino — približno 100 km od Los Angelesa — pomiril okoli 50.000 hektarjev zimzelenih dreves.

ustvarja žvepleno kislino in druge kisline...

Onesnaženost ozračja škodi predvsem rastlinstvu. Računajo, da je kalifornijsko kmetijstvo 1961. leta utrpelo okoli 6 milijonov dolarjev škode v hektarskih prinosih žita in koruze zaradi onesnaženega zraka. Že kar lep čas pa ne morejo v okolici Los

vasi. Uporaba bencina v avtomobilih predstavlja najbolj razpisno in najbolj uničujočo obliko transporta na našem planetu. Osebnih avtomobilov troši približno 5 krat več bencina, z ozirom na preplano število potnikov, kot avtobus oziroma 12 krat več bencina kakor vlak.

„Vsebinska naša akcija je povsem jasna. Do minimuma moramo zmanjšati izkoriščanje fosilnih goriv. (...) V prometni povezanosti moramo dati večji poudarek tistim vrstam prevoza, ki trošijo najmanj fosilnih goriv — torej avtobusom, vlakom, kolesom. Naša mesta moramo načrtovati in nato v njih živeti... da bomo porabili čim manj goriva na naših potovanjih oziroma sprehodih skozi prostor.“

(Kenneth P. Kantor, Warning: The Automobile Is Dangerous to Earth, Air, Fire, Water, Mind and Body, v knjigi The Environmental Handbook, str.: 207)

Anglesa saditi špinače in druge zelenjave...

Zaradi onesnaženega zraka sicer ne obstajajo neke posebne oblike bolezni, popolnoma jasno pa je, da je v področjih z ones-

V ZDA so 1967. leta avtomobilisti pokurili za 400 milijard litrov bencina. Če bi vsi avtomobilisti v svetu bili takšni uničevalci goriva kakor Američani, bi največje ameriško nahajališče nafte na Aljaski izčrpali v treh do štirih letih.

Brez dvoma se avtomobili in sodobne civilizirane sredine bori-

jo za življenje in smrt. Samo 1968. leta je na ameriških cestah umrlo 50.000 ljudi, preko 2 milijona pa je bilo ranjenih. Od 1963. leta je na ameriških cestah v zverženih pločevini umrlo 10 krat več ljudi, kakor so imeli Amerikanci izgub v vietnamski vojni!

Smrt na cesti je nekako po-

kot je na primer agresivnost. Konec koncev je vsaj nekaterim prav dobro poznana možna interpretacija smrti Radivoja Koraca našega znanega košarkarskega reprezentanta; on namreč očitno ni vedel, da „se ne sme prehitovati avtomobil, ki mu na tablicah piše MO“, kajti vozniki iz tega kraja pojmujejo takšno

	1957	1967
Jugoslavija	83	35
(smrtnih primerov na 10.000 registriranih avtomobilov)		
ZRN	18,25	11,80
Svica	17,40	10,00
Italija	14,67	8,45
Nizozemska	15,00	7,00
Švedska	7,92	6,57

stala že sestavni del življenja sodobnega človeka. Jemljemo jo že skoraj kot vsakdanje tveganje, s katerim si ne kaže preveč razbijati glave. Res je sicer, da do smrtnih primerov v prometnih nesrečah prihaja predvsem tam (oziroma v večji meri), kjer imajo slabo razvito cestno omrežje in kjer še prevladuje določena primitivna miselnost, določena agresivnost, ki se poraja v človeku, ko drži v rokah 30, 40 ali več konjskih moči. Žal je Jugoslavija ena izmed žalostnih rekorderjev kar se tiče števila prometnih nesreč s smrtnim izidom:

Avto predstavlja novo tehnično okolje, na katerega se še nismo povsem privadili. Zato vnašamo v to sredino svoje atavistične ali primitivne nagone

dejanje kot napad na svoj osebni prestiž...

Povsem razumljivo je, da razrešitev vseh nakazanih problemov ne kaže iskati zgolj v spremembi stila ali načina človekovega življenja, kajti takšne spremembe so neustvarljive, če istočasno ne delamo tudi tistih širših — to je globalnih družbenih sprememb, osnovnih človeških bivanjskih vrednot, skozi katere bi se človek lahko ponovno začutil, ne samo kot homo technicus, marveč tudi (in predvsem) kot homo naturalis. Kajti kakorkoli stvari obračamo in jih skušamo razrešiti — vedno se nam prične kazati srčika problema in smer razrešitve v človekovi ločenosti in (ne)zavedanju svojega naravnega porekla in tu-zemeljske naravne izgubljenosti. prevod in priredba: af

KO GLEDA MALI MOŽ GLEDA VELIKE DOGODKE

Marsikaj smo lahko slišali o Malvinški oz. Falklandski krizi. Takoj nam mora biti jasno, da če ta kriza je, ne ogroža „enotnosti“ zahodnega sveta, ampak suverenost malih, v bloke ne vključenih držav.

Kaj pomeni spopad med Argentino in Veliko Britanijo za velesili, ni potrebno posebej povedati. Preizkušanje novih orožij in uporabljenosti starih, pomeni sate-litske tehnike ipd. pomeni nadaljevanje ogrožanja neuvrčenih držav, zato so te in predvsem to življenjsko zainteresirane za mir.

Posebno vprašanje pa je, kaj se dogaja med samimi „zahodnimi zaveznicami“. Poskušajo nas prepričati, da je spopad za otoke čisto „korektna vojna in spopad dveh držav“ in da se odnosi med ZDA in Argentino zaostrejo zaradi podpore, ki jo ZDA nudijo Veliki Britaniji.

Ali se lahko meddržavni odnosi med ZDA in Argentino sploh zaostrejo? Argentinska fašistična hunta živetari na oblasti s pomočjo ameriškega dolarja. Prav ta ameriški dolar pa se brani pred „komunistično“ nevarnostjo, ki ogroža zdaj že Južno Ameriko, s huntami, ki so enake argentinski.

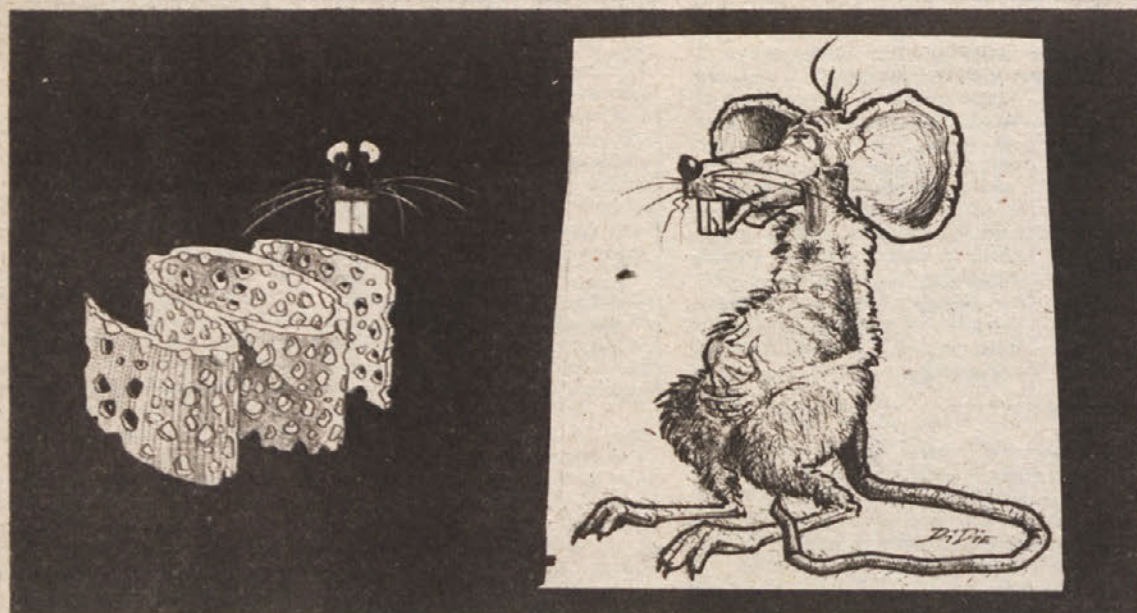
Ne prezirimo še razrednega vprašanja. Argentinska buržoazija je poglede ljudi usmerila iz notranjih vprašanj na zunanja. Tudi v Veliki Britaniji ni nič drugega.

Glejmo in ZALUJMO. STROŠKE VOJNE BODO (tako kot vedno) PLAČALI DELAVCI. Bolečine vojne pa bodo prenašale male države.

D. V.

POLJSKA '82

Zahvaljen bodi o Gospod, a siti paragrafskih smo zablod. Resnično nič ni več nam zanje, in »policijske ure« so najbrž le moreče sanje.

Sred parka sem videl knjižico ležati, s spoštovanjem sem hotel jo pobrati. A ker bil: O računalniških odnosih je esej, sem pustil knjigo, da leži naprej.

Oči profesrojeve za mene skrivnostno so neznane, zapro se mu, ko iz ust učnost na dan mu plane. Jih videlo še ni oko v učnosti sobi razsvetljeni. A ko začne svoja skripta brati — zapre oko se meni.

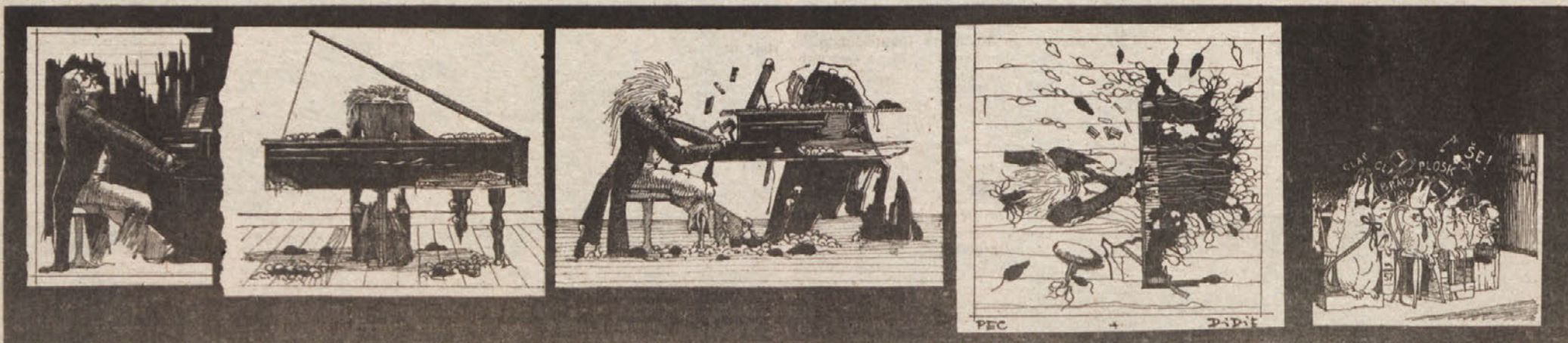
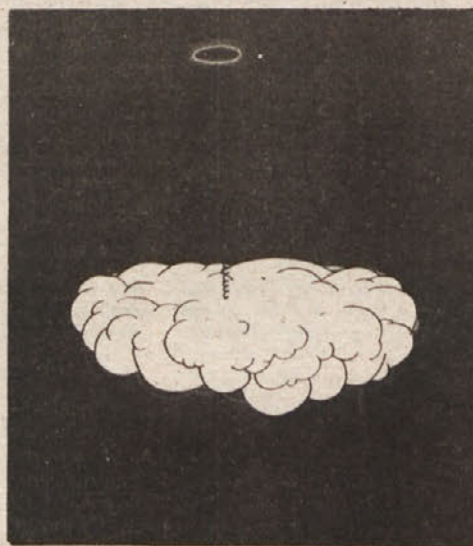
Ko ljudstvo Maribora z grozo je dojelo, da onesnaževanjem z zvokom rockerjev je delo, so vsi v en glas: »To je nevzdržno«, zakričali in urno so z motorji, avti in kompresorji še ostalo zasvinjali.

Skriptarnica vsaka na univerzi se za mesto puli, katera bolj študenta za denar obere in oguli, le redki so, ki bore se dan na dan za skriptarnico le eno, ceneno skripto in — ZAMANJ —

Odnose medčloveške na raven računalnika smo si spustili, če kaj ne funkcionira, bomo pa računalnik obdolžili.

Računalniki poslej življenje bodo nam krojili, vsaj tako na VEKŠ-u možje umni so se dogovorili. Ali tudi to, da za pot na WC računalnik bomo zaprosili?!

Zahvaljen o, Gospod ti bodi, ker včasih kaj organizirat smemo. Sad seveda tebi se prisodi, čeprav nas običajno spremljaš ti le nemo.

Tokrat smo bili v Beogradu na osrednji prireditvi ob dnevu mladosti prisotni tudi s Katedre. Kakšni so vtisi, kakšno je bilo doživetje tega osrednjega jugoslovanskega praznika mladih na „licu mesta“, na stadionu JLA, kjer se odvija proslava že dolgo število let, je vsekakor poglavitna tema tega zapisa. Na čisto preprost in nepriljen način želimo prikazati nekaj vtisov, nekaj mnenj, ki so se vsekakor že precej izkristalizirala in globoko zarezala v spomin. Vsekakor je svojevrstno doživetje spremljati prireditev pred televizijskim zaslonom, toda vsekakor se ne da primerjati z neposredno prisotnostjo.

Po naporni vožnji z vlakom, ko celo noč ne spiš, je jutranja podoba našega glavnega mesta, prelujbe Beograda, vse prej kot prijazna in vesela; občutki so bili mračni, kar turobni. Precej zgubljenega, nemočnega in majhnega se počutiš. Vse, kar se dogaja, sprejemaš kot neko nujnost, pričakovanje vselega, mladega in svežega dne, vse prehitro zbledi.

A vseeno je bil ta torek, 25. maj 1982, letošnji dan mladosti. Beograd, mesto, ki mu pripada čast, da vsako leto v maju gosti nekaj tisoč mladih, nastopajočih na osrednji mladinski prireditvi, se je prebujal v čisto običajnem jutru novega delovnega dne. Toda prav gotovo je v večini Beograđanov ta dan telo veliko pričakovanje svojstvenega majskega večera. Kaj so mladi iz vseh koncev Jugoslavije letos pripravili v čast svoji mladi domovini, svojemu vzorniku in velikemu vodji, našemu dragemu tovarišu Titu, ki ga sicer že tretje leto ni več med nami, toda živi v nas, saj po njegovih smernicah gre naša pot, pot, ki je šla, ki gre in bo še v prihodnje vodila naprej. Živimo, delamo, ustvarjamo. Vedno znova za boljši jutri, za boljši danes. Prav v tem smislu je bila letos tudi naslovljena ta osrednja prireditev: „S TITOM V NAS“.

Končno se misli uredijo in treba je delati, oziroma izpolnjevati nalogo, ki ti je zadana. Priti na stadion in urediti vse potrebne administrativne zadeve okrog vstopnic za večerno prireditev na stadionu. Velik problem je bil priti že v samo bližino stadiona, saj so ga enote milicnikov in vojaške policije dokaj tesno obkrožale. Končno smo se le pogovorili, a vseeno je bilo treba dokazati svojo identiteto z novinarsko in osebno izkaznico. V upanju na malo zaslužnega počitka sem pred vhomod in upravno poslopje stadiona vprašal dežurnega milicnika, če so tovariši s predsedstva ZSMJ že prišli. Toda odgovor je bil vse prej kot spodbuden. Se je pač že tukaj prvič zataknilo. Na našo, po domače rečeno „beograjsko zvezo“, tovarišico Ljerkko Mezga, je bilo treba čakati kar precej časa. Vsakdo, ki je bil kakorkoli angažiran pri tej prireditvi, je bil pač tega dne polno zaseden in zaposlen.

Toda kljub temu so se pred vhomod na stadion dogajale zanimive stvari. Dežurni vojak ni pustil mimo nikogar, ki ni imel posebne dovolilnice. Može, ki so pripravljali večerni ognjemet, so prav nervozno iskali najrazličnejše možnosti, kako dobiti polivinil in žico, da bi lahko zaščitili rakete, saj so se na nebu prav grozovito zbirali nevihtni oblaki.

Okrog stadiona so prav pogosto patrolirale milicijske enote. Za varnost je bilo torej izredno poskrbljeno.

Nenadoma je k meni pristopil neznan moški. Začel je preprosto

govoriti z mano. Povedal mi je, da se je pred kratkim vrnil iz tujine, da še ni redno zaposlen, tako, da ni mogel dobiti vstopnice za prireditev, nakar me je prav lepo prosil, če bi lahko kaj storil zanj, se pravi, če bi mu lahko priskrbel kakšno vstopnico. Objubil sem mu, da bom poskušal narediti, kar bo v mojih močeh, vendar se je kasneje izkazalo, da so bile vstopnice že vnaprej razdeljene in jih torej ni bilo mogoče kar tako dobiti.

Po dvehurnem čakanju je tovarišica Ljerkka le prišla in formalne zadeve so bile v hipu rešene.

Tako je bilo treba nekako preživeti še nekaj ur do večerne velike prireditve, kar pa ni bilo težko, saj najdeš v Beogradu vedno dovolj zanimivih in prijetnih stvari, da ti čas še prehitro mine.

Že dobri dve uri pred pričetkom proslave so se proti stadionu JLA valile velike množice ljudi, ki so prišli od vsepovsod, da bi lahko prisostvovali temu velikemu shodu jugoslovanske mladine, ki je bil tokrat še posebno svečan, saj je sovpadal s praznovanjem 90. rojstnega dne tovariša Tita.

Pred stadionom prodajajo specialitete z žara, sadne sokove, soljena bučna semena. In prav čudno, tudi tokrat so se pojavili preprodajalci vstopnic, čeprav so bile le te brezplačne. Nekateri se pač poskušajo vedno znajti, čeprav včasih na nepravem mestu, na neprav način. Severno in južno tribuno so zaprli že kakšne pol ure pred pričetkom, saj sta bili izpolnjeni do zadnjega kotička.

Že sam pogled na stadion je nenavadno svečan, veličasten. Množica ljudi, ki pričakuje velik dogodek, na zeleni poljani pisana množica mladih, od cicibanov in pionirjev, do srednješolcev in vojakov ter članov raznih folklornih skupin iz vse Jugoslavije. Prav gotovo je vsak po svoje vznemirjen, vsakdo občuti vsaj kanček treme, saj tokrat bo šlo zares. Ves trud, ki so ga na številnih vajah vlagali v delo, bodo videli milijoni Jugoslovani. Na stadionu, po televiziji. Iz tisočih grl spontano prihaja „Lepo ti je druga Tita kolo...“ Mladi so odločeni: „Prireditev Titu, vsem mladim Jugoslovijcem, vsem, ki se počutijo mladi!“

Ob 19. uri in 30 minut je stadion poln, deset minut kasneje nastopajoči zavzamejo svoja mesta, publika ploska, sliši se globoko in iskreno: „Mi smo Titovi, Tito je naš!“ in „Tito, partija, omladina, akcija!“ Najglasnejši so na severu, pritegne cel stadion. Mladi na zelenem travniku postavljajo začetno sliko. Kaj simbolizira, kaj hoče povedati? Ogenj, plamenice, petokraka zvezda.

Še pet minut in prireditev se bo začela. Vse je na svojem mestu. Prihajajo vodilni delavci jugoslovanske mladine, naše vlade, častni gostje.

Začne se prva točka. Na velikem semaforu je njen naslov: „Kar bilo je pod pepelom...“ Prvotni sestav se spreminja. Mladi tvorijo množično sliko. Tu je obris letošnje štafete, posamezne skupine mladih simbolično prikazujejo vse naše narode in narodnosti, simbolizirajo pot štafete mladosti. Ob robu valovi, kakor morje, kakor ogenj, ki ni nikoli miren, vztrajeta.

Iz prejšnje slike se sestav spremeni, mladi tvorijo simboličen napis AVNOJ. To so začetki nove države, novega, boljšega življenja pod novo zastavo. Izo-

blikovana je zastava, modro-belo-rdeča, s petokrako v sredini. Prej zeleni pravokotnik je sedaj prav takšne barve. Mladi s svojimi telesi, s svojimi kostmi izoblikujejo našo zastavo.

Na vrsti je druga točka. „Pionirji rastejo, rastejo...“ Nastopajo najmlajši. Cicibani, pionirji. To so nove generacije. Pri njih je trema gotovo največja, saj jim je to prvi nastop pred tako velikim občinstvom. S svojim preprostim in naravnim pristopom, kljub manjšim napakam v izvedbi, prisilijo gledalce k burnemu aplavzu. Svojo nalogo so dobro opravili.

Sedaj začnejo s svojo točko malo starejši. Tudi naslov je že na semaforu: „S Srce mladosti.“ Rdeča zvezda v večjem krogu je simbol naše revolucije, herojskega boja naših narodov za mir in svobodo. V rokah imajo svetleče se kovinske trakove, ki se lesketajo v siju prižganih reflektorjev. Kakor oči, ki se leskečejo, ko je človek srečen in vesel, ko se mu ni treba bati, kaj bo jutri.

„V srcu mladosti poje ljubezen“, je naslov dveh množičnih slik, ki sledita. Naslov ene izmed njih je „Vodnjak, studenec življenja.“

Preko raznobarnega kroga gre rdeča črta, zelo izrazita, kot nekakšna rdeča nit. Od kod črpa moč za življenje vsak dan znova, kje je tisti izvir, ki nam jo

daje? To je naše delo, naša ustvarjalnost, bistvo našega življenja, našega bivanja. Kakršnokoli delo, dejavnost, na vseh področjih. To je vir, ki nam daje vedno znova zavest, da smo bratje, da smo enotni. Le skupaj smo močni, le skupaj, združeni lahko popolnoma izkoristimo vse svoje možnosti, vse naše rezerve.

Na prizorišču že tečejo dekleta v belih, rumenih in rdečih kom-

binezonih. Kot brazde v katerih raste naše novo žito, kar ponazorijo z rumenimi trakovi, viharjočimi po zraku tega čudovitega majskega večera.

Naslov naslednje točke: „Ko gresta tovariš s tovarišem...“ Prav gotovo je bila to ena od najuspešnejših točk cele prireditve. Nastopajo fantje v rdeči in modro-belih dresih. Enkratno, fantastično, skratka neponovljivo. Izredno težko vajo izvedejo brezhibno. Paralelne črte preko celega nogometnega igrišča so ravne, kakor da bi jih potegnili z ravnilom. Kmalu se razporedijo v kroge. Kakor odpirajoči se cvetovi. Barve se prelivajo, kot da bi jih mešal slikar na svoji paleti.

Vsa ta enkratnost pozanje dolgoletnega spontanaplavza gledalcev. V ritmu prijetne, žive glasbe, ki spominja na „charlstone“, se med nastopajoče fante pome-

šajo dekleta. Skupaj tvorijo pet krogov. Štiri vogalne in osrednjega, ki je ves čas v gibanju. Nekakšno oprijemljivo simboliko ni, delujejo kot nekakšna abstraktna slika. Prav tukaj je najbolj vidna kreativnost koreografov, ki so zasnovali celotno prireditev.

„Mi imamo domovino“ se imenuje naslednja točka, v kateri nastopajo prav vsi razen vojakov. Sodelujejo tudi plesalci v nošah vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Na centralnem semaforu se pojavi napis: „Skozi naše žile teče Sutjeska...“ Prav gotovo globok simbol, ki spet posega v slavno zgodovino našega narodnoosvobodilnega boja, v katerem sta se kalila bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. V osmih zaprtih poljih plešejo kolo, dekleta, ki jih obkrožajo, mahajo s trakovi. Življenje teče dalje, a zgodovina živi, živi v nas.

Sedaj so končno na vrsti pripadniki naših oboroženih sil. Naslov njihove točke je: „Na braniku domovine!“ Vedno pripravljeno na boj za obrambo vsega našega, naše preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Na prizorišču prihajajo v paradnem koraku. Kot vedno, tudi tokrat enotno in disciplinirano. Sedaj korakajo na mestu, obračajo se, vsak nosi puško. Pozdravljajo dvanaesti kongres Zveze komunistov Jugoslavije, s tem pošiljajo pozdrav vsem zborom jugoslovanskih komunistov, kongresom jugoslovanske mladine. Žive črke in številke označujejo devetdeseto obletnico Titovega rojstva, ko se jim pridružijo še ostali sodelujoči, oblikujejo znaka jugoslovanske vojsne mornarice in letalstva, sidro in peruti, saj prav v letošnjem letu ta dva rodova naše armade slavita pomembna jubileja. Živa slika je tudi stavek, ki živi v vseh mladih, pravzaprav v vsakem Jugoslovancu: „Tudi po Titu Tito!“

zbljuje, vse, kar je bratstvo, vse, kar je enotnost, vse, kar je Tito. Vsi pričakujemo simbol naše mladosti, naše ljubezni, našega spoštovanja do osebnosti našega dragega Tita. In končno, štafeta prihaja s centra. Štafeto bo predsedniku jugoslovanskih mladincev Bogiču Bogičeviću predal mladi slovenski kmetovalec Ciril Zaplotnik. Po več kot devet tisoč kilometrov dolgi poti skozi vse naše republike in pokrajine bo štafeta zaključila svojo pot in zavzela častno mesto med vsemi dosedanjimi, ki jih hranijo v muzeju 25. maj v Beogradu. Zadnjemu nosilcu letošnje štafete mladosti že pripravljajo pot iz množice nastopajočih na stadio-

nu. Že se približuje slavnostnim, v modro blago oblečenim stopnicam, štafeta mladosti 1982 potuje svoje zadnje metre. Gledalci bučno ploskajo, mladi Slovenec pa nadaljuje v istem tempu. Prav gotovo še zadnjič ponavlja besede, ki jih bo izrekel v imenu vseh tistih, ki so letošnjo štafeto nosili iz kraja v kraj. Nestrpno pričakovanje se je prav gotovo polastilo vsakega, ki spremlja nocojšnj prireditev, kjerkoli. Končno le prispe do slavnostne tribune.

Prav mirno se ustavi, zajame sapo in spregovori preproste, a vendar tako globoke in iskrene besede: „Prinašam štafeto mladosti, v kateri bijejo naša srca, simbol naše ljubezni do tovariša Tita in vdanosti njegovemu delu. Nosilo jo je tisoč rok probratene mladine socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije.“

Štafeta mladosti je že v rokah predsednika konference ZSMJ. Položi jo na osrednjo, častno mesto na slavnostni tribuni. Mirno in zbrano prevzame besedo.

V njegovem govoru je nekakšen povzetek vsega tistega, kar so mladi hoteli dati s svojo prireditvijo, kar so vsi mladi nosilci štafete vtakli vanjo. Med drugim pove: „Dve leti tovariša Tita ni več med nami vendar je tudi zdaj in za vselej tu. Njegova in naša revolucija nadaljuje svoj tok. Tito živi in bo živel z njo. Dokler bo potekal boj za človekovo srečo, bo tudi Tito. Zato, ker je živel v našem času, optimistično gledamo v vse prihodnje čase. Njegovega dela ne omejujejo ne leta, ne stoletja, tovariš Tito je naš Tito za vse večne čase.“

Mlada generacija, ki se je razvijala v miru in svobodi, se zaveda časa, v katerem živi, obveznosti in odgovornosti, ki so pred njo. To ji narekujejo tudi naloge z nedavnih republiških kongresov in pokrajinskih konferenc Zveze komunistov in bližnjih 12. kongresa ZKJ in 11. kongresa ZSMJ, ki bosta določila našo nadaljnjo pot... Zvijenje bo zastavljalo konkretne programe in obveznosti. Mladi morajo biti v prvi črti boja za ohranitev najsvetlejših pridobitev revolucije in se odlo-

čno postavljati po robu vsakomur, ki bi kakorkoli poskušal ogroziti naš nenehni in stabilni razvoj... Tudi s to štafeto mladosti, v katero smo dali vse tisto, kar smo skupaj dosegli, sporočamo, da bomo dostojni graditelji naše socialistične samoupravne družbe in neomajni branilci neodvisnosti in svobode naše domovine, da bomo varovali mir za srečo vseh ljudi in da bomo zgledni učenci, delavci, kmetovalci, vojniki in udarniki... Dali smo obljubo. Vemo, kaj hočemo in kam gremo.

Ostajc le to, da besede potrdimo z dejanji. Bili smo, smo in ostajamo Titova mladina.“

Zatem prevzame besedo predsednik predsedstva SFRJ Petar Stambolić: „Pozdravljam vas, dragi mladinci in mladinke in vam čestitam ob dnevu mladosti. Želim pozdraviti in izreči priznanje vsem tistim, mladim, ki so štafeto mladosti ponesli skozi vse naše republike in pokrajine.“

Stotisoče mladih ljudi in občanov se je v preteklih nekaj tednih zbralo v vaseh in mestih, da bi pričakali in pospremili nosilce štafete, potrdili obljubo mladega rodu Titu, da se bodo borili za ideale revolucije.

Štafeta mladosti, ki smo jo tukaj pozdravili, je vsako leto po zunanji obliki drugačna. Vsakič so jo sprejele in vzdignile druge roke. Toda vselej je bila in je ostala simbol bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti,

simbol naše odločnosti v boju za socializem in simbol naše pripravljenosti, da branimo neodvisnost in svobodo naše dežele.

Želim vam, mladinci in mladinke, srečen praznik — dan mladosti.“

Prav lepe in vzpodbudne besede. Toda v njih je vse premalo naše trenutne stvarnosti, probleme, ki jih je prav gotovo veliko, preveč. Mogoče bo kdo rekel, zakaj bi bilo mladim, ki tako lepo in srečno preživljajo svojo mladost, treba govoriti o vsem tem. Toda mladi so avantgarda, so generacije, ki prihajajo, ki bodo prav tako reševale svoje, naše probleme. Na mladih je bodočnost. Je že res, da moramo negovati, čuvati in braniti prav vse pridobitve naše narodnoosvobodilne revolucije, toda živimo v svojem trenutku, v naši sedanjosti. Prav tega pa nam na takšnih in podobnih prireditvah manjka, kot da hočemo vse prikazati v neki idealni luči, čeprav se predobro zavedamo, da še zdaleč ni tako. Vsega tega ne more skriti niti tako veličasten ognjemet, ki so ga tudi tokrat že po tradiciji pripravili v čast praznika naše mladosti v glavnem mestu. Prav lep je pogled na številne rakete, ki se v raznih barvah razpršijo na temnem nebu majskega večera.

Tudi ljudje so navdušeni, mladi še prav posebej. A že jutri bodo znova na svojih delovnih mestih, v svojem vsakdanjem okolju, kjer rešujejo svoje osnovne probleme, kjer se bolj ali manj borijo za našo trdnost, stabilnost. Naša možnost so široke množice, ki vedo, kaj hočejo, ki vedno znova obljublajo. A še vedno je vse preveč nepravih poti, besed dejanja ne potrjujejo v dovolj veliki meri.

Prireditve je končana. Vsakdo hiti domov. Mnoge čaka še dolga pot. Sporočilo osrednje mladinske manifestacije bo poromalo na vsak konec Jugoslavije. Tudi v Maribor, v naš študentski časopis. V Katedro. V novo Katedro, ki želi biti živa, prisotna tam, kjer se nekaj dogaja.

Z. F.
FR. J.
FOTO: VUPI

BOGATA SEZONA ŠTUDENT-SKIH PRIREDITEV

Študijska sezona 81/82 je bila resnično bogata s študentskimi prireditvami. Te so dosegle vrh v mesecih maju in juniju in zaleke soiminjati na legendarne »aprilsko-majske« študentske prireditve, ki so včasih veliko pomenile, zadnja leta pa popolnoma zašle v pozabo. Naj se spomnimo samo začetka šolskega leta, ko so se brucem predstavili vsi, ki na Univerzi kaj počnejo — od KUD-ovcev, AISECA, KATEDRE, itd. Skratka že začetek je bil vspodbuden.

Tudi med učnim letom je bilo več prireditev v organizaciji študentov, kot je to običajno. Kot že rečeno, je bil vrh dosežen v maju in juniju z »Dobrodelnim koncertom za glasbeni klub«, s samostojnim koncertom Folklore in Magre pri KUD-Študentu, in ne nazadnje s prireditvijo ob začetku študijskega leta »Če študent...« v organizaciji KUD-Študenta.

Zal moramo ugotoviti, da so s koncertno dejavnostjo plodna leta odvisno le od sposobnih ljudi, ki take prireditve organizirajo. Vse več bi bilo treba delati in razmišljati tako, da bi bile take prireditve obveza za ljudi, ki so za delovanje kulturne dejavnosti. zadolženi po svojih funkcijah. Ni se nam treba boriti za sposobne ljudi, toliko kot za dobre programe, ki že sami po sebi zagotavljajo vsakoletno plodno sezono kulturnih prireditev.

K-T-G

LE VEKŠ IN PA!

Minilo je že lepo število mesecev, odkar smo srednje in visoke šole prosili za sodelovanje ob našem novem načinu zbiranja informacij, ki je preko telefona potekalo vsak četrtek od 11.30 do 12.30. Na žalost so srednje in visoke šole sprejele to »vabilo« dokaj neresno.

Le VEKŠ in PA sta navadno imeli pravočasno naveden program prireditev... in sta nam želene informacije posredovali. Pri srednjih šolah pa velja pihvala le 1. in 2. gimnaziji, ki sta resnično imeli pester program skozi vso leto. Torej le 4 šole v celotni mariborski regiji so nam bile voljne pomagati. Ta podatek je prav žalosten, če razmislimo, koliko je srednjih in visokih šol v Mariboru, in da so vse skozi vso leto bolj ali manj delale na kulturnem področju. Čeprav smo že večkrat pisali o tem v prejšnjih številkih Katedre, odziva le ni bilo.

Zato želimo, da bi se na ostalih šolah nekoliko bolj potrudili, da bi se prihodnje leto nekako le »ujeli«.

Branka

DESKA

MAGRA NA MALTO!

Mariborska skupina za moderni ples »MAGRA« bo konec julija odpotovala na povabilo ministrstva za kulturo na Malto. To je letos edina študentska kulturna skupina, ki potuje v tujino. Na Malto bodo imeli predvidoma 5 celovečernih in več manjših nastopov.

Republika konferenca ZSMS
in
tednik Mladina
podeljujeta priznanje
Zlata ptica

LAČNI PRANZ
za izjemen dosežek na področju umetniškega ustvarjanja

Skupina LAČNI PRANZ je s svojo ploščo Izbana posegla v polje množične glasbe z izjemno izvirnostjo. Brez prestrukturiranja lahko rečemo, da je združitva nekaterih tem tradicionalne slovenske glasbe in smelnih prijemov sodobnega rocka ustvarila nov zvok, kakršnega v tej deželi še nismo slišali. O tehničnih predpostavkah, glasbenem snanju, stilski strogoosti in profesionalnem odnosu do lastnega medija ne bomo govorili, se stvari bi morale biti tudi v množični kulturi samoumevne, pa vendar to loči skupino LAČNI PRANZ od drugih množičnih godbenikov.

V tokratnih svojih kompozicijah so sintetizirali veselo politično angažma, kritično distanco do družbenih protislovij in sabavno interakcijo v stilu, kar nedvomno tvori udarno med novega rocka.

TESPISOV VOZ

Predstave se bodo vršile 24., 25., 26. junija ob 21. uri na dvorišču Grada. Cena vstopnice je 100 din. Rezervacije lahko sporočite na telefonsko številko 25-355, uro pred predstavo, saj je samo 120 sedišč. (stojišče je po 50 din) Mirica

ŠTUDENJTE, KAJ VAS ZANIMA?

Mogoče naslov resnično zveni izzivalno, toda porodil se je iz čisto resnično zelo žalostne zadeve.

V četrtek, 3. junija 1982 je Marksistični center na VTS priredil zanimiv pogovor, oziroma predavanje libanonskega študenta Helima Berro o današnji politični situaciji v Libanonu.

Prav gotovo je ta tema dovolj zanimiva, da bi pritegnila koga, ki mu ni vseeno, »kaj se v svetu dogaja«, a očitno ni tako.

Predavanja se je, reci in piši udeležilo 10 ljudi, od tega štirje tuji študentje. Tako se je to, sicer odlično pripravljeno predavanje (natiskana so bila tudi izhodišča za pogovor) izgubilo v povprečnosti in monotonosti.

Ali se sploh splača prirediti podobne pogovore? Koga bodo sploh zanimali?

Se to: informiran je bil lahko vsakdo, saj so bila vabila nalepljena na vseh višjih in visokih šolah v Mariboru.

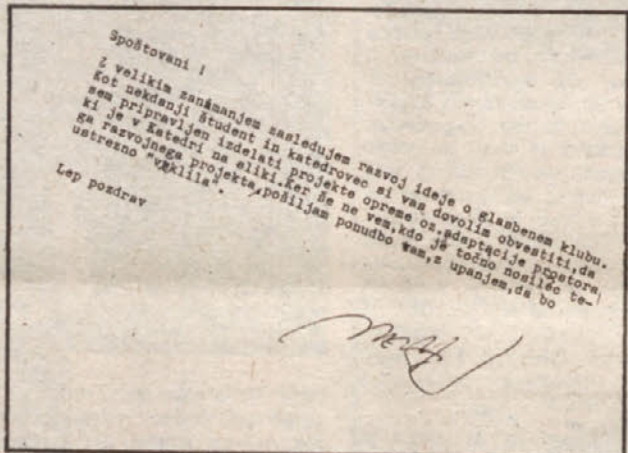
Z. F.

OBVESTILO VSEM ŠTUDENTOM, KI BODO V POLETNIH MESECIH V MARIBORU

Obveščamo vas, da tudi letošnje poletje organiziramo recepcijski program za tuje študente, ki bodo opravljali strokovno prakso v Mariboru. Letos bo prišlo približno petintrideset študentov (pozor — punce...), od tega velika večina moškega spola. Organizirali bomo seminar Novi vidiki samoupravljanja, ki ga bo vodil dr. Matjaž Mulej in bo potekal od 12. do 17. julija v prostorih stare stavbe VEKŠ. Predavanja bodo v angleškem jeziku.

Vabimo vse študente, ki bodo tedaj v Mariboru, da se seminarja udeležijo.

Komisija AIESEC

NEKAJ INFORMACIJ S POČITNIŠKE ZVEZE

Počitniška zveza Slovenije (točneje Društvo za počitniško dejavnost občine Maribor), ki spada v okvir bolj znanega Ferijalnega saveza Jugoslavije, tudi letos ponuja dokaj pester program.

Kdor želi uživati ugodnosti, ki jih daje ta zveza, se mora vnjo včlaniti. Vpis, oziroma članarina znaša:

- za pionirje 14 din
- za mladino od 14 do 21 let 40 din
- ostali, starejši 50 din

Poleg članarine mora vsakdo, ki se včlani, plačati tudi izkaznico s simbolično ceno 13 dinarjev.

Na osnovi članarine pa lahko člani letujejo v objektih Ferijalnega saveza v Jugoslaviji, v tujini pa lahko bivajo v domovih YOUTH HOSTELS. Ti domovi so po vsej Evropi in Sredozemlju, na Počitniški zvezi pa je moč dobiti tudi knjižico z naslovi teh domov.

V Jugoslaviji lahko člani letujejo v domovih v Puli, na Krku, v Zadru, Šibeniku, na Korčuli, Neumu, Dubrovniku, Ulcinju...

Poleg možnosti letovanja izposoja počitniška zveza tudi štoroe, cena izposojenine pa je 70 dinarjev za novejšo štoro in pa 50 dinarjev za starejšo. Vsekakor dokaj ugodno. Vendar pa rezervacij za izposajo ne sprejemajo.

Kogar zanimajo ugodnosti Društva za počitniško dejavnost Maribor, naj se oglasi v njihovi pisarni v Orožni 2 v Mariboru.

Za tiste, ki še ne vedo za zelo poceni letovanje v Makarski, naj povemo še to, da je cena 10-dnevnega letovanja v kamp prikolicah v glavni sezoni 3520 dinarjev, še ugodnejši pa je 7-dnevni predsezonski in posezonski paket (junij, september). Toda naj vas opozorimo, prijavite se čimprej, saj je večina kapacitet že zasedena.

Foto: Ferdo Kakuša

USPEL KONCERT KUD ŠTUDENT

Vsako leto se ob koncu sezone predstavijo sekcije KUD Študent. Tako se je v petek, 28. maja 1982, predstavila Mariborčanom folklorna skupina KUD Študenta. Folklorno skupino sestavljata mlajša skupina, ki deluje komaj eno leto in pleše že kar tri plese in starejša, ki deluje že dalj časa.

Ansambel, ki spremlja folkloro se je precej povečal, saj imamo sedaj naslednje zasedbo: harmonika, violina, bas, 2 klarineta, frajtonarca in cimbalje. Nekateri pleše pa spremljajo harmonikaši, ki jih vodi Metod Kovač. Vodja ansambla je Mirko Mach, vodja in koreograf akademske folklorne skupine Študent pa

je Vasja Samec. Na tem koncertu so nastopili tudi gostje: ansambel Adama Bickeya, Slovenska gruda in tamburaši KUD Jože Hermanko. Za ozvočenje in razsvetlavo je poskrbel Smiljan Kreže. Koncert je v celoti uspel in občinstvo ga je toplo sprejelo z željo, da bi bilo še več takšnih nastopov.

FOTO: ARHIV

